

Yuhana Jwumpe Nintanmpe

Jwuη¹kanni

Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè

sémεηi funηo jwumpe e ke

Yuhana à mpe jwumpe séμε, bà pu lógofebii si mpyi si dá li na na Yesu u ηye Kile Nηcwanrηi ná Kile Jyηi με (20.30-31). Yesu ηwəjwumpe ná u kapyiηkii ηwəhe k'à ηwəhə ke, Yuhana à cyaga yaha sèl'e kur'á.

Sémεη'à táa tatεenyε shuunni. Tatεenge nηcyiige na Yesu kakyanhala karigii cyi baashuunni kyaa yu (1--12). Cyi na yiri kacyeen²kii, nahha kurugo ye cyi à li cyêe na Kile Jyηi u ηye Yesu. Yesu ná mp³ii pi à bínn'a tēen jwumə na ke, ηke cyage na yu lire kyaa na mú, mu à jwo u ná Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shin⁴ηi (3) u ná Samari shiin⁵bii cwon⁶ηi (4) u ná yamp⁷ii (5--9).

Kàlan⁸ηi Yesu ηye na ηkaan ke, ur'à li cyêe na uru u ηye:

Njy⁹ηi u à y¹⁰iri n¹¹ηy¹²ηi i ke

Mp¹³ànah¹⁴ηi nηc¹⁵εn¹⁶ηi

D¹⁷ηy¹⁸εηi bēen¹⁹mpe

Tajy²⁰ηwəge

Kuni i wà sí n-jà nə Kile yyére ke

Sēen²¹ηi

N²²ge u maha kw²³ùubii ηèni ke

N²⁴ge u maha sh²⁵ηi nηkwombaan²⁶ηi kaan ke.

Lire cyēen²⁷kanni na, Yesu à uye cyêe dijy²⁸εηi puni na.

Sémɛɲi tatɛnge shɔnwoɛe na yu Yesu vworonɔi kyaa na diɲyɛɲi i, s'a ŋkèɛge Tufoonɔi Kile yyére (13--21). Yesu na yu ná u cyelempyiibii ke ná shuunnɔi i maa pi yeɛge mà yyaha tíi ná u tɛefworoni i pi shwɔhɔl'e (13--16). Yesu à u Tuɲi Kile ɲáare u cyelempyiibii kyaa na, maa pi le u cye e (17).

Kàntugo yyére, Yahutuubii Kile kuni yyaha yyére shiinbil'à u cû, ka pi i u bò kworokworocige na, maa u buwuɲi tò (18--19). Lire ɲwɔhe na, ka u u ɲè a fworokwùɲi i maa uye cyêe u cyelempyiibii na (20--21).

Yesu na mpyi Yahutu, u cyelempyiibii mú sí mpyi Yahutuu, ŋka Yesu kyaa mpyi a pɛn Yahutuubii ɲùɲufeebil'á. Kile Saliyaɲi cyelentiibii ná Kile sáragawwuubii ɲùɲufeebii pi mpyi Yesu zàmpɛɛnbii.

Yuhana sémɛɲi ɲyɛ na Yesu zɔɲi ná u nàɲkocyeɛere kyaa yu mɛ. Ŋka u à yi fíniɲ'a jwo na Kile Jwumpe pu ɲyɛ Yesu, puru ná Kile u à wwɔ fo tasiige e. Yesu cye kurugo, Kile à pa ntɛɛn sùpyire shwɔhɔl'e. Lire pyiɲkanni na, ti sí n-jà n-pyi Kile pyii. Mà Yesu yaha ɲiɲke na, u à sɛnmɛg'a wwɔ ná Tufoonɔi i maa u túnnture pyi. Shin maha shin u na Kile caa ke, urufoo sí n-jà u cè Yesu cye kurugo.

Kile Jwumpe à pyi sùpya

¹ Mà jwo diɲyɛɲi u sìi ke, Jwumpe mpyi wani mà mɔ. Pu mpyi ná Kile e. Puru Jwumpe pu mpyi Kile yabiliɲi.

² Nge u ɲyɛ puru Jwumpe ke, u mpyi wani ná Kile e, mà jwo diɲyɛɲi u sìi ke.

³ Uru cye kurugo Kile à yaayi puni dá. Yaaga maha yaaga k'à dá ke, kuru kà ɲyɛ a dá u baa mɛ.

4 Ur'e shìnji niṅkwombaan' à fworò, uru u maha bèenmpe kaan sùpyir'á.

5 Puru bèenmpe na jî numpini i, ṅka numpini jye a jà pu na mε*.

6 Tèni là à pa nɔ, ka Kile si nàṅi wà pyi u tũntunṅɔ, u mεge na mpyi Yuhana.

7 U à pa mpa a bèenmpe kyaa yu, bà sùpyire puni si mpyi si dá pu na u jwumpe cye kurugo mε.

8 Uru yabiliṅi bà u mpyi puru bèenmpe mε, u mpyi a pa si mpa pu kyaa jwo kanna.

9 Nge u mpyi bèenmpe séesee wumpe ke, ur' à pa dijyeṅi i mpa bèenmpe kan sùpyir'á.

10 U mpyi dijyeṅi i, dijyeṅ' à dá u cye kurugo, lire ná li wuuni mú i, dijyeṅi sùpyir' à u cyé.

11 U à pa u yabiliṅi shiinbii yyére, pi jye a jεε u na mε.

12 ṅka mpìi pi à jεε u na maa dá u mεge na ke, u à kuni kan pire pun'á pi pyi Kile pyi.

13 Pi jye a Kile pyifente ta sùpyire woore taṅkanni na mε. Pi jye a ta nɔ ná u cwo pyi taṅkanni na mε. Sùpya jyii kyaa bà l' à pi pyi amuni mε. ṅka Kile yabiliṅi u à jεε maa pi pyi u pyi.

14 Nyε puru Jwumpe à pa mpyi sùpya, maa ntèen wuu shwɔhɔl'e mà tère pyi. Wuu à u pèente jya. Uru u jye Jyafooni niṅkinṅi mà fworò Tufooni Kile e ke, ur'e tire pèente jye. Uru u à jwɔ wuu na sèl'e, maa sèṅi cyèe wuu na.

15 Nyε Yuhana à Yesu kyaa jwo. U à jwo fànha na: «ṅge kyaa mii mpyi a jwo na u sí n-kwɔ n-pa mii kántugo ke, ur' à fànha tò mii na, jaha na yε mà jwo mii u si ke, u mpyi wani mà kwɔ.»

* **1:5** Pìi maha jwo: «Puru bèenmpe na jî numpini i, ṅka numpini jye a jεε pu na mε.»

16 U à ƚwɔ wuu na sèl'e maa kacɛnni là tèg'a kacɛnni là fũnɲɔ wuu á†.

17 Yii li cè, Kile mpyi a u Saliyaŋi kan Musa cye kurugo, numɛ u à ƚwɔ wuu na maa sèŋi cyêe wuu na Yesu Kirisita cye kurugo.

18 Sùpya sàha ɲkwò a Kile ƚya a ƚya mɛ. Ɗka Jyafoonji ninƋinji u ƚye Kile yabiliŋi, maa mpyi Tufoonji Kile taan ke, uru u à Kile pyinƋanni cyêe wuu na.

Pi na Yuhana yíbili uye kyaa na

(Macwo 3.1-12; Marika 1.1-8; Luka 3.1-18)

19 Ɗye Yahutuubii ƚùɲufeebil'à sáragawwuubii ƚii ná Levi túluge shiinbii ƚii yírigɛ Zheruzalɛmu kànhe e mà tun Yuhana á, ƚi sà u yíbe na jofoo u ƚye u wi ye?

20 ƚi à u yíbe ke, u ƚye a yaaga ɲwɔhɔ ƚi na mɛ, u à tíl'a jwo ƚi á: «Mii bà u ƚye Kile Ɗiɲcwɔnrɔŋi mɛ.»

21 Ka ƚi i u yíbe: «Jofoo sí u ƚye mu ye? Mu u ƚye Kile túnntunŋiEli la?» Ka Yuhana si ƚi ƚyi: «Ɖnhɔ, uru bà u ƚye mii mɛ.» Ka ƚi i núr'a u ƚyi: «Kile túnntunŋi wuu na sigili ke, uru u ƚye mu la‡?» Ka u u núr'a jwo: «Ɖnhɔ.»

22 Ka ƚi i ɲkànha a jwo: «Jofoo sí u ƚye mu ye? Yà jwo wuu á, wuu sà jwo wuu tunveebil'á. Jofoo mu yabiliŋi na maye sônŋi ye?»

23 Ka Yuhana si ƚi ƚwɔ shwɔ ná Kile túnntunŋi Ezayi ƚwɔjwumpe e na:

«Mejwul'à fworɔ síwage e fànha na

† **1:16** ƚii maha jwo: «Wuu à kacɛnni là ta là kàntugo.» ‡ **1:21** Yahutuubii mpyi na Kile túnntunŋɔ sigili ɲgemu u ƚye Musa fiige ná u mpyi na sí n-ƚa tèrigii nizannƋil'e ke. ƚii mpyi na sônŋi na uru Kile túnntunŋi u sí n-ƚyi Kile Ɗiɲcwɔnrɔŋi (Duterenɔmu 18.15-18; KapyiinƋii 3.22).

“Yii kuro nintiile yal'a yaha Kafoonji mεε na.”

Nyε mii Yuhana u nyε ná lire mejwuuni i§.»

²⁴ Sùpyire ti mpyi a tun Yuhana yyére ke, Farizhεεnbii pìi na mpyi ná pi e.

²⁵ Ka pire sí núr'a u yíbe: «Mu bà u nyε Kile Nijcwónróni mε, mu nyε Eli mε, mu sí nyε Kile túnntunñi nizingiñi mε, ka ñaha si mu ta mu u sùpyire batizeli yε?»

²⁶ Ka Yuhana si pi pyi: «Mii na sùpyire batizeli lwøhe e kanna. Yii shwøhøl'e, nàñi wà na nyε wani, yii nyε a u cè mε,

²⁷ uru sí n-pa mii kàntugo, ñka mii ñùñk'à cyére u tanhañyi mεere zànhañi i u tooyi na*.»

²⁸ Cyire karigil'à pyi Betani kànhe e, Zhurudεn bañi kàntugo. Kuru cyage e, Yuhana mpyi na sùpyire batizeli.

Yesu u nyε Kile Mpabilini

²⁹ Kuru canña nùmpañña, Yuhana à Yesu ñya u u sì u yyére ke, maa jwo sùpyir'á: «Yii wíi, Kile Mpabilini li nyε nde, lire li sí n-pa diñyε sùpyire kapegigii yàfa ti na.

³⁰ Uru kyaa mii mpyi a fyânha a jwo yii á, tèni i mii à jwo “Nàñi wà na ma mii kàntugo, ñka u à pèe mii na, maa mpyi mii yyaha na, ñaha na yε mii à si mà u ta.”

³¹ Mii yabiliñi mpyi a cè na uru wi mε. Ñka mii à pa mpa a sùpyire batizeli lwøhe e, bà Izirayeli shiinbii si mpyi si u cè mε.»

---

§ 1:23 Ezayi 40.3 * 1:27 Yahutuubii mpyi maha pi nàmpwuunbii tanhañyi mεere sàñha, maa pi tooyi jyé. Pi bilibii pi mpyi maha lire pyi. Pi nàmpwuunbii sunmage shwøñkanni li mpyi lire.

³² Puru kàntugo, mpe Yuhana à jwo: «Mii à Kile Munaani nya l'à yîri n̄nyin̄i na mpánmpərɔgɔ fiige, mà pa nt̄ɛn Yesu na.

³³ Mii yabiliñi mpyi a u cè mε. N̄ka n̄ge u à mii tun mii u pa a sùpyire batizeli lw̄ɔhe e ke, uru u à yi jwo mii á na mii aha bú Kile Munaani nya l'à t̄îg'a pa nt̄ɛn n̄gemu na ke, uru u sí raa sùpyire batizeli ná Kile Munaani i.

³⁴ Mii à li nya li jwuñkanni na. Lire e mii à jwo sùpyir'á na “N̄ge n̄ñi u nyε Kile Jyan̄i†.»

Yesu cyelempyiibii niñcyiibii

³⁵ Kuru can̄ña n̄umpan̄ña, Yuhana mpyi a yyére wani ná u cyelempyiibii p̄i shuunni i.

³⁶ Ka u u Yesu ninton̄i wíi, maa jwo: «Yii wíi, Kile Mpabilini li nyε nde!»

³⁷ Yuhana cyelempyiibii mp̄ii shuunniñ'á puru jwumpe lógo ke, maa ntaha Yesu fye e.

³⁸ Yesu à yyahe k̄ɛɛn̄i'a wíl'a pi nya pi à taha uru fye e ke, maa pi yíbe: «Naha yii na n̄caa yε?» Ka pi i u pyi: «Arabi (lire n̄w̄ɔhe ku nyε cyelentuñi) taa mu à t̄irige ke?»

³⁹ Ka u u pi pyi: «Yii a ma, yii sí ku nya.» Ka pi i n̄kàre ná u e, maa sà pyenge nya, maa nt̄ɛn wani. Canvyinge t̄eni li mpyi li li, ka pi i canmpaange pyi ná u e.

⁴⁰ Mp̄ii n̄ambaabii shuunniñi pi mpyi a Yuhana jwumpe lógo, maa ntaha Yesu fye e ke, pire wà m̄εge na mpyi Andire, Sim̄o Pyeri s̄iñɛɛñi.

⁴¹ Ka Andire si nt̄íl'a k̄àr'a sà u s̄iñɛɛñi Sim̄o cya a nya, maa yi jwo u á: «Wuu à Masiyan̄i nya.» (Lire n̄w̄ɔhe ku nyε Kile Niñcw̄ɔnr̄ɔñi.)

† **1:34** Sémebii p̄i maha jwo: «Kile Niñcw̄ɔnr̄ɔñi».

42 Maa ntíl'a tòro Simᵔ yyaha na mà kàre Yesu yyére. Pi à sà nᵔ u na ke, ka Yesu si wá na Simᵔ wíi maa nkᵔwᵔ a jwo: «Mu u nyε Simᵔ, Yuhana jyañi, pi sí n-pa a mu yiri Sefasi.» (Girékiibii shεenre e, pi maha jwo: «Pyεri».)

Filipi ná Natanayeli à taha Yesu fye e

43 Kuru canᵔa nùmpañᵔa, ka Yesu si yíri na nkèεge Galile kùluni i, mà bê ná Filipi i, maa u pyi: «Taha na fye e!»

44 Filipi na mpyi Bεtisayida kànhe shin. Andire ná Pyεri kànhe ku nyε kuru mú.

45 Filipi à sà Natanayeli nya ke, maa u pyi: «Nàñi kyaa Kile túnntunᵔi Musa à jwo u Saliyañi sémeñi i, ná Kile túnntunᵔpii sanᵔpii mú à u kyaa jwo ke, wuu à u nya. U à yíri Nazareti kànhe e, u mεge nyε Yesu, Yusufu jyañi.»

46 Ka Natanayeli si jwo: «Yacεnᵔε sí n-sìi n-jà n-fworo Nazareti‡ i la?» Ka Filipi si u pyi: «Ta ma wuu u shà, mu yabilinᵔi sí n-sà nya.»

47 Yesu à Natanayeli nya u u sì u á ke, maa jwo: «ᵔge à sìi Izirayeli shinᵔi yabilinᵔi, jaha na ye u funᵔk'à sàa fíninᵔε.»

48 Ka Natanayeli si jwo: «Taa mu à mii cè ke?» Ka Yesu si u pyi: «Mii mpyi a mu nya fizhiye cigeᵔ jwᵔh'i, maa mu cè, ka Filipi si nta a mu yyere.»

49 Ka Natanayeli si jwo: «Cyelentuñi, Kile Jyañi u nyε mu, Izirayeli Saanᵔi.»

‡ **1:46** Nazareti na nyε kànbilere ndemu li nyε wà mpyi a li le njire e mε. Wà mpyi na sí Yesu le njire e u tasege e mε. § **1:48** Fizhiye cige»: kuru cige nkényi mpyi a lyéele na nkᵔo raa bwùun jinᵔke na. Kuru cige jwᵔh'i Yahutuubii mpyi maha sì na pi funᵔnyi caa Kile jwumpe na, maa Kile jáare, maa Kile Jwumpe Semεñi kálali.

50 Ka Yesu si u pyi: «Bà mii à mu pyi na mii à mu nya fizhiye cige ɲwəh'i mɛ, lire kanni kurugo mu à dá mii na la? Mu sí n-pa karigii cyiibɛɛɛ nya ɲcyiimu cyi à pɛe nintononi na ke!»

51 Maa núr'a jwo: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, canɲka yii sí n-kwò nìnyinji nya u à múgo, si Kile mèlɛkɛɛbii nya pi i dùru na ntîri Supyanji Jyanji ɲuɲ'i*.»

2

Yesu à lwəhə kɛɛnɲ'a pyi ɛɛzɛn sinmɛ

1 Nyɛ canmpyaa shuunn'à tòro, ka pi i wá na cikwənrɔ pyi Kana kànhe e, Galile kùluni i. Yesu nuɲi na mpyi wani tire cikwənrɛ cyage e.

2 Yesu ná u cyelempyiibii mpyi a yyere wani.

3 Nyɛ mà pi yaha cikwənrɛ múguronji na, ka ɛɛzɛn sinmpe si mpa ɲkùuɲɔ. Ka Yesu nuɲi si yi jwo u á: «Pi sinmp'à kwò.»

4 Ka Yesu si u pyi: «Nufoonji, mii à mu ɲáare, ma hà ma ɲwəge le na karigil'e mɛ. Tèni sàha ɲkwò a nɔ mii á mɛ.»

5 Nyɛ ka u nuɲi si yi jwo báarapyiibil'á: «U aha mpa kyaa maha kyaa jwo yii á ke, yii i lire pyi.»

6 Lir'à cwoyo baani ta wani. Yahutuubii mpyi maha piye jyí na fíniɲɛ ná yire cwoyi lwəhe e, mà tàanna ná pi Kile kuni i. Lwəhe litirii ɲkuu (100) fiige mpyi maha jyè yire cwoyi niɲkin niɲkinɲi i.

7 Ka Yesu si báarapyiibii pyi: «Yii ɲje cwoyi ɲí ɲí lwəhe na.» Ka pi i yi ɲí fo mà nɔ yi ɲwəyi na.

* **1:51** Yesu cye kurugo, u cyelempyiibii sí Kile sinampe nya, bà Yakuba à pu nya ɲəge e, tèni i u à katanɲacyiinni nya l'à sín ɲiɲke na maa sà sín kilɛji na mɛ (Zhenɛzi 28.12).

⁸ Lire kàntugo ka Yesu si pi pyi: «Yii kà kwó numε, yii sà ṅkan cikwəɔnre njyìṅi táafoon'á.» Ka pi i sà kà kan u á.

⁹ Ka njyìṅi táafoonji si lwəhe bya a wíi, mà ku ta ερεzen sinmε, u sí nyε a pu tayirige cè mε. Nka báarapyiibii pi mpyi a lwəhe kwó ke, pire mpyi a pu tayirige cè. Ka u u ntíl'a cifənnji poonji yyere,

¹⁰ maa yi jwo u á: «Sùpyire puni maha fyânda a ερεzen sinmpe nintanmpe kan pu byafeebil'á, pi aha nijyahama bya, mpe pu nyε pu nyε a táan amuni mε, puru maha nta a kan pi á. Nka mu wi ke, ερεzen sinmpe nintanmpe mu à yaha kàntugo!»

¹¹ Nyε lire l'à pyi kyaa nijcyiile, mà li cyêe na Yesu na nyε kakyanhala sùpya. Lir'à pyi Kana kàndhe e, Galile kùluni i. Lire pyiṅkanni na, Yesu à u sífente cyêe sùpyire na, ka u cyelempyiibii si dá u na.

¹² Lire kàntugo Yesu ná u nuṅji ná u cìnmnyiibii ná u cyelempyiibil'à kàre Kapereṅnamu kàndhe e. Pi nyε a mə wani mε.

*Yesu à cwəhəmpii kər'ayige Kileṅaarebage ntàani na
(Macwo 21.12-13; Marika 11.15-17; Luka 19.45-46)*

¹³ Nyε Yahutuubii bilereṅkwoṅi kataanni mpyi a byanhara. Ka Yesu si ṅkàre Zheruzaləmu kàndhe e,

¹⁴ mà sà sùpyire ta ti i nìiye ná mpàa ná kùmpanhii péreli Kileṅaarebage ntàani na, wyérefaabii

nintεεnbii na mpyi wani mú*.

15 Ka u u mεεε pyi kàsoro mà tèg'a pi puni kòr'a yige Kileñaarebage ntàani na, maa pi mpàabii ná pi ñiyyi kòrò, maa wyéεfaabii wyéεñi lwó a wu, maa pi tàbalibii ηòη'a cyán cyán.

16 Maa jwo sanmpanmpεεbil'á: «Yii ñje yaayi lwó a yige naha, yii àha na Tunji bage kêεñε mpyi yapεεmbaga mε.»

17 Yesu à lire pyi ke, ka u cyelempyiibii funñò si ñcwo li na na l'à séme Kile Jwumpe Semεñi i na: «Mu bage kani na mii súuge nanjyaan fiige†.»

18 Ka Yahutuubii ñùñufeebii si Yesu yíbe: «Kakyan-hala kani ndi mu sí n-pyi n-cyêe wuu na, wuu u ñcè na ñcyii karigii puni mpyiñi kun'à kan mu á yε?»

19 Ka Yesu si pi pyi: «Yii ñke Kileñaarebage jya, mii sí ku nùruñò n-faanra canmpyaa taanre funñ'i!»

20 Ka pi i jwo: «Ei! Pi à yyee beeshuunni ná baani pyi ñke Kileñaarebage vaanranji na. Jofoo ninjin u ñyε mu, si ñkwò mpa ku faanra ñkwò canmpyaa taanre funñ'i yε?»

21 Ñka Kileñaarebage kani Yesu à jwo ke, u yabilinji cyeere kyaa u mpyi na yu.

22 Ñyε Yesu à pa ñè a fworò kwùñi i ke, ka li i ntíge u cyelempyiibii funñ'i na Yesu mpyi a ñke

---

* **2:14** Yahutuubii pi mpyi maha yíri cyeyi yabere e ke, wyéεfaabii mpyi maha pire wyéεñi fare Kileñaarebage wunji na. Lire pyiñkanni na, wyéεñwóge ku mpyi a yaa k'a sàrali Kileñaarebage e ke, pi mpyi maha já a kuru sàra, maa nùr'a já a ntège pyi. Yatòre ti maha yaa ti já a pyi sàraga ke, pérempyiibii mpyi maha tire péreli pir'á. Pi mpyi maha ti lwòore dùrugo. † **2:17** Zaburu 69.10

cyage jwo. Ka pi i dá Kile Jwumpe Semɛɲi ná Yesu jwɔjwumpe na.

²³ Tèni i Yesu mpyi Zheruzalemu i Yahutuubii bilerenkwoɲi kataanni na ke, shinɲyahara à u kakyanhala karigii ɲya, ka cyire si pi pyi pi à dá u ná.

²⁴ Yesu mpyi a pi puni zòompìi cè, lire kurugo u mpyi a dá pi na mɛ.

²⁵ U à shin maha shin funɲɔ kani cè, lire kurugo ɲùɲɔ sàha mpyi sùpya u à u supyiɲɛɲi yu u á mɛ.

3

Kile Munaani maha shìɲi niɲkwombaaɲi kaan

¹ Farizɛɲɲi wà na mpyi wani, u mɛge na mpyi Nikodɛmu, maa mpyi Yahutuubii ɲùɲfoo.

² Canɲka numpilage e, u à kàre Yesu á maa sà yi jwo u á: «Cyelentuɲi, wuu à li cè na Kile à mu yaha a pa, mu u mpa a wuu kâlali, ɲaha na ye kakyanhala karigii mu na mpyi ke, wà sî n-jà cyire pyi ná Kile ɲye a sî ná urufol'e mɛ.»

³ Ka Yesu si u pyi: «Sèɲi na mii sí n-sîi yi jwo mu á, sùpya sî n-jà n-ɲyè Kile Saanre e, ná u ɲye a nùr'a si nìɲyiɲi na mɛ.»

⁴ Ka Nikodɛmu si jwo: «Sùpya ká lyɛ a kwò, di u sí nùru n-si sahaɲki ye? Wà sí n-jà nùru u nuɲi funɲke e si si la?»

⁵ Ka Yesu si u pyi: «Sèɲi na mii sí n-sîi yi jwo mu á, shin maha shin ká mpyi u ɲye a si lwɔhe ná Kile Munaani fànhe e mɛ, uru sî n-sîi n-jà n-ɲyè Kile Saanre e mɛ.

⁶ Ngemu ká si sùpyii siɲkanna na ke, urufoo na ɲye shintiwe, ɲka ɲgemu ká si Kile Munaani síɲi i ke, Kile Munaani na ɲye urufol'e.

⁷ Mii à jwo na yii núr'a si nìnyịni na ke, lire kà ma kàkyanhala mε.

⁸ Cyage k'à táan kafεεg'á ke, wani ku maha fwu na ηkèεge, mu maha ku fwɔfwɔ túnmpε núru. Nka mu sì ku tayirige cè mε, mu mú sì ku takarege cè mε. Amuni Kile Munaani maha mpyi sùpyaṅi i.»

⁹ Ka Nikodemu si jwo: «Di cyire karigii sí n-jà n-pyi n-jwo yε?»

¹⁰ Ka Yesu si u pyi: «Mu u nyε Izirayeli shiinbii cyelentu ke, mu yabiliṅi saha nyε cyire karigii ṅcèmbaa la?»

¹¹ Sèṅi na mii sí n-sì yi jwo mu á, nje wuu à cè ke, yire wuu na yu. Nje wuu à nya ke, yire wuu na yu mú. Nka yii la nyε sì n-εε wuu nìnjwumpε na mε.

¹² Mii na nìṅke karigii kyaa yu yii á, yii sí nyε a dá mε, mii aha bú mpa a nìnyịni wogigii kyaa yu yii á, di yii sí n-jà n-dá n-jwo yε?

¹³ Mà li ta wà nyε a dùgo nìnyịni na mε, fo ηge u à yiri wani mà tíge naha nìṅke na ke, uru u nyε Supyaṅi Jyaṅi.

¹⁴ Bà Kile túnntunṅiMusa à dànyεṅi yal'a pyi wwò fiige, maa cyiin cûru, maa u dùrugo sùpyire shwɔhɔl'e mε, amuni Supyaṅi Jyaṅi sí n-sì n-dùrugo, ¹⁵ bà li si mpyi ηgemu ká dá u na ke, uru si shìṅi nìṅkwombaaṅi ta mε.»

¹⁶ Kile à sàa dijnyε sùpyire kyaa táan uy'á fo u à u Jyaṅi nìṅkinṅi kan sáraga, ηgemu ká dá u na ke, urufoo nùmpañke kà ηkèεge mε, ηka u shìṅi nìṅkwombaaṅi ta.

¹⁷ Kile nyε a u Jyaṅi tun dijnyεṅi i u pa yoge kwòn sùpyire na mε. Nka u à u tun, bà sùpyire si mpyi si shwɔ u cye kurugo mε.

18 Ngemu ká dá u na ke, uru nàzhan nyε Kile yoge e mε. Ngemu sí u nyε u nyε a dá u na mε, yog'à kwòn urufoo na mà kwò, naha na ye u nyε a dá Kile Jyanj ninjinji mege na mε.

19 Kile yoge nùŋke ku nyε: bèenmp'à pa di nyεni i, ka sùpyire si nyé pu na, maa ntaha numpini fye e, naha na ye pi kapyiinjkii nyε a nwò mε.

20 Shin maha shin u na kapegigii pyi ke, bèenmpe nyε a táan urufol'á mε. U nyε na nyεg'a fwooro bèenmpe na, sùpyire s'a u kapyiinjkii naa mε.

21 Nka ngemu ká mpyi sèenji nuŋ'i ke, uru maha fwooro bèenmpe na, bà sùpyire si mpyi s'a u kapyiinjkii naa, si ncè na u na nyε Kile kuni i mε.

Nje Yuhana à jwo Yesu kyaa na ke

22 Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si ŋkàre Zhude kùluni i. U à tèn wani ná pi e mà canmpyaa pyi, marii sùpyire batizeli.

23 Yuhana mú mpyi na sùpyire batizeli cyage k'e, naha na ye lwòhe mpyi a nyaha wani. Kuru cyage mege mpyi Enani, maa mpyi Salami taan. Ka sùpyire si wá na si u yyére, u sí i ti batizeli.

24 Lir'à pyi a Yuhana ta u sàha jyé kàsunji i mε.

25 Canjka Yuhana cyelempyiibii pìi ná Yahutuŋi wà à nàkaana ta. Tire mpyi a lwó a pwò Yahutuubii Kile kuni nyiviniŋi kyaa na.

26 Tire nàkaante nùŋò taan, Yuhana cyelempyi-ibil'à kàr'a sà yi jwo u á: «Wuu cyelentuŋi, mu ná nàŋi u mpyi sɔncyɔn Zhurudɛn baŋi kùŋke na ke, mu à ngemu kyaa jwo ke, u we, u u sùpyire batizeli numε. Sùpyire puni mú si wá na ŋkège u yyére.»

27 Ka Yuhana si pi pyi: «Kile ká mpyi u nyε a ndemu le sùpyaŋi i mε, u nyε na lire taa mε.

²⁸ Yii yabilimpíi na nyε mii shérii, mii à yi jwo yii á na mii bà u nyε Kile Nijcwənrəŋi mε, ŋka Kile à mii yaha a pa u yyaha na.

²⁹ Cikwənrε tēepyíini i, cipooŋi ká jwo na uru ná u cifəŋŋ'à bē, u cevoonŋi funŋke maha ntáan sèl'e. Amuni, mii funŋke puni mú maha ntáan, tère o tère e mii à lógo na sùpyire nìnyahara wá a taha Yesu fyε e ke.

³⁰ Numε, là à yaa l'a bârali Yesu tayyérege na, là s'a fwoe mii woge e,

³¹ Jaha na yε ŋge u à yîri nìnyinŋi na mà pa ke, uru u nyε sùpyire puni jùŋə na. Ŋge u à ta naha jùŋke na ke, uru na nyε jùŋke wu, jùŋke karigii uru mú sí raa yu. Ŋka ŋge u à yîri nìnyinŋi na ke, uru u nyε diŋyεŋi puni jùŋə na.

³² Nde u à nya, ná nde u à lógo ke, lire u na yu, shinŋyahara sí nyε a jεε u jwumpe na mε.

³³ Ŋka ŋgemu ká jεε u jwumpe na ke, urufol'à li fíniŋ'a cyēe na ur'à dá li na na Kile na sēenŋi yu.

³⁴ Ŋge Kile à tun ke, Kile Munaani à kan ur'á tεgεε baa, lire e u à jà na Kile jwumpe yu sùpyir'á.

³⁵ Jyafoonŋi kyal'à táan Tufoonŋi á, fo ka u u yaayi puni le u cye e.

³⁶ Ŋgemu ká dá Jyafoonŋi na ke, urufol'à shìŋi niŋkwombaanŋi ta. Ŋgemu ká jcyé u na ke, urufoo si uru shìŋi niŋkwombaanŋi ta mε, ŋka Kile lùuni sí n-yîri n-yaha urufoo taan.»

4

Yesu na yu ná Samari kùluni cwonŋi i

¹ Yesu à pa jɛcè na Farizhɛɛnbil'à pa lógo na uru na cyelempyiibii p̄i taa na batizeli, pi mú s'à j̄yaha Yuhana wuubii na.

² Mà s̄eɛɛɛɛ jwo, Yesu yabilin̄i bà u mpyi na s̄ùpyire batizeli mɛ, u cyelempyiibii pi mpyi na li pyi.

³ Yesu à pa pi jwumpe nin̄jwumpe lógo ke, maa fworo Zhude k̄ùluni i maa n̄uru na ɛk̄ɛɛge Galile wuuni i.

⁴ U nin̄kareɛɛɛ mpyi a yaa u Samari k̄ùluni jyiile, u u n̄ta a n̄o Galile wuuni na.

⁵ Ka u u s̄à n̄o Samari k̄àɛhe k̄à na, kuru m̄ege mpyi Sikari. T̄eɛcyiini i, Yahutuubii tulyage Yakuba mpyi a k̄eɛge ɛk̄emu kan u jyan̄i Yusufu á ke, Sikari na j̄yɛ kuru taan.

⁶ Yakuba b̄eɛɛɛɛke na mpyi wani. Yesu à jaara a k̄àɛha ke, maa s̄à n̄t̄eɛn kuru b̄eɛɛɛɛke taan. Can̄ke mpyi a n̄o j̄ùɛɛ nin̄i i.

⁷ Ka Samari shiin̄bii cwon̄i w̄à si mpa mpa lw̄ɔh̄ɔ kwó. Ka Yesu si jwo u á: «Lw̄ɔhe k̄à kan na á, si bya.» ⁸ Lir'à u cyelempyiibii ta pi à j̄yè k̄àɛhe e si j̄j̄yì cya zh̄w̄ɔ.

⁹ Ka ceɛɛɛɛ si u pyi: «Na j̄aha? Mu na j̄yɛ Yahutu, mii sí j̄yɛ Samari shin, j̄aha na mu na ma l̄ùbyage j̄áare mii á yɛ?» (Lire kajwuuni j̄ùɛɛke ku j̄yɛ Yahutuubii ná Samari shiin̄bii j̄yɛ a mpyi na ww̄ùu kyaa na mɛ.)

¹⁰ Ka Yesu si ceɛɛɛɛ pyi: «Yaage Kile maha ɛkaan mana ke, k̄àmpyi mu mpyi a kuru cè, s̄ùpyan̄i u na mu j̄áare l̄ùbyage na ke, k̄àmpyi mu mpyi a uru cè, mu u mpyi na sí u j̄áare, u mpyi na sí lw̄ɔh̄ɔ kan mu á, ɛk̄emu ku maha sh̄in̄i s̄eɛ wun̄i kan s̄ùpyan̄'á ke.»

¹¹ Ka ceɛɛɛɛ si jwo Yesu á: «N̄ùɛɛɛɛfoon̄i, b̄eɛɛɛɛɛɛ j̄yɛ mu á mɛ, ɛke b̄eɛɛɛɛke s'à c̄ùgo s̄èl'e, taa mu sí

kuru lwøhe ta si ņkan mii á ke?

12 Wuu tulyage Yakuba u à ņke bèenņke kan wuu á ke, mu à pèe uru na la? U ná u pyiibii ná u yatøre mpyi na ņke bèenņke lwøhe byii.»

13 Ka Yesu si u pyi: «Shin maha shin u nyε na ņke bèenņke lwøhe byii ke, byage saha sí urufoo ta.

14 ņka ņgemu ká mii lùkange bya ke, byage saha sì n-sii urufoo ta mε. Naha na ye lwøhe mii sí n-kan u á ke, kuru sí n-pyi u funņke e lùbili. Uru lùbiliņi sí u pyi u shìņi niņkwombaaņi ta.»

15 Ka ceenņi si jwo: «Nùņufooņi, kuru lwøhe kà kan na á, byage kà n-sii núru na ta mε, mii sàha kà núru mpa lwøhø kwó naha mε.»

16 Ka Yesu si jwo: «Sà ma poonņi yyere, ma a ma.»

17 Ka ceenņi si u pyi: «Nò nyε mii á mε.» Ka Yesu si u pyi: «Mu u jwo na nò nyε mu á mε, mu à sèe jwo.

18 Mu à nàmbaya kaņkuro jyé mà kwò, ņge á mu nyε numε ke, uru mú bá nyε mu poo mε. Sèe mu à jwo.»

19 Ka ceenņi si u pyi: «Nùņufooņi, mii naha li nya, Kile tùnntunņo u nyε mu.

20 Wuu tulyey'à Kile pèe ņke ņaņke na, ņka yii Yahutuubii, yii maha jwo na Zheruzalemu kanni i Kile tapeenņke nyε.»

21 Ka Yesu si u pyi: «Ceewe, ņje mii sí n-jwo mu á ke, mu à yaa mu u dá yire na, tènì là sí n-kwò nò, yii saha sì raa sì ņke ņaņke na, lire nyε mε Zheruzalemu kànhe e si nta raa Tufooņi père mε.

22 Yii Samari shiinbii na ņgemu père ke, yii nyε a uru cè mε, wuu Yahutuubii, wuu sí na ņgemu père ke, wuu à uru cè, naha na ye Shwofooņi à fwooro Yahutuubil'e.

23 Tèni sí n-pa nɔ, li bá à nɔ a kwɔ̀, mpíi pi nyɛ Tufoonji pèeveebii sèe wuubii ke, Kile Munaani li sí raa sèenji cyêre Kile karigii kyaa na pir'á. Tire sùpyire shinji Tufoonji Kile na ncaa t'a uru pêre.

24 Kile na nyɛ Munaa, wà nyɛ na u ncaa mɛ. Sùpyire sí n-jà raa u pêre kanna tènì i Kile Munaani sí sèenji cyêre ti na ke.»

25 Ka ceenji si u pyi: «Mii à cè na Masiyanji sí bá n-pa (nge pi na yiri Kile Niɲcwɔnrɔnji ke). U aha mpa, u sí yaayi puni yyaha jwo wuu á.»

26 Ka Yesu si ceenji pyi: «Mii u na yu ná mu i ke, mii u nyɛ ure.»

27 Mà Yesu ná ceenji yaha puru jwumpe na, ka cyelemphyiibii si ntíl'a nɔ wani. Ka li i pi kàkyanhala*. Li mpyi pi funɲ'i mà u yíbe naha kurugo u na yu ná nge ceenji i yɛ, lire nyɛ mɛ naha u na ncaa u á yɛ, nka pi wà nyɛ a jà a u yíbe mɛ.

28 Ka ceenji si u kucwooni yaha bèɛnɲke taan, maa jyè kànhe e, maa yi jwo sùpyir'á:

29 «Yii a ma yii pa wíi. Nàñi wà u nge u à mii kapyiin̄kii puni cè a jwo mii á. Kile Niɲcwɔnrɔnji kyaa li na yu ke, u sí n-jà n-pyi ure.»

30 Ka sùpyire si fworò kànhe e, na n̄kèɛge Yesu yyére.

31 Mà ceenji yaha kànhe e, ka Yesu cyelemphyiibii si yi jwo u á: «Wuu cyelentuñi, mu à yaa mu u mpa lyí amuni.»

32 Ka u u pi pyi: «Yalyige na nyɛ mii á, mii u lyí, yii nyɛ a n̄kemu cè mɛ.»

---

* **4:27** Li mpyi a cyelemphyiibii kàkyanhala, naha na yɛ Yahutuubii cyelentu nyɛ a mpyi a yaa u jwo ná ceewe e mɛ, mà bàra lire na, Samari shiin̄bii ná Yahutuubii mpyi a táan mɛ.

33 Ka u cyelempyiibii si wá na yi yu piye shwǎhǎl'e na wà u à pa yalyire kan u á bε?

34 Ka Yesu si jwo: «Ŋge u à mii tun ke, mii u uru nyii wuuni pyi, tǔnnture u à kan mii á ke, mii u tire pyi fo ti tεɛni, mii yalyire ti nyε tire.

35 Yii maha jwo yi nyε sicyεere yi nyε nùgunte ná sùmakwǎnni shwǎhǎl'e. Nka mii sí yi jwo yii á, yii yyahayi yǐrige, yii i sùpyire nimpante wíi. Ti na nyε bà sùma maha nǎ a tèn kεrege e, na ŋkwǎnŋi sigili mε.

36 Nge u na sùmaŋi kwùun ke, uru na u sàraŋi tal'a kwǎ. Uru sàraŋi u nyε: sùpyire u na ntaa ke, tir'à shǐŋi niŋkwombaani ta. Lire pyiŋkanni na, nyεnugunji ná sùmakwǎnŋi na múgure sǐncyān.

37 Tàanlini l'à jwo na “Wà na núru, wabεre sí i ŋkwùun” ke, l'à sèe jwo.

38 Mii à yii tùugo yii sà kεrege ŋkemu sùma kwǎn ke, yii nyε a ku fāa mε. Mpii pi à báaraŋi pyi ke, ka yii i pire kanhare tǔnŋi ta.»

39 Ka Samari kànhe sùpyire niŋyahara si dá Yesu na, ceenji jwumpe cye kurugo, u mpyi a yi jwo pi á na Yesu à uru kapyiŋkii puni cè a jwo ur'á.

40 Tire sùpyir'à nǎ Yesu taan ke, maa u jáare na u tèn wani pire yyére, ka u u ntèn wani mà canmpyaa shuunni pyi,

41 maa jwo ná pi e, ka Samari shiinbii niŋyahamii si dá Yesu na sahaŋki, jaha na ye u yabiliŋi u à jwo ná pi e.

42 Ka pi i yi jwo ceen'á: «Numε wuu saha nyε a dá Yesu na mu nywǎjwumpe kanni kurugo mε, wuu à lógo u yabiliŋi nywǎ na, wuu à li cè na uru u nyε diŋyeni Shwofoonji, sèenji na.»

*Yesu à shinbwoŋi wà jya cùuŋɔ
(Macwo 8.5-13; Luka 7.1-10)*

⁴³ Cyire canmpyaagii shuunniŋ'à tòro ke, ka Yesu si yîri wani mà kàre Galile kùluni i ná u cyelempyiibil'e.

⁴⁴⁻⁴⁵ U à nɔ wani ke, sùpyire ti mpyi a kàre Zheruzalemu kànhe e Yahutuubii kataanni cyage e, maa núr'a pa ke, pir'à u bê ná funntange e, ŋka lir'à ta pi à Yesu kapyiŋkii puni jya a kwɔ wani. Yesu yabiliŋi mpyi a jwo: «Kile tũntunŋɔ maha le njire e u tukanhe e με.»

⁴⁶ Yesu à núr'a pa Kana kànhe e, Galile kùluni i. Wani u mpyi a lwɔhe kêenŋ'a pyi ερεzen sinμε. Fànhafebwɔhe kà na mpyi Kapεrenamu kànhe e, u jyanŋi mpyi na yà sèl'e.

⁴⁷ Kuru fànhafebwɔh'à lógo na Yesu à fwooro Zhude kùluni i, mà kàre Galile wuuni i ke, maa ŋkàr'a sà u jáare na u shà ná ur'e Kapεrenamu kànhe e u sà uru jyanŋi cùuŋɔ, jaha na ye u à yà fo sí raa ŋkwúu.

⁴⁸ Ka Yesu si u pyi: «Yii aha mpyi yii jyε a kacyeenŋii ná kabwɔhii jya με, yii sì n-sì n-dá με.»

⁴⁹ Ka shinbwoŋi si Yesu pyi: «Nũŋufoonŋi, ta ma, wuu a sì fwɔfwɔ, fo lire bà με, mii pyàŋi sí n-kwú.»

⁵⁰ Ka Yesu si yi jwo u á: «Ta sì, mu jyanŋi na jyε jyii na.»

Ka u u dá Yesu jwumpe na, maa ntíl'a yîr'a kàre.

⁵¹ Mà u yaha u u ŋkèege pyenge, u bilibil'à u jùŋɔ bê, maa yi jwo u á: «Mu pyàŋi na wá jyii na!»

⁵² Ka u u pi yíbe: «Tèni ndire e u à pwɔrɔ ye?» Ka pi i u pyi: «Cifwur'à u yaha, tanjaa mà canŋke yaha jùŋɔ ninŋi i.»

⁵³ Ka tufoonji funṅɔ si ɲɔwo na tɛni i Yesu mpyi a u pyi: «Mu jyaŋi na ɲɛ ɲyii na» ke, lire tɛnuuni i pyàŋ'à cùuŋɔ. Ka u ná u pyɛŋɛ shiinbii puni si dá Yesu na.

⁵⁴ Lire l'à pyi kacyeeni kakyanhala wuuni shɔnwuuni nde Yesu à pyi ke, u à li pyi mà u ta u à yîri Zhude kùluni i na ɲkèɛge Galile wuuni i.

5

Yesu à faanwa cùuŋɔ Betisayida kàñhe e

¹ Puru ɲwɔhɔ na, Yahutuubii kataanni là mpyi na mpyi Zheruzalem kàñhe e, ka Yesu si nùr'a kàre wani.

² Ncwòɔɔ na mpyi wani, mpàabii tajiye taan, pi mpyi maha kuru ɲcwòɔge mɛge yiri Eburubii shɛɛnre e: «Betizata». Nkubaya kanjuro na mpyi wani kuru cyage e.

³ Yamii niɲyahamii mpyi maha sínnini yire ɲkubayi ɲwɔh'i. Pii na mpyi fyinmii, pii sí ɲɛ ðishiyifee, pii sí ɲɛ faanlii. [Pi puni mpyi maha sínnini wani na ɲcwòɔge lwɔhe tɛɲyahani sigili,

⁴ ɲaha na yɛ Kile mɛlɛkɛŋi wà mpyi maha yîri niɲyiŋi i maha mpa kuru lwɔhe ɲyàha tɛrigii cyil'e. Lwɔhe ká ɲyàha tɛni ndemu i ke, yamafoo maha yamafoo ká fyànha a jyè k'e ke, uru wumpe mpyi maha láha u na.]

⁵ Nàŋi wà na mpyi pi shwɔhɔl'e, u yamp'à u ta fo mà nɔ yyeɛ beɲjaaga ná ke ná baataanre na.

⁶ Yesu à nàŋi nizinniŋi ɲya, maa ɲcè na u à mɔ yampe na mà tɔro ke, maa u yíbe: «Mu la ɲɛ si ɲcùuŋɔ la?»

⁷ Ka nàŋi si u pyi: «Na cevoɔ, sùpya ɲɛ mii á ɲge u sí n-jà mii lɛɲɛ ɲcwòɔge e mɛ. Ku lwɔhe ká ɲyàha

tèni ndemu i ke, mii la ká mpyi si jyè, wà maha mii caanra.»

⁸ Ka Yesu si u pyi: «Yîri, ma a ma yasinņike lwó, ma a jaare.»

⁹ Ka nàņi si ntíl'a cùuņo maa ku lwó na jaare.

Nye kuru canņke sí mpyi Yahutuubii canņoņo,

¹⁰ ka Yahutuubii nùņufeebii pi si jwo nàņi niņcuuņ'á: «Niņjaa nye canņoņke, mu nye a yaa mu u ma yasinņike tũgo ma a jaare me*.»

¹¹ Ka nàņi si pi pyi: «ņge u à mii cùuņo ke, ur'à jwo “Ma yasinņike lwó, ma a jaare!”»

¹² Ka pi i núr'a u yíbe: «Jofoo u à mu pyi “Ma yasinņike lwó ma a jaare” ye?»

¹³ Ņka űge u à u cùuņo ke, u sàha mpyi a uru cè me, sũpyire mpyi a nyaha kuru cyage e, ka Yesu si mpĩni ti shwòhol'e.

¹⁴ Lire kàntugo Yesu à sà u nya Kilejaarebage ntàani na, maa u pyi: «Lógo, mu à cùuņ'a kwò. Ma hà nũru cye le kapiini laber'e nde li sí mu pyi mu u kyaa ta nde l'à waha niņcyiini na me.»

¹⁵ Ka nàņi si űkàr'a sà yi jwo Yahutuubii nùņufeebil'á na Yesu u à uru cùuņo.

¹⁶ Ka pi i wá na pyiņkanna caa si kapii pyi Yesu na, naha na ye u à wà cùuņo canņoņke e.

¹⁷ Ka Yesu si pi pyi: «Mii Tuņi na báaraņi pyi tèrigii puni i, lire kurugo mii mú à yaa mii a báare†.»

---

* **5:10** Musa Saliyanj mpyi a li cyé na báara kà raa mpyi canņoņke e me. Kile Saliyanj cyelentiibil'à là bàra u na na wà méé ká tuguro lwó kuru canņke, urufol'à báara pyi. † **5:17** Y'à jwo Zhenezi 2.2-3 i na Kile à űò u báaraņi na canņoņke. Yahutuubil'à dá yire na maa nye li na piye funņ'i na Kile na niņyiņi ná niņke kēēņi canņoņke e mú. Ná li sí nye amuni, pi nye a yaa pi Yesu cēge me.

18 Yesu à puru jwo ke, ka Yahutuubii nùnjufeebii si nâara na u caa raa bùu, ñaha na ye u kuro nyε canṅṅke e mε, maa núr'a jwo na uru Tuṅi u nyε Kile, maa uye tàanna ná Kile e.

Kile à kuni kan Yesu á u sùpyire sâra

19 Ka Yesu si núr'a jwumpe lwó maa jwo: «Sèṅi na mii sí n-sìi yi jwo yii á, Jyafoonji sì n-jà yaaga pyi uy'á mε, u aha ndemu nya u Tuṅi u u mpyi ke, lire u maha mpyi. Karigii puni Tufoonji maha mpyi ke, cyire Jyafoonji maha mpyi mú,

20 ñaha na ye Jyafoonji kyal'à táan Tufoonji á. Lire e u maha u karigii nimpyiiṅkii puni cyêre u na. Karigii cyi à pêe yii niṅyaṅkwogigii na ke, u sí cyire cyêe u na u pyi, bà li si mpyi si yii kàkyanhala mε.

21 Bà Tufoonji na sùpyire nèni na yige kwùṅi i, marii shìṅi kaan t'á mε, amuni Jyafoonji maha shìṅi kaan u nyii wuubil'á.

22 Tufoonji bà u sí sùpyire sâra si ntàanna ná pi kapyiṅkil'e mε, u à kuni kan Jyafoonji á u a lire pyi,

23 bà sùpyire puni si mpyi s'a Jyafoonji pêre, Tufoonji pèṅkanni na mε. Ngemu ká mpyi u nyε na Jyafoonji pêre mε, Tufoonji u à u tun ke, u mú nyε na uru pêre mε.

24 Sèṅi na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ṅemu ká mii jwumpe lógo maa dá mii tunvoonji na ke, urufol'à shìṅi niṅkwombaanji ta. U nàzhan saha nyε Kile yoge e mε, u à fworó kwùṅi i mà jyè shìṅi niṅkwombaanji i mà kwò.

25 Sèṅi na mii sí n-sìi yi jwo yii á sahaṅki, tèni là na ma, li bá à nò a kwò, kwùubii sí raa Kile Jyaṅi mejwuuni nùru, mpiimu ká u jwumpe lógo maa nyε pu na ke, pire sí shìṅi niṅkwombaanji ta.

26 Bà Tufoonji nyε shìnji niŋkwombaanjifoo mε, amuni u à Jyafoonji pyi uru shìnji kanfoo mú,

27 maa kuni kan u á u sùpyire sâra u tàanna ná pi kapyiin'kil'e, ɲaha na ye uru u nyε Supyaŋi Jyaŋi.

28 Jwumpe puni mii à jwo a kwò ke, puru kà yii kàkyaanhala mε, tène là na ma, kwùubii puni sí raa Supyaŋi Jyaŋi meɲwuuni núru.

29 Kwùubii puni sí ɲè n-fworo pi fanɲyi i. Mpii pi à kacεnɲii pyi ke, pire sí shìnji niŋkwombaanji ta, kapimpyiibii nàntanji u nyε kwùŋi.

30 Mii sì n-jà kyaa pyi naye e mε, nde mii Tuŋi à jwo ke, ná lire e mii sí sùpyire sâra si ntàanna ná pi kapyiin'kil'e. Mii sùpyire sàranɲkann'à tíi, ɲaha na ye mii nyε na li pyi na nyii wuuni mε, fo na tunvoonji nyii wuuni.

Yesu à jwo na uru jwumpe na nyε sèe

31 Kàmpyi mii yabilinji u mpyi na yu naye kyaa na, mii jwumpe mpyi na sì n-jà n-pyi sèe mε.

32 Wabεε u à mii kyaa jwo, mii à cè u jwumpe nyε sèe.

33 Nyε yii à pìi tun Yuhana á, ka u u sèenji kanni jwo pi á mii kyaa na.

34 Mii wi ke, mii nyε a naye tíŋe sùpya ɲwɔmuguro na mε, ɲka mii na ɲcyii karigii yu yii á, bà yii si mpyi si shwɔ mε.

35 Yuhana à pyi bà fùkina nyε na ɲí yii shwɔhɔl'e mε. Puru bèεnmpe kurugo yii à tère nimbilere pyi funntange e.

36 Kani là à mii kyaa jwo, lire fành'à ɲyaha mà tòro Yuhana jwumpe na. Karigii Tufoonji à kan mii á maa jwo na mii u cyi pyi a fùŋŋo ke, cyire kyaa na

mii nyε. Sèenji na, ncyii karigil'à li cyêe na Tufoonji u à mii tun.

³⁷ Tufoonji u à mii tun ke, uru u maha mii kyaa yu. Nka yii sàha u mejwuuni lógo mà nya mε, yii sàha u nya mà nya mε.

³⁸ U jwumpe nyε a tatεenge ta yii e mε, naha na ye yii nyε a dá u túnntunji na mε.

³⁹ Yii na Kile Jwumpe Semεnji kálali ná funɲinke e, naha na ye yii na sônɲi na yii sí sh̀ɲi niɲkwombaanji ta u e, uru sí u nyε na mii kyaa yu.

⁴⁰ Lire ná li wuuni mú i, yii nyε a ɲen'a pa mii á bà yii si mpyi si uru sh̀ɲi ta mε.

⁴¹ Sùpyire t'a mii pêre, lire bà mii nyε na ɲcaa mε.

⁴² Mii à li cè mú na tàange nyε yii zòmpii na mà yyaha tí ná Kile e mε.

⁴³ Mii à pa na Tuɲi mεge na, ka yii i mii cyé, nka kàmpyi sùpyanji wabεε u mpyi a pa uye mεge na, yii mpyi na sí ɲεε uru na.

⁴⁴ Yii shinɲεεbii pi a yii pêre, lire l'à táan yii á. Mà li ta nge u à s̀i Kile ke, pèente uru maha nkaan ke, yii nyε na tire caa mε. Nyε di yii sí n-jà n-dá mii na n-jwo ye?

⁴⁵ Yii àha raa sônɲi na mii u sí na Tuɲi sòn yii na mε. Kile túnntunjiMusa na yii sònɲɔr'à taha ke, uru u sí u sòn yii na.

⁴⁶ Kàmpyi sèenji na yii mpyi a dá Musa na, yii mpyi na sí n-dá mii na mú, naha na ye u à mii kyaa jwo u sémenji i.

⁴⁷ Nyε yii aha mpyi yii nyε a dá uru sémenji jwumpe na mε, di yii sí n-jà n-dá n-jwo mii ɲwɔjwumpe na ye?»

6

*Yesu à shiin kampwəhii kanjkuro jwə cya
(Macwo 14.13-21; Marika 6.30-44; Luka 9.10-17)*

¹ Lire kàntugo Yesu à kàre Galile baŋi kùŋke na, uru baŋi mege mú na nyε Tiberiyadi.

² Shinjyahara mpyi a taha u jwəh'i, naha na ye u mpyi na kakyanhala karigii ncyiimu pyi na yampii cùuŋi ke, pi nyii mpyi cyire na.

³ Pi à nə baŋi kùŋke na ke, ka Yesu ná u cyelempyiibii si sà dùgo jaŋke kà na, maa ntèen wani.

⁴ Yahutuubiibilereŋkwoŋi kataanni sí mpyi a nə a kwò.

⁵ Mà pi yaha wani, Yesu à wíl'a sùpyire nijyahara nya ti i si u yyére, ka u u jwo Filipi á: «Taa wuu sí bwúuru ta n-shwə n-kan nte sùpyire puni ti lyí ke?»

⁶ Yesu à puru jwo si Filipi zò shwə. Sèeŋi na, u mpyi a u nimpyiini cè a kwò.

⁷ Ka Filipi si u pyi: «Wuu méε ká sà shin ninŋin canmpyaa ŋkwuu shuunni (200) báara sàra tég'a bwúuru shwə mà pa ntáa nte sùpyire na, ti puni si bwúuru kwənrə ta mε.»

⁸ Mà pi yaha puru jwumpe na, Yesu cyelempyanji pi maha mpyi Andire, Simə Pyeri sɛŋeŋi ke, ka uru si jwo Yesu á:

⁹ «Mii à bwúuru* nùnyə kanjkuro ná fyapyaa shuunni nya nàŋjiibilini là á naha. Nka naha yire sí n-jà jwə nte sùpyire puni na ye?»

¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii sùpyire pyi ti tèen.» Ka ti i ntèen nyεge na, naha na ye kuru cyage nyεge mpyi

* **6:9** Bwúuruŋ'à yaa ná sùmashiŋi ŋgemu i ke, uru mege nyε orizhi.

a nyaha. Nàmbaabii mpyi a kampwəhii kanjuro (5.000) kwò.

¹¹ Ka Yesu si bwúuru nùnyl wó maa fwù kan Kile á, maa yi kan pi à táa sùpyire nintεenre na, maa fyaabii kan pi à táa ti na mú. Ka ti puni si lyî a tìn.

¹² Ti pun'à lyî a tìn ke, ka u u jwo u cyelempyi-ibil'á: «Paanyi y'à kwôro ke, yii yire kuu, bà yi si mpyi y'àha nkèεge mε.»

¹³ Ka pi i yire kul'a tég'a shàhii ke ná shuunni jî.

¹⁴ Lire kakyanhala kani Yesu à pyi ke, sùpyir'à lire nya, maa jwo: «Sèenji na, ηge u nyε Kile tùnntunji, ηge kyaa l'à jwo na u sí n-pa dijnyenji i ke†.»

¹⁵ Yesu à li nya na sùpyire la nyε si uru cù fànhe e si mpyi saanji ke, ka u u yîri ti taan, maa núr'a dùgo nanke nun'i uye ninjin.

Yesu à jaara lwəhe nun'i

(Macq 14.22-33; Marika 6.45-52)

¹⁶ Yàkorwəər'à nò ke, ka Yesu cyelempyiibii si nkàre banj nwəge na.

¹⁷ Numpilag'à wwò a Yesu yaha u sàha nkò a nò pi yyére mε. Ka pi i bakwəεge kà lwó si jyiile s'a nkèεge Kapεrenamu kànhe e.

¹⁸ Mà pi yaha bakwəεge e ka kafeebwəhə si yîri na lwəhe nyàha sèl'e.

¹⁹ Pi à culumεtirii kanjuro pyi na si baan'á lwəhe nun'i ke, ka pi i Yesu nya u u jaare lwəhe nun'i, na si pi á, ka fyagare si pi cù sèl'e.

²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii àha vyá mε, mii wi.»

---

† 6:14 Yahutuubii mpyi na Kile tùnntunji wà sigili, Musa fiige (Duterenomu 18.15). Pìl'à kàlanji wà kan na uru si bwúurunji pyi u yîri ninyinji i, u tige njnke na, bà Musa à li pyi mε.

21 Lire tènei i, l'à táan pi á Yesu u jyè ná pire e bakwɔɔge e, ka pi i ntíl'a nɔ pi tashage e.

Sùpyire na Yesu caa

22 Kuru canŋa nùmpañña, sùpyire ti mpyi a kwôro wani baŋi kùŋke na ke, ka tire si ɲcè na bakwɔɔgɔ niŋkin ku mpyi wani, maa ɲcè na Yesu ɲye a jyè kur'e ná u cyelempyiibil'e mɛ, ɲaha na ye pire kanni pi à jyè a kàre.

23 Nka bakwooyi yabere mpyi a yîri Tiberiyadi kànhe e. Kafoonji Yesu à fwù kan Kile á, maa bwúurunji táa táa sùpyire na cyage ŋkemu i ke, yi mpyi a yyére kuru cyage taan.

24 Nyɛ sùpyir'à pa li ɲya na Yesu ɲye wani mɛ, u cyelempyiibii mú sí ɲye wani mɛ, maa jyè yire bakwooyi i mà kàre Kapere namu kànhe e Yesu tacyage e.

Yalyire ti maha shìŋi niŋkwombaañi kaan ke

25 Pi à sà Yesu ɲya baŋi kùŋke sanŋke na ke, maa jwo: «Cyelentuŋi, tènei ndire e mu à pa naha ye?»

26 Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, kakyanhala karigii yii à ɲya mii u mpyi ke, cyire kurugo bà yii na mii caa mɛ, ŋka yalyire yii à lyí fo mà tìn ke, tire kurugo yii na mii caa.

27 Yalyire ti na fwónre ke, yii àha raa báare tire kurugo mɛ, nte ti ɲye ti ɲye na fwónre mɛ, ná ti maha shìŋi niŋkwombaañi kaan ke, yii a báare tire kurugo. Supyaŋi Jyaŋi u ɲye tire yalyire kanvoonji, ɲaha na ye Tufoonji à uru cwɔɔnr'a yaha lire mɛɛ na.»

28 Ka pi i Yesu yíbe: «Naha wuu à yaa wuu a mpyi Kile ɲyii kani ye?»

29 Ka Yesu si pi pyi: «Kile nyii kani li nyε yii dá u túnntunŋi na.»

30 Ka pi i núr'a u pyi: «Kakyanhala kani ndire mu sí n-pyi n-cyêe wuu na, wuu u jà a dá mu na yε? Naha mu sí n-pyi yε?

31 Mà wuu tulyeyi yaha síwage e, pi à maninji lyí bà l'à séme Kile Jwumpe Semēŋi i “U mpyi maha yalyire kaan pi i lyí ntemu t'à yîri nìnyinji i ke‡.”»

32 Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Sèēŋi na mii sí n-sìi yi jwo yii á, yalyire t'à yîri nìnyinji i ke, Kile túnntunŋiMusa bà u à tire kan me. Nka mii Tunji kanni u maha sèe yalyire kaan, ntemu t'à yîri nìnyinji i ke.

33 Naha na yε yalyire Kile maha ŋkaan ke, tire ti nyε nte t'à yîri nìnyinji i ke, tire ti maha shìŋi niŋkwombaanji kaan dīnyε sūpyir'á.»

34 Ka pi i u pyi: «Kafoonji, mu à yaa mu a tire yalyire kaan wuu á tèrigii puni i.»

35 Ka Yesu si pi pyi: «Mii u nyε yalyire nte ti maha shìŋi niŋkwombaanji kaan sūpyir'á ke. Ngemu ká mpa mii á ke, katege saha sì n-sìi urufoo ta me; ŋgemu ká dá mii na ke, byaga saha sì n-sìi urufoo ta me.

36 Bà mii à yi jwo yii á mà kwò me, yii à mii nya, yii sí sàha ŋen'a dá mii na me.

37 Mpii mii Tunji na ŋkaan mii á ke, pire puni sí raa ma mii á. Ngemu ká mpa mii á ke, mii sì n-sìi uru kòrò n-yige cyíinŋi na me.

38 Mii nyε a yîri nìnyinji na mà pa nìŋke na si mpa a na nyii wuuni pyi me, mii à pa mpa a na tunvoonji nyii wuuni pyi.

‡ 6:31 Ekizodi 16.4; Nεemi 9.15; Zaburu 78.24, 25

39 Mii tunvoonji nyii wuuni li nyε, mp̄ii puni u à kan mii á ke, mii áha z̄i nk̄wò pi wà nin̄kin yaha u p̄inni mε, n̄ka mii u pi puni n̄è a yige kw̄̀n̄ji i d̄inye can̄nk̄w̄ge.

40 Nde li nyε mii Tun̄ji nyii wuuni ke, lire li nyε shin maha shin ká Jyafoon̄ji nya, maa dá u na ke, urufoo sí sh̄̀n̄ji nin̄kwombaan̄ji ta, mii mú sí urufoo n̄è n-yige kw̄̀n̄ji i d̄inye can̄nk̄w̄ge.»

41 Yesu à jwo na uru u nyε yalyire t'à ȳiri n̄̀nyin̄ji i ke, ka puru jwumpe si mp̄en Yahutuubii n̄̀n̄ufeebil'e, ka pi i wá na nk̄unni piye shw̄̀h̄al'e.

42 Maa jwo: «Yusufu jyan̄ji Yesu bàl'à? Wuu à u tun̄ji cè mà u nun̄ji cè, ka u u mpa a nk̄o na ur'à ȳiri Kile yyére la?»

43 Ka Yesu si jwo: «Yii kunun̄ke n̄w̄o yaha.

44 Sùpya sì n-pa mii á, Tufoon̄ji u à mii tun ke, ná uru bà u à pa ná u e mε. Urufoo ká mpa mii á, mii sí u n̄è n-yige kw̄̀n̄ji i d̄inye can̄nk̄w̄ge.

45 Kile t̄un̄ntun̄mp̄ii sémebil'e, yii sí mpe jwumpe ta wani “Kile yabilin̄ji sí pi puni kâla§.” Shin maha shin ká Tufoon̄ji jwumpe lógo, maa nyε pu na ke, uru sí n-pa mii á.

46 N̄ka lire nyε a li cyêe na wà a Tufoon̄ji nya mε, fo n̄ge u à ȳiri Kile yyére ke. Uru u à Tufoon̄ji nya.

47 Sèen̄ji na mii sí n-sīi yi jwo yii á, n̄gemu u à dá mii na ke, sh̄̀n̄ji nin̄kwombaan̄ji na nyε urufol'á.

48 Yalyire ti maha sh̄̀n̄ji nin̄kwombaan̄ji kaan s̄̀pyir'á ke, mii u nyε tire.

49 Mà yii tulyeyi yaha síwage e, pi à manin̄ji lȳi. Lire ná li wuuni mú i, pi à kw̄̀.

50 Nka nte t'à yîri nînyîni na mà tîge nînge na ke, ngemu ká tire lyî ke, u saha sì n-kwû mε.

51 Mii u nyε tire yalyire shîni woore mà yîri nînyîni na. Shin maha shin u à tire yalyire tà lyî ke, urufoo sí shîni nîkwombaanji ta. Yalyire mii sí n-kan di nyεni si shîni nîkwombaanji ta ke, mii cyeere ti nyε tire.»

52 Yesu à yire jwo ke, ka nàkaante si yîri Yahutu-ubii shwǎhǎl'e na: «Di nge nàni sí n-jà u cyeere kan wuu lyî yε?»

53 Ka Yesu si núr'a yi jwo pi á: «Sèenji na mii sí n-sì yi jwo yii á, yii aha mpyi yii nyε a Supyanji Jyanji kyaare kyà, maa u sìshange bya mε, yii sì shîni nîkwombaanji ta mε.

54 Ngemu ká mii cyeere kyà maa mii sìshange bya mú ke, shîni nîkwombaanji na nyε urufol'á. Mii sí urufoo nê n-yige kwûni i di nyε canjkwoge,

55 nahà na yε mii cyeere ti nyε yalyire sèe woore, mii sìshange mú sí nyε lùbyage sèe woge.

56 Ngemu ká mii cyeere kyà maa mii sìshange bya ke, urufoo sí n-kwôro mii wwojεεge e, mii mú sí n-kwôro urufoo woge e.

57 Tufoonji u nyε shîjifoo ke, ur'à mii tun, ur'e mii à shîni ta, lire pyin kanni na, ngemu ká mii cyeere kyà ke, urufoo sí shîni sèe wunji ta mii cye kurugo.

58 Yalyire t'à yîri nînyîni na ke, tire ti nyε nte. Yii tulyey'à ntemu lyî maa nkû ke, ti nyε tire fiige mε. Ngemu ká tire yalyire lyî ke, urufoo sí shîni nîkwombaanji ta.»

59 Nyε Yesu à sùpyire kâla ná mpe jwumpe e Kapεenam u kânhe Kile Jwumpe kâlambage e.

Yesu jwumpe maha shîni nîkwombaanji kaan

60 Nyε Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka u cyelempyiibii niñyahamii si jwo: «Sèenji na, mpe jwump'à waha a tòro. Jo u sí jεε mpe e ye?»

61 Yesu à cè na nje ur'à jwo ke, na yir'à waha u cyelempyiibii na, lire e pi na nkunni, ka u u yi jwo pi á: «Mpe jwump'à yii yà mú la?»

62 Yii aha bá Supyañi Jyañi jya u u dùru u tayirige e niñyiñi na de? Naha yii sí n-jwo ye?

63 Kile Munaani li maha shìñi sèe wuñi kaan sùpyañ'á, ná lire bà με, sùpyañi yabilinji fànhe si n-jà yaaga pyi με. Jwumpe mii à jwo yii á ke, p'à fworro Kile Munaani i, pu sí maha uru shìñi kaan.

64 Nka pìi na jyε yii e, pi jyε a dá με.»

Nyε mà lwó fo tasiige e, mpìi pi jyε pi jyε a dá με, ná nje u sí Yesu le cye e ke, u mpyi a pire cè.

65 Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Lire kurugo mii à yi jwo yii á na sùpya si n-jà n-pa mii á ná Tufoonji Kile jyε a li fànhe kan urufol'á mà ye.»

66 Mà lwó kuru canñke na, u cyelempyiibii niñyahamil'à nùru u fye e, pi saha jyε a jεn'a taha u jwəh'i με.

67 Ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunninji pyi: «Yii sí de, yii sí jεε n-kàre mú la?»

68 Ka Simə Pyeri si u pyi: «Kafoonji, jofoo yyére wuu sí raa nkèεge, shìñi niñkwombaanji jwumpe sí jyε mu á ye?»

69 Wuu à li cè maa dá li na na nje u à fworro Kile e ke, uru u jyε mu.»

70 Ka Yesu si pi pyi: «Tá mii bà u à yii ke ná shuunninji cwənrə με? Nka yii wà niñkin na naha zàmpεn.»

⁷¹ Simo Isikariyoti jyanji Zhudasi kyaa Yesu mpyi a jwo ke, uru u sí n-pa u le cye e, maa li ta u na nyε cyelempyiibii ke ná shuunninji nijcwɔnrɔbil'e.

7

Yesu cìnmpyiibii nyε a dá u na mε

¹ Lire kàntugo Yesu à tòro ná jani i Galile kùluni i, u nyε a jɛn'a jyè Zhude kùluni i mε, naha na yε Yahutuubii jùŋufeebii mpyi na u caa si mbò.

² Yahutuubii vùŋnyi kataanni mpyi a byanhara a kwò.

³ Ka Yesu cìnmpyiibii si mpa u fye e, maa yi jwo u á: «Mu à yaa mu u yíri naha numε mà kàre Zhude kùluni i, bà mu cyelempyiibii pi nyε kuru cyage e ke, pire si mpyi si mu kakyanhala karigii nya mε.

⁴ Ngemu la ká mpyi sùpyire si u cè ke, uru nyε a yaa u a karigii pyi ŋwòhɔre e mε. Ncyii kakyanhala karigii mu na mpyi amε ke, li pyi bà dijnyenji puni si mpyi si cyi nya mε.»

⁵ Yesu cìnmpyiibii mpyi na puru puni yu, naha na yε pi nyε a dá u na mε.

⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Lire tèepyiiini sàha ŋkwò a nɔ mii á mε. Tère o tère l'à táan yii á ke, yii maha yii nyii wuuni pyi.

⁷ Yii kyaa sì n-jà n-pɛn dijnyε sùpyir'á mε, ŋka mii kyal'à pɛn t'á, naha na yε mii na li yu t'á na ti kapyiŋkii nyε a jwɔ mε.

⁸ Yii pi ke, yii a sì kataann'á. Nka mii wi ke, mii kèεge numε mε, naha na yε tɛni sàha nɔ mii á mε.»

⁹ U à yire jwo pi á ke, maa ntɛen wani Galile kùluni i.

Yesu à kàre vùŋnyi kataanni cyage e

10 Nyε Yesu cìnmpyibil'à kàr'a kwò kataann'á ke, ka Yesu si ηwòh'a kàre uye nin̄kin.

11 Lir'à ta Yahutuubii nùñufeebii mpyi na u caa sùpyire shwòhòl'e, fo na yíbili: «Taa u nyε ke?»

12 Sùpyire shwòhòl'e, jwumò nin̄yahama mpyi na ηkunni Yesu kyaa na. Pii mpyi na ηko: «N̄ge n̄ñi nyε sùpya nin̄cenn̄e» pii sí i ηko: «Sèe bà mε, u na sùpyire leni kuni nimp̄iini i.»

13 Mpe jwumpe puni mpyi na ηwòhòni na yu, naha na yε pi mpyi na fyáge Yahutuubii nùñufeebii na.

Yahutuubii pìl'à nàkaana pyi ná Yesu i

14 Tèni i kataann'à nò nin̄ke e ke, ka Yesu si ηkàre Kileñaarebage ntàani na, maa cye le na sùpyire kálali.

15 Ka Yahutuubii nùñufeebii si wá na ηkyáali marii ηko: «Di ηge n̄ñ'à pyi maa Kile Jwumpe Sem̄ñi cè na yu amε, wà sí nyε a u kála pu na mà yε?»

16 Ka Yesu si jwo pi á: «Jwumpe na mii na sùpyire kálali ke, mii wumò bà mε, mii tunvoon̄ji wumò pi.

17 Ngemu la ká mpyi s'a Kile nyii wuuni pyi ke, urufoo sí n-pa n-cè kampyi mii kàlan̄'à fworò Kile e, lire nyε mε mii yabilin̄ji i u à fworò.

18 Ngemu ká a yu u yabilin̄ji mεge na ke, uye pèente urufoo maha n̄caa. N̄ka ηgemu la ká mpyi u tunvoon̄ji s'a mpêre ke, urufoo cye e sèen̄ji nyε. Kafinara nyε urufoo karigil'e mε.

19 Kile tùnntun̄ñiMusa bà u à Saliyan̄ji kan yii á mà? Yii wà sí nyε na cyire karigii kuni ñaare mε. Nyε naha na yii sí na mii caa raa bùu yε?»

20 Ka pìi si jwo sùpyire shwòhòl'e: «Jínacyan u nyε mu, sùpya nyε na mu caa raa bùu mà dε!»

21 Ka Yesu si pi pyi: «Mii à sàa ta naha kabwoo nin̄kin pyi can̄ṅṅke e ke, ka lire si yii kàkyahanla la?

22 Yii maha pùnampyire kwùun can̄ṅṅke e, maa jwo na Musa u à lire kuni kan yii á (mà li ta Musa bà u à ṅkwòṅṅi sii mε, ṅka yii tulyeyi yi.)

23 Ná yii maha pùnampyire kwùun can̄ṅṅke e, si nta raa Musa Saliyaṅi kuni jaare, nyε jaaha na yii na nt̄iri mii na na mii à sùpya nimpun̄ṅ cùun̄ṅ can̄ṅṅke e ye?

24 Yii àha raa sùpyire la wwû kaṅyaani kanni na mε, ṅka yii fyànha a sèṅṅi cya yii cè, yii i nta a pà jwo.»

25 Mà Yesu yaha jwumpe na, Zheruzalemu kànhe shiinbii pii mpyi na ṅko: «Tá nàṅṅi pi na jcaa si mbò ke, uru bà u nyε ṅge mε?

26 ṅka u we, u u yu sùpyire shwòhòl'e, pi s'à fyàha maa u yaha wani. Kampyi wuu jùṅufeebil'à t̄ēn li taan na Kile N̄iṅcwònr̄ṅṅi kyaa l'à jwo ke, na uru wi de?

27 Wuu s'à ṅge nàṅṅi tayirige cè, mà li ta Kile N̄iṅcwònr̄ṅṅi ká mpa, sùpya nin̄kin s̄i u tayirige cè mε.»

28 Nyε mà Yesu yaha kàlan̄ṅi na Kilejaarebage e, u à jwo fànha na: «Yii à mii cè, maa mii tayirige cè mú la? ṅka mii nyε a pa nay'á mε, sèṅṅi na wà u à mii tun, yii nyε a u cè mε.

29 Mii s'à u cè, jaaha na ye mii à ȳiri u yyére, uru mú sí u à mii tun.»

30 Yesu à yire jwo ke, pi la mpyi si u cù. ṅka sùpya nyε a ja mε, jaaha na ye u tèc̄ûni mpyi na sàha ṅkwò

a nɔ mɛ.

³¹ Lire ná li wuuni mú i, sùpyire shwɔhɔl'e shinɔyahara à dá Yesu na, tire sùpyire mpyi na ŋko: «Kile Nɔncwɔnrɔŋi ká bú mpa, kakyanhala kani ndire u sí n-pa n-pyi mà núr'a tòro ŋge nàŋi wuuni taan yɛ?»

Yahutuubii jùŋufeebil'à pìi tun pi sà Yesu cù

³² Mpe sùpyire mpyi na ŋkuni Yesu kyaa na ke, p'à jyè Farizhɛɛnbii nɔŋyigigil'e. Nyɛ ka Kile sáragawwuubii jùŋufeebii ná Farizhɛɛnbii si Kileŋaarebage saŋcwɔnsigibii pìi tun pi sà Yesu cù.

³³ Ka Yesu si jwo: «Mii saha sí tère nimbilere pyi yii shwɔhɔl'e, lire ká ntòro, mii sí nùru na tunvoonji yyére.

³⁴ Yii sí raa mii caa, yii sì mii jya mɛ, jaha na yɛ cyage e mii sí n-pyi ke, yii sì n-jà nɔ wani mɛ.»

³⁵ Ka Yahutuubii jùŋufeebii si wá na ŋko piy'á: «Lire tèni i ke, taa ŋge nàŋi la jye s'a ŋkèɛge, marii ŋko na wuu sì n-jà uru jya mà yɛ? Yahutuubii pi à caala a kàr'a sà ntèen Girɛkiibii shwɔhɔl'e ke, kampyi pire yyére u la jye s'a ŋkèɛge, si sà a pi kálali de?

³⁶ Di mpe jwumpe jwɔhe jye yɛ “Yii sí raa mii caa, yii sì mii jya mɛ, jaha na yɛ cyage e mii sí n-pyi ke, yii sì n-jà nɔ wani mɛ?”»

Yesu à jwo uru sí Kile Munaani kan dánafeebil'á

³⁷ Nyɛ kataanni canzannk'à nɔ ke, kuru sí k'à pyi canmbwɔhe, ka Yesu si yír'a yyere sùpyire yyaha na, maa jwo fànha na: «Byaga ká wà ta, urufoo u a ma mii yyére, u u mpa bya.

38 Ngemu ká dá mii na ke, lwøhe ku maha shìjì kaan ke, kuru sí raa fwu raa fwore urufoo funjke e ba fiige, bà l'à séme Kile Jwumpe Semɛɲi i mɛ.»

39 Kile Munaani li mpyi na sí n-pa n-kan dánafeebil'á ke, lire kyaa Yesu mpyi na yu amɛ. Lire tɛni i Kile Munaani mpyi na sàha ŋkan mɛ, naha na yɛ Yesu mpyi na sàha dùgo nìjyinjì na u pèente e mɛ.

Sùpyire jwøjwump'à táa Yesu kyaa na

40 Sùpyire shwøhø'l'e, shinjyahara à Yesu jwumpe lógo ke, ka pìi si wá na ŋko: «Nàkaana jye mɛ, Kile túnntunji wuu na sigili ke, uru u jye ŋge nàjì.»

41 Pìi bá mpyi na ŋko na Kile Nijcwørɲi wi. Ka pìi si jwo: «Di Kile Nijcwørɲi sí n-jà n-yíri Galile kùluni i n-jwo yɛ?»

42 Li jye a séme Kile Jwumpe Semɛɲi i na Kile Nijcwørɲi sí n-fworo saanji Dawuda tùluge e mà? Maa núr'a séme “U sí n-yíri Dawuda kànsege na, Betilɛhemu kànhe e.”»

43 Ka sùpyire funzønɲore si ntáa Yesu kyaa na.

44 Pìi mpyi wani sùpyire shwøhø'l'e, pire la mpyi si u cù, ŋka pi wà jye a cye taha u na mɛ.

45 Ka Kilejaarebage sajcwønsigibii si núr'a kàre Kile sáragawwuubii jùŋufeebii ná Farizhɛɛnbii yyére. Ka pire si pi yíbe: «Di k'à ta a jwo, ka yii i mpa maa u yaha yɛ?»

46 Ka pi i pi pyi: «Wuu sàha ŋkwò a ŋge nàjì jwumpe fiige lógo wuu niŋgyigil'e mɛ!»

47 Ka Farizhɛɛnbii si pi pyi: «Yii mú à yiye yaha u à wurugo la?»

48 Tá yii sàha ŋkwò a lógo na wuu jùŋufoonji wà niŋkin, lire jye mɛ Farizhɛɲi wà niŋkin à dá u na?

49 Mpii pi à dá u na ke, pire wà nyε a yaage cè MusaSaliyanji i mε, pi pun'à lánja.»

50 Pi wà na mpyi wani, uru mεge mpyi Nikodemu. Uru u mpyi a shà Yesu yyére canḡka numpilage e. Ka uru si jwumpe lwó, maa jwo Farizhεεnbil'á:

51 «Mà tàanna ná wuu Saliyanji i, wuu sì n-sì n-jà yoge kwòn shin na, mà li ta wuu nyε a fyânha a lógo u jwɔ na, lire nyε mε wuu nyε a u kapyiini cè mε.»

52 Ka pi i u pyi: «Lire e ke Galile kùluni shin mú u nyε mu la? Sà Kile Jwumpe Semεnji wíi, mu sì n-sì li nya wani na Kile túnntunji wà sí n-yîri Galile e mε.»

[
53 Pi à puru jwo ke, ka pi puni si yîr'a caala mà kàre pi pyenyi i.

8

Pi à ceewe cù ná nàḡi w'e

1 Ka Yesu si ḡkàr'a sà dùgo Olivye cire jaḡke na.

2 Kuru canḡa nùmpañḡa nyèsɔɔge na, maa núr'a pa Kileñaarebage ntàani na. Shinḡyahara à pa bínni u taan, ka u u ntèen na pi kâlali.

3 Mà u yaha u u sùpyire kâlali, Kile Saliyanji cyelentiibii pìi ná Farizhεεnbii pìl'à shà ná ceewe e u yyére, na u à ta a cù ná nàḡi w'e jacwɔrɔ na. Pi à u yyéεḡ Yesu taan, sùpyire shwòhɔl'e,

4 maa jwo: «Wuu cyelentunji, ḡge ceen'á ta a cù ná nàḡi w'e u u jacwɔre pyi.

5 Mà li ta Kile túnntunjiMusa s'à jwo Saliyanji i na uru ceenji shin'á yal'a wà a bò ná kafaay'e. Naha mu s'à jwo yε?»

⁶ Kànhaṅa pi à cyán Yesu na ná ṅke yibige e, bà pi si mpyi si u ta ꞑcû u yabiliṅi ꞑwɔjwumpe kurugo mε. Nka Yesu à lyêele na sémeni ṅiṅke na ná kampeeni i.

⁷ Ka pi i ṅkwôro na u yíbili. Ka u u ṅkwò a yîr'a yyére maa pi pyi: «ṅge u ꞑye yii shwɔhɔl'e kapii baa ke, uru u fyânha a kafaaga lwó a tèg'a u wà.»

⁸ Yesu à puru jwo ke, maa núr'a lyêele na sémeni ṅiṅke na.

⁹ Mpii pi à pa ná ceeni i ke, pir'à Yesu ꞑwɔjwumpe lógo ke, ka pi i wá na fwoe niṅkin niṅkin, mà lwó nàṅkolyeebii na fo mà pa nɔ kántugo wuubii na. Yesu kanni u à kwôro wani ná ceeni i.

¹⁰ Yesu à pa ṅiṅke yîrig'a wíi, u ꞑye a sùpya ꞑya ná ceeni i mε, maa jwo: «Ceewe, mpii pi à mu la wwû ke, taa pi ꞑye ke? Wà ꞑye a jwo mu à yaa mu u bò mà?»

¹¹ Ka ceeni si Yesu pyi: «Kafoonji, wà ꞑye a yire jwo mε.» Ka Yesu si jwo: «Nye mii mú si n-jwo mu à yaa mu u bò mε. Ta si, ṅka ma hà nûru lire kapiini fiige pyi mε.»]

Yesu u ꞑye Kile bɛɛnmpe, mpe p'à pa diṅyeni i ke

¹² Lire kántugo Yesu à núr'a jwumpe lwó maa jwo sùpyir'á: «Mii u ꞑye diṅyeni bɛɛnmpe. Ngemu ká ntaha mii fye e ke, urufoo saha si n-si jaare numpini i mε, ṅka urufoo sí n-pyi bɛɛnmpe e mpe pu sí shiṅi niṅkwombaanj nɔ urufoo na ke.»

¹³ Ka Farizhɛɛnbii si u pyi: «Mu yabiliṅi kanni u ꞑye na maye kyaa yu, mu jwump'à wuu pɛn.»

¹⁴ Ka Yesu si pi pyi: «Mii yabiliṅi méε ká sí i na naye kyaa yu, sèeni mii na yu yii á, ṅaha na ye mii à naye tayirige cè, maa na takarege cè. Yii sí pi ke, yii

ɲɛ a mii tayirige cè mɛ, yii mú ɲɛ a mii takarege cè mɛ.

15 Yii na mii karigii wíi mà tàanna ná sùpyire sònɲɔŋkanni i. Mii wi ke, mii ɲɛ na sùpya kapyinji wíi lire pyinŋkanni na mɛ.

16 Mii aha a sùpyire karigii kataampe cwɔɔnre tènì ndemu i ke, mii maha li pyi ná ntìinji i, naha na ye mii kanni bà u maha mpyi mɛ, Tufoonji u à mii tun ke, uru maha mpyi ná mii i.

17 L'à séme yii yabilimpìi Saliyaŋi i, na shiin shuunni ɲwɔjwumpe ká mpyi niŋkin kyaa na, lire li ɲɛ sèenji.

18 Mii yabiliŋi na naye kyaa yu, Tufoonji u à mii tun ke, uru mú na mii kyaa yu.»

19 Ka pi i Yesu pyi: «Taa mu tunji ɲɛ ke?» Ka u u pi pyi: «Yii ɲɛ a mii yabiliŋi cè mɛ, si nta ɲjyére mii Tunji na la? Yii n'a mpyi a mii cè, yii mpyi na sí mii Tunji cè mú.»

20 Yesu à mpe jwumpe puni jwo mà u yaha Kileɲaarebage ntàani na u u kàlanji pyi Kile bùɲɛnji yaayi yalenke taan. Sùpya ɲɛ a jà a u cú mɛ, naha na ye u tèecûni mpyi na sàha ŋkwò a nɔ mɛ.

Yesu à uye cyêe

21 Ka Yesu si núr'a jwo: «Mii sí n-pa n-kàre, mii sí ká bú n-kàre, yii sí n-pa a mii caa. Nka yii sí n-kwú ná yii kapegigii tugure e. Cyage e mii kèege ke, yii sì n-jà nɔ wani mɛ.»

22 U à puru jwo ke, ka Yahutuubii ɲùɲufeebii si wá na yu piy'á: «Taha u sí uye bò maa ŋko na cyage e uru sí n-kàre ke, na wuu sì n-jà nɔ wani mɛ?»

23 Ka Yesu si pi pyi: «Yii à ta naha ñke ññke na, mii s'à yîri ññyinjî na. Naha ñge ñnyenyî wuu pi ñye yii, ñka mii ñye naha ñnyenyî wu mε.

24 Lire na, mii à yi jwo yii á na yii sí n-kwû ná yii kapegigii tugure e. Yii aha mpyi yii ñye a dá li na na “Mii u ñye ñge u ñye ke”* mε, yii sí n-kwû ná yii kapegigii tugure e.»

25 Ka pi i Yesu pyi: «Jo u ñye mu lire sannî i ye?» Ka u u pi pyi: «Mii ñye ñgemu ke, mii à fyânha a yire jwo yii á.

26 Karii ñnyahagii na ñye mii u jwo yii á si yii cêge yii kapyiñkii ñnyahagil'e. Nje mii à lógo na tunvoon'á ke, yire mii na yu ñnyε sùpyire pun'á. Mii tunvoonjî u ñye sèñjifoo.»

27 Pi ñye a mpyi a li cè na Yesu na yu Tufoonjî Kile kyaa na mε.

28 Lire kurugo ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii aha mpa Supyanjî Jyanjî yîrige ññyinjî na tènî ndemu i ke, yii sí n-ta n-cè na “Mii u ñye ñge u ñye ke†.” Yii sí n-ta n-cè na mii ñye a sî na yaage pyi nay'á mε, nde na Tufoonjî à mii kâla ke, lire kanni mii na mpyi.

29 Sèe, mii tunvoonjî ñye ná mii i, u ñye a mii yaha naye ññkin mε, ñaha na ye nde l'à bê u á ke, lire mii maha mpyi tèrigii puni i.»

30 Yesu à puru jwo ke, ka shinnyahara si dá u na.

Yesu à pée Ibirayima na

31 Yahutuubii pi à dá Yesu na ke, ka u u jwo pir'á: «Yii aha mii ñwójwumpe cû, sèñjî na yii à pyi mii cyelempyii.

---

* **8:24** Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mεge ku ñye: «Mii u ñye ñge u ñye ke.» † **8:28** Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mεge ku ñye: «Mii u ñye ñge u ñye ke.»

32 Lire tènei i, yii sí sèenji cè, sèenji mú sí yii yige bilere e.»

33 Ka Yahutuubii nùñufeebii si u pyi: «Wuu na nyε Ibirayima tùluge shiin. Wuu nyε a sàa pyi a nya wà biliwe mε, ka naha sí mu ta mu à jwo na wuu sí n-fworo bilere e yε?»

34 Ka Yesu si pi pyi: «Sèenji na mii sí n-sii yi jwo yii á, ñgemu ká ñkwôro na kapegigii pyi ke, urufoo na nyε kapegigii biliwe.

35 Mà li ta biliñji nyε pyenge ñkemu i ke, u nyε a sii na jìn'a pyi kuru pyenge shin mε, ñka pyengefoo jyanji u à sii pyenge shinñji yabiliñji.

36 Jyafoonji ká yii shwə kapegigii bilere na, lire e yii sí n-sii n-fworo t'e.

37 Mii à li cè na yii na nyε Ibirayima tùluge shiin, lire ná li wuuni mú i, yii na ncaa si mii bò, naha na yε mii jwumpe nyε a tateεnge wwû yii e mε.

38 Mii wi ke, karigii mii à nya na Tunji á ke, cyire mii na yu. Ncyii yii mú à lógo yii tunj'á ke, cyire yii na mpyi.»

39 Ka pi i u pyi: «Wuu tunji u nyε Ibirayima.» Ka Yesu si pi pyi: «Yii n'a mpyi sèenji na Ibirayima pyii, karigii u mpyi na mpyi ke, yii mú mpyi na sí raa cyire pyi.

40 Mà jwo yii pi à lire pyi ke, ka yii i wá na mii caa raa bùu na mii na sèenji yu yii á, bà mii à u lógo Kile á mε. Ibirayima sí nyε a lire fiige pyi mà nya mε.

41 Yii tunji maha karigii ncyiimu pyi ke, cyire yii maha mpyi.» Ka pi i u pyi: «Wuu nyε kàsəəgə kùñə pyii mε. Wuu Tunji na nyε niñkin, Kile wi.»

42 Ka Yesu si pi pyi: «Kàmpyi sèe Kile u nyε yii Tunji, mii kyaa mpyi na sí n-taan yii á, naha na yε

mii à fworò Kile e, uru u à mii yaha a pa naha. Mii nyɛ a pa nay'á mɛ, uru u à mii tun.

⁴³ Naha na yii nyɛ na mii jwumpe yyaha cini mà yɛ? Mii à li ta, yii la nyɛ sì pu lógo mɛ.

⁴⁴ Sitaanniɲi u nyɛ yii tunɲi, lire e l'à táan yii á, yii pi a u nyii wogigii pyi. Supyibonɔ u nyɛ u wi, fo mà l'wó tasiige e, u sàha ntél'a sèɲi jwo a nya mɛ, naha na yɛ sèebili niɲkin nyɛ u funɲke e mɛ. U aha fini, u maha jwo a tàanna ná u funɲɔ sònɲɔre e, naha na yɛ kafinare jwufoo wi, kafinare tunɲi mú wi.

⁴⁵ Nka mii wi ke, sèɲi kanni mii na yu, lire kurugo yii nyɛ a dá mii na mɛ.

⁴⁶ Yii puni shwəhəl'e, joofo niɲkin u sí n-jà li cyêe na mii à kapii pyi yɛ? Mii sí i sèɲi yu yii á, ka yii i mpyi yii nyɛ a dá mii na naha na mà yɛ?

⁴⁷ Ngemu ká mpyi Kile wu ke, urufoo maha Kile jwumpe núru. Mu aha yii nya yii nyɛ na pu núru mɛ, yii nyɛ Kile wuu mɛ.»

⁴⁸ Ka Yahutuubii nùɲufeebii si Yesu pyi: «Wuu tànga na nyɛ mà jwo mu na nyɛ Samari shin kanna, jína na nyɛ mu i.»

⁴⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Jína nyɛ mii i mɛ. Sèɲi na, mii na na Tunɲi père, yii sí nyɛ na mii père mɛ.

⁵⁰ Mii nyɛ na na yabiniɲi mpèɲi caa mɛ, nka wà u nyɛ wani, uru u nyɛ na mii mpèɲi caa, uru u sí n-pa tànge kan mii á.

⁵¹ Sèɲi na mii sí n-si yi jwo yii á, ngemu ká mii jwumpe lógo maa nyɛ pu na ke, urufoo sì n-si n-kwû mɛ.»

⁵² Ka Yahutuubii nùɲufeebii si Yesu pyi: «Numɛ wuu à li cè sèɲi na na jína na nyɛ mu i. Ibirayima à kwû, Kile tùnntunmpii puni mú à kwû, ka mu u

ɲen'a jwo na ɲgemu ká mu jwumpe lógo maa pu kurigii ɲaare ke, urufoo saha sì n-kwû mɛ.

53 Mu à pêe wuu tulyage Ibirayima na la? Ur'à kwû, Kile tûnntunmpii mú à kwû. Jofoo mu na maye sônɲi ye?»

54 Ka Yesu si pi pyi: «Mii n'a mpyi na naye pêre, mii mpèɲi mpyi na sì là ɲwɔ mɛ. Nka mii Tunɲi u na mii pêre. Yii à jwo na uru u ɲye yii Kilenɲi,

55 mà li ta, yii ɲye a u cè mɛ, mii s'à u cè. Mii n'a mpyi a jwo na mii ɲye a u cè mɛ, mii mpyi na sí n-pyi yii fiige kafiniviniwe. Nka mii à u cè, maa u jwumpe kurigii ɲaare.

56 L'à táan yii tulyage Ibirayima á mà mii canmpaŋke ɲya. U à ku ɲya ke, ka u funɲke si ntáan sèl'e.»

57 Ka Yahutuubii ɲùɲufeebii si Yesu pyi: «Ei! mu sàha yye beeshuunni ná ke ta mɛ, maa jwo mu à Ibirayima ɲya la?»

58 Ka Yesu si pi pyi: «Sèɲi na mii sí n-sìi yi jwo yii á, mà Ibirayima ta u sàha si mɛ “Mii u ɲye.”»

59 Puru jwumpe kurugo, ka pi i kafaaya lwó si ntège Yesu wà‡, ɲka u à ɲwɔh'a fworu Kileɲaarebage e mà kàre.

9

Yesu à fyinɲi wà cùuɲɔ

1 Yesu nintoron' à fyinɲi wà ɲya, uru nàɲi fyin wuɲi u à si.

2 Ka Yesu cyelempyiibii si u yíbe: «Wuu cyelentunɲi, ɲaha k'à ɲge nàɲi fyin wuɲi pyi u à si ye? U kapegigii fyè wi laa, u sifeebii wogigii fyè?»

‡ 8:59 Mà tàanna ná Yahutuubii Saliyaɲi i, wà ká Kile mege kèège, urufoo mpyi maha yaa u wà ná kafaay'e.

³ Ka Yesu si pi pyi: «U fyinnte ná u kapegigii ná u sifeebii wogigii nyε cyiye kur'e mε, l'à pyi si Kile sífente cyêe.

⁴ Wuu à yaa wuu mii tunvoonji túnnture pyi canŋke e, lire tènì ká ntòro wuu taan, numpilage sí n-wwò, báara saha sì n-jà n-pyi mε.

⁵ Mà mii yaha naha diŋyεŋi i, mii u nyε diŋyεŋi b̄εnmpε.»

⁶ Yesu à puru jwo ke, maa ntilwòhe cyán ñiŋke na mà tèg'a pworò fànbara, maa tire tèg'a fyinnaŋi ñyigii cwuugo,

⁷ maa yi jwo u á, na u sà u yyahe jyé Silowe ñcwòge e (Silowe ñwòhe ku nyε: «túnntunŋ»). Ka fyinŋi si ñkàr'a sà ku jyé, ka u ñyigii si múgo, ka u u nùru.

⁸ Nyε u tεεŋjεεbii ná mp̄ii pi mp̄yi maha u nintεεŋi ñaa u u sùpyire ñáare ke, ka pire si piye yíbe: «Ei! Tá ŋge nàŋi bà wuu mp̄yi maha ñaa u à tēen na ñáare mε?»

⁹ Ka p̄i si jwo: «Uru wi» ka p̄i si jwo: «Uru bà mε, u málwòrò ti kanna.» Ka nàŋi yabilinŋi si mpa jwo: «Mii wi.»

¹⁰ Ka pi i u yíbe: «Di mu ñyigil'à pyi maa múgo yε?»

¹¹ Ka u u jwo pi á: «Nàŋi pi maha mp̄yi Yesu ke, uru u à pworò fànbara a tiri mii ñyigii na, maa jwo na mii i sà yyahe jyé Silowe ñcwòge e. Ka mii i ñkàr'a sà ku jyé. Mii à ku jyé ke, ka mii i ntíi na ñaa na ñcwúu.»

¹² Ka pi i u yíbe: «Taa uru nàŋi nyε ke?» Ka u u pi pyi: «Mii nyε a u takarega cè mε.»

¹³ Nyε nàŋi ñyigii cyi à múgo ke, ka pi i ñkàre ná u e Farizhεεnbii yyére.

14 Canŋke Yesu à pwoore fànhara a tэг'a u n̄yigii t̄iri cyi i nta a múgo ke, kuru na mpyi Yahutuubi-icann̄o* .

15 Lire kurugo Farizhεnbii mú à u yíbe n̄yigii múgun̄kanni na. Ka u u jwo pi á: «Pworo u à fànhara a t̄iri mii n̄yigii na, ka mii i sà yyahe jyé maa ntíi na n̄aa.»

16 Ka Farizhεnbii p̄i si jwo: «Nàŋi u à fyin̄ŋi cùuŋo ke, u si n-jà n-ȳiri Kile yyére mε, n̄aha na ye u n̄ye a canŋoŋke le dá e mε.» N̄ka p̄il'à jwo: «Kàmpyi u mpyi kapimpyi, u mpyi na si n-si n-jà n̄cyii kakyanhala karigii pyi mε.» Lire pyin̄kanni na, pi n̄ye a jà a b̄ê nin̄kin na mε.

17 Ka pi i núr'a nàŋi yíbe: «Mu wi ke, n̄aha mu na s̄on̄ŋi ma n̄yigii múgufoon̄i kyaa na ye?» Ka u u pi pyi: «Kile t̄un̄ntun̄o wi.»

18 N̄ka Yahutuubii n̄n̄ufeebii n̄ye a n̄en'a dá li na na u à si fyin, kàntugo ka u n̄yigii si nta a múgo mε. Lire e pi à u sifeebii yyere,

19 maa pi yíbe: «Sèe wi n̄ge nàŋi n̄ye yii jya la? Sèe u fyin wun̄i u à si la? U aha nta u à si fyin, di u à pyi marii n̄aa numε ye?»

20 Ka u sifeebii si jwo: «Wuu à li cè na wuu pyà wi, maa li cè wuu à u si fyin.

21 N̄ka bà u à pyi marii n̄aa numε mε, wuu n̄ye a cè mε. Wuu mú sí n̄ye a u n̄yigii múgufoon̄i cè mε. U saha n̄ye pyà mε, yii à yaa yii i u yíbe, u yabilin̄i sí yi jwo yii á.»

---

* **9:14** Yahutuubii Saliyan̄i n̄ye a mpyi a n̄ε báaran̄i wà tufige u a mpyi canŋoŋke e mε, lire mpyi na fún pi á. Pi mpyi maha s̄on̄ŋi na mà yan̄a cùuŋo, lire na n̄ye mu à jwo urufol'à báara pyi.

22 Nàŋi sifeebil'à yire jwo Yahutuubii ñùñufeebii yyaha fyagare na. Pi mpyi a jwo a bê li na na ñgemu ká jwo na Yesu u ñye Kile Nijcwónróni ke, pi sí urufoo kòrò n-yige Kile Jwumpe kàlambage e†.

23 Lire na, u sifeebil'à jwo na u saha ñye pyà mε, pi u yíbe.

24 Ka Farizhεεnbii si núr'a nàŋi yyere, maa u pyi: «Sèñi jwo Kile yyahe taan, nàŋi u à mu ñyiiigii múgo ke, wuu à u cè kapimpyi.»

25 Ka nàŋi si jwo: «U à pyi kapimpyi yo, u ñye a pyi kapimpyi mà yo, mii ñye a yire cè mε, ñka kani ñiñkinñi mii à cè ke, lire li ñye mii mpyi fyin, ñka numε mii na ñaa na ñcwúu.»

26 Ka pi i núr'a u yíbe: «Naha u à pyi mu na ye? Di u à mu ñyiiigii múg'a jwo ye?»

27 Ka nàŋi si pi pyi: «Mii à yi jwo yii á mà kwò, ñka yii ñye a lógo mii ñwò na mε, ñaha yyaha yii la ñye mii u núr'a jwo yii á ye? Taha yii la mú ñye si mpyi u cyelempyii la?»

28 Ka pi i u cyahala, maa jwo: «Mu u ñye u cyelempyaŋi, wuu sí na ñye Kile túnntunñiMusa cyelempyii.

29 Wuu à cè na Kile à jwo ná Musa e, ñka ñge nàŋi wi ke, wuu bá ñye a u tayirige cè mε.»

30 Ka u u pi pyi: «Nde ñye kakyanhala dε! Yii à jwo na yii ñye a u tayirige cè mε, u s'à mii ñyiiigii múgo.

31 Wuu pun'à cè na Kile ñye na núru kapimpyi á mε. Ñge u na u père marii u ñyii wogigii pyi ke, uru ñwò na u maha núru.

† 9:22 Pi aha wà kòrò Kile Jwumpe kàlambage e, sùpyire sannte mpyi maha urufoo wí mu à jwo u à kwú, pi kuro sàha maha mpyi urufol'e mε.

³² Mà lwó dijnye tasiige e, wuu sàha sàa lógo na sùpyanji u à si fyin ke, na wà à jà a uru nyiigii múgo mε.

³³ Kàmpyi nge nàñi mpyi a fworó Kile e mε, u mpyi na sí n-jà yaaga pyi mε.»

³⁴ Ka Farizhεenbii si jwo nàñ'á: «Mu à si kapimpyi, tacεnne nyε mu i mε! Ka mu u ηkwò a pa a wuu leni kure e la?» Maa u kòrò.

³⁵ Nyε Yesu à pa lógo na pi à nàñi kòrò ke, maa sà u yíbe: «Mu à dá Supyanji Jyanji na la?»

³⁶ Ka nàñi si u yíbe: «Wuu cyelentuji, jofoo kyaa na mu nyε ye? Mii la nyε si u cè si dá u na.»

³⁷ Ka Yesu si u pyi: «Uru mu à nya amε, u u yu ná mu i.»

³⁸ Ka nàñi si jwo: «Kafoonji, mii à dá mu na» maa ninjkure sín Yesu taan.

³⁹ Lire tēni i, ka Yesu si jwo: «Mii à pa dijnyenji i si mpa sùpyire kapyiinjkii kataampe cwònrò, bà fyinmpii si mpyi s'a naa, nyafeebii si mpyi fyinmii mε.»

⁴⁰ Farizhεenbii pi mpyi wani maa puru lógo ke, ka pire si u pyi: «Mà tàanna ná mu jwuηkanni i, wuu mú na nyε fyinmii be?»

⁴¹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii n'a mpyi fyinmii, yii kapegigii tugure mpyi na sí n-láha yii na, ηka yii na sòñji na yii nyiigil'à múgo ke, lire e yii kapegigii tugure sí n-kwòro yii na.»

10

Yesu u nyε mpànahanji ninçenñi

¹ Nyε ka Yesu si núr'a jwo: «Sēenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ηgemu ká a ncaa si jyè mpàbage e, u sí nyε a jyè mpàbage ηwòge e mε, maa dùgo kàsòoge na a jyè

ke, urufoo na nyε nàŋkaawa, maa mpyi nàŋkalyεga.
² Nka ŋgemu ká jyè mpàbage jwɔge e ke, uru u nyε mpànahani yabiliŋi.

³ Mpàbage kàanmucyafooni maha yîr'a ku múgo u á. Mpàabii maha u mejwuuni nûru, u maha u yabiliŋi mpàabii yiri niŋkin niŋkin pi meyi na, maha yige ntàani na.

⁴ U aha u wuubii nâha a yige ntàani na, u maha jaare pi yyaha na pi a si ntaha u fye e, jaaha na ye pi à têe u mejwuuni na a kwò.

⁵ Pi si n-sii n-taha nàmponŋɔ fye e mε, pi bá sí raa fi u yyaha na, jaaha na ye pi nyε a u mejwuuni cè mε.»

⁶ Yesu à ŋke bàtaage jwo pi á, ŋka pi nyε a ku jwɔhe cè mε.

⁷ Nyε ka Yesu si nûr'a pi pyi: «Sèeni na mii sí n-sii yi jwo yii á, mii u nyε mpàbage jwɔge.

⁸ Mpii pi à pa mii yyaha na ke, pire puni na nyε nàŋkaalii, pi mú na nyε nàŋkalyεye, ŋka mpàabii nyε a lógo pi á mε.

⁹ Mii sí u nyε mpàbage jwɔge. Ngemu ká jyè mii i ke, urufoo sí n-shwɔ. Uru sí raa jyè, s'a fwore u jεempe. Mii sí raa yalyire kaan urufol'á mú.

¹⁰ Nàŋkaani kapani li nyε nàŋkaage ná boore ná kakyaare kanni. Nka mii wi ke, mii à pa si shìni niŋkwombaani ná fεempe kan na mpàabil'á.

¹¹ Mii u nyε mpànahani niŋcenni. Mpànahani niŋcenni maha u múnaani kan bà u mpàabii si mpyi si shwɔ mε.

¹² Sàrampanahawa nyε mpàabii foo mε. U aha sige yaaga nya, u maha fê maa mpàabii yaha. Sige yaage maha pi cû, pi sanmpil'a si jcaala.

13 Sàrampanahaŋi sí n-fê, naha na ye wýéε u caa, u kuro nye mpàabil'e με.

14-15 Mii wi ke, mii u nye mpànahaŋi niηcεηηi. Bà Tufooŋi Kile à mii cè, ka mii mú si u cè με, amuni mii à na mpàabii cè, mii mpàabii s'à mii cè mú. Mii sí na múnaani kan na mpàabii kurugo.

16 Mpàabii pìi na nye mii á, pi nye ηke mpàbage e με*. Mii à yaa mii i pi nâha a pa, pi i mpa mii mejwuuni lógo. Lire e pi puni sí n-pa wà piye na mpyi mpàbaga niηkin, mpànahawa niηkin sí n-pyi pi ηùηo na.

17 Mu aha mii Tuŋi nya u à mii kyaa táan uy'á, lir'à ta mii sí na múnaani kan, si núru li shwɔ.

18 Sùpya si n-jà mii múnaani wwû mii i fânhe e με. Mii sí li kan nay'á. Síηi nye mii á mà li kan, síηi nye mii á mà li shwɔ sahaŋki. Yire mii Tuŋi à jwo mii u pyi.»

19 Yesu ηwɔjwumpe mpe kurugo, Yahutuubii ηwɔmyahigil'à táa sahaŋki.

20 Niηyahara mpyi na ηko: «Jína na nye u e, sìcyere mú na nye u e. Naha kurugo yii à yyére marii u jwumpe núru ye?»

21 Ka pìi si jwo: «Ei! mpe nye jínacyan jwumɔ με. Jínacyan sí n-jà fyinmii pyi pi a naa la?»

Yesu à jwo uru u nye Kile Jyaŋi

22 Nye Yahutuubii Kile na arebage kataanni li maha mpyi Zheruzalemu kânhe e yyee maha yyee ke, lir'à pa nɔ mà bê ná wyeere tēni i.

---

* **10:16** Mpii pi nye pi nye Yahutuu με, ná pi sí n-pa dá Yesu na ke, pire kyaa na Yesu nye naha ηke cyage e.

23 Mà pi yaha lire kataanni na, ka Yesu si wá na ñaare na mâre Kileñaarebage ntàani na, saanji Solomani ñkubabwøhe ñwøh'i.

24 Ka Yahutuubii ñùñufeebii pìi si mpa Yesu kwûulo maa u yíbe: «Naha tère e mu sí wuu yige numpini i ye? Kampyi mu u ñye Kile Nijcwørøñi, yire fíniñ'a jwo wuu á.»

25 Ka Yesu si pi pyi: «Mii à yi jwo yii á mà kwò, ñka yii ñye a dá mii na mε. Karigii mii na mpyi na Tunji mεge na ke, cyire maha mii kyaa yu.

26 Ñka lire ná li wuuni mú i, yii ñye a dá mii na mε, ñaha na ye yii ñye mii mpàabii pìi mε.

27 Mii mpàabii na mii mεjwuuni núru, mii à pi cè, pi maha ntaha mii fye e mú.

28 Mii sí shìñi niñkwombaanji kan pi á, pi nùmpañke sì n-kèεge mε. Sùpya saha sì n-jà pi ñiri n-shwø mii na mε.

29 Mii Tunji u à pi kan mii á ke, ur'à pèe ñiyenji yaayi puni na. Wà mú sì n-jà pi ñiri n-shwø Tufoonji na mε.

30 Mii ná Tufoonji na ñye niñkin.»

31 Yesu à puru jwo ke, ka Yahutuubii ñùñufeebii si núr'a kafaaya bíle si ntège u wà mbò.

32 Ka Yesu si pi pyi: «Kacεññkii niñyahagii mii à ta Tufoonji á, maa cyire pyi yii ñyii na ke, cyire shwøhø'l'e li ndi kurugo yii la ñye si mii wà mbò ye?»

33 Ka pi i u pyi: «Mu kacεnni là kurugo bà mε, ñka mu Kile mεkεεge jwumpe kurugo. Mu shintiwe, ka mu u wá na maye pyi Kile.»

34 Ka Yesu si pi pyi: «Li ñye a sémε yii yabilimpìi Saliyanji i na Kile à jwo “Yii na ñye kileebii pìi†” mà?»

† 10:34 Zaburu 82.6

³⁵ Wuu s'à li cè na Kile Jwumpe Semɛɲi sɪ n-jà n-kêɛɲɛ mɛ, Kile s'à jwumpe kan mpiimu á ke, u na pire yire “kileebii” pìi.

³⁶ Mii wi ke, Tufooɲi à mii cwɔɔnr'a tun naha diɲyɛɲi i. Mii à jwo na mii u ɲyɛ Kile Jyaɲi ke, ka yii i mpyi di mà jwo na mii na Kile mɛge kèɛge ye?

³⁷ Karigii mii à pyi ke, kampyi yii à li ɲya na cyire ɲyɛ mii Tuɲi wogigii mɛ, yii àha ndá na jwumpe na mɛ.

³⁸ Nka yii aha nta yii à cè na mii à ɲcyii karigii pyi mà tàanna ná Kile ɲyii wuuni i, yii m'ɛ ká mpyi yii ɲyɛ a dá mii na mɛ, yii dá li na na cyire karigil'à fworɔ Kile e. Lire tɛni i yii sí li cè na sɛɲi na, mii ná Tufooɲi à sàa wwà.»

³⁹ Lire tɛni i, ka pi i núr'a yîri s'a Yesu cwôre puru jwumpe kurugo, nka u à shwɔ pi na.

⁴⁰ Ka Yesu si núr'a kàr'a sà ntɛɛn Zhurudɛn baɲi kùɲke na, cyage e Yuhana mpyi a fyâɲha na sùpyire batizeli ke.

⁴¹ Ka sùpyire niɲyahara si shà u yyére kuru cyage e. Marii nko tiy'á: «Yuhana ɲyɛ a kakyanhala kariii pyi wuu á mɛ, nka yaaga maha yaaga u à jwo nge nàɲi kyaa na ke, yire pun'à pyi sèe.»

⁴² Ka pi niɲyahara si dá Yesu na wani.

11

Lazari kwùɲkanni

¹⁻² Bɛtani kàɲhe e, sɪɲɛɛ taanre na mpyi wani: Mariyama ná Marita ná Lazari. Mariyamaɲi u mpyi a sɪnmpe nùguntanga wumpe wu Kafooɲi Yesu tooyi na, maa pu cwuugo ná u ɲùɲjoore e ke, uru sɪɲɛɛɲi Lazari mpyi na yà sèl'e.

³ Ka sìñeεbii pùcεribii si wà tun u sà yi jwo Yesu á: «Kafoonji, mu cevoonji naha a pyi yampi.»

⁴ Yesu à tire tùnnture lógo ke, maa jwo: «Mpe yampe nyε a pa si Lazari bò mε. Nka p'à pa si pèene taha Kile mεge na, bà pèene si mpyi si ntaha Kile Jyani na mú mε.»

⁵ Marita ná Mariyama ná Lazari, pire shiin taanrenji kyaa mpyi a táan Yesu á.

⁶ U à Lazari yampe kyaa lógo ke, maa ntèen wani kuru cyage e, mà canmpyaa shuunni pyi.

⁷ Lire kàntugo maa jwo u cyelempyiibil'á: «Yii a wá, wuu nùru wuu a sì Zhude kùluni i.»

⁸ Ka u cyelempyiibii si jwo: «Cyelentuji, li nyε a mō mε, Zhude shiinbii la mpyi si mu wà mbò ná kafaayi i, ka mu u nùr'a jwo wuu a sì wani la?»

⁹ Ka u u jwo: «Tá bèenmpe nyε canñke e mà lwó nyège na fo yàkonke na mε? Nyε nge u na jaare canñke e ke, u uye burugumō nyε a táan mε, naha na ye dijnyεni bèenmpe na nyε wani.

¹⁰ Nka sùpya ká a jaare numpini i, u uye burugumō nyε a pεn mε, naha na ye bèenmpe nyε wani mε.»

¹¹ Puru jwōhō na, ka Yesu si pi pyi: «Wuu cevoonji Lazari à ñó, mii sí n-sà u jè.»

¹² Ka cyelempyiibii si jwo: «Kafoonji, kampyi ñōmpe kanni pi, u sí n-yîri.»

¹³ Lazari kwùni kyaa Yesu mpyi na yu, nka u cyelempyiibii mpyi na sōnñi na ñōmpe yabilinji kyaa u na yu.

¹⁴ Ka Yesu si nùr'a yi fñinij'a jwo pi á: «Lazari à kwû.

¹⁵ L'à pyi mii kàntugo na ke, l'à táan mii i, naha na ye nde sí yii pyi yii i dá mii na. Numε yii a wá, wuu

a sî u taan.»

¹⁶ Cyelepnyanji mεge ku nyε Tomasi, ná pi maha u pyi: «Ŋaŋi» ke, ka uru si jwo u shèεfeebil'á: «Yii a wá, wuu a sî ná wuu cyelentuŋi i, wuu u sà ŋkwû ná u e.»

Yesu à Lazari buwuŋi nè

¹⁷ Nyε Yesu à nɔ Bɛtani kànhe e, mà pi ta pi à Lazari le fanŋke e, canŋke sicyεere woge e u à nɔ wani* .

¹⁸ Bɛtani ná Zheruzalɛmu kànhe laage nyε a mpyi a tɔɔn mε. Ku laage nyε a tòro culumɛtirii taanre na mε.

¹⁹ Yahutuubii niŋyahamii mpyi a shà Marita ná Mariyama yyére mà sà fwù pyi, pi sìnɛɛŋi ŋkwùŋi na.

²⁰ Marita à pa lógo na Yesu na ma, u s'à byanhara kànhe na ke, maa yír'a sà u jùŋɔ bɛ, ka Mariyama si ntèen bage e.

²¹ Marita à sà nɔ Yesu na ke, maa jwo: «Kafooŋi, kàmpyi mu mpyi naha, mii sìnɛɛŋi mpyi na si n-kwù mε.

²² Nka mii à cè, cyage e wuu nyε amε ke, mu aha kyaa maha kyaa jáare Kile á ke, u sí lire pyi mu á.»

²³ Ka Yesu si jwo: «Marita, mu sìnɛɛŋi sí jè n-fworo kwùŋi i!»

²⁴ Ka Marita si jwo: «Mii à cè diŋyε canŋkwɔge kwùubii ká mpa a jèni, mii sìnɛɛŋi mú sí jè.»

²⁵ Ka Yesu si jwo: «Mii u nyε kwùubii jèfooŋi maa mpyi shìŋi niŋkwombaanifooŋi. Nɔgemu ká dá mii na ke, urufoo mée ká ŋkwù, u sí shìŋi niŋkwombaani ta.

---

* **11:17** Yahutuubii cyelentiibii mpyi maha sɔŋŋi na sùpyanji ká ŋkwù, u múnaani maha ntèen u taan maha canmpyaa taanre pyi; cyire kàntugo urufoo nyε na jìn'a yíri sahanji mε.

26 Ngemu ká uru shìñi ta maa dá mii na ke, urufoo saha si n-sìi n-kwû mε. Marita, mu à dá lire na la?»

27 Ka u u jwo: «Ɖɔn Kafoonji, mii à dá li na na mu u nyε Kile Njɔcwɔnrɔñi, Kile Jyanji, nge u mpyi a yaa u pa diɲyɛñi i ke.»

28 Nyε Marita à puru jwo ke, maa núr'a kàre pyɛnge e, maa sà u sɪɲɛɛñi Mariyama nɔwɔh'a yyere maa yi jwo u á: «Wuu cyelentuñ'à pa, u à jwo mà shà.»

29 Mariyama à yire lógo ke, maa yíri fwɔfwɔ mà kàre Yesu yyére.

30 Lir'à Yesu ta u sàha jyè kànhe e mε. Cyage e Marita à u bê a ta ke, wani u saha mpyi.

31 Yahutuubii pi mpyi na Mariyama fɔɔnñi bage e ke, pir'à u nya u à pâl'a fworro ke, maa yír'a taha u fye e mú, pi mpyi na sɔnñi na u à kàre fanñke na zà a mεε súu.

32 Mariyama à sà nɔ Yesu na ke, maa ɲcwo u fere e, maa jwo: «Kafoonji, kàm̄pyi mu mpyi naha, mii sɪɲɛɛñi mpyi na si n-kwû mε.»

33 Yesu à Mariyama nya u u mεε súu, Yahutuubii pi mpyi wani kuru cyage e ke, maa pire nya pi i mεε súu mú ke, ka u lùuni si yíri, ka u u yyahe tanha,

34 maa pi yíbe: «Taa yii à Lazari buwuñi yaha ke?» Ka pi i jwo: «Kafoonji, pa ku cyage wíi.»

35 Ka Yesu si mεε sú.

36 Yahutuubii pi à Yesu mεεsuwuñi nya ke, ka pire si jwo: «Yii wíi, nge nàñi kyaa mpyi a táan u á dε!»

37 Ka pìi si jwo: «Uru u à fyin nàñi nyiigii múgo, u mpyi na si n-jà Lazari sige kwùñi na mà?»

38 Puru jwumpe saha à Yesu lùuni yírigé sèe sèl'e. Nyε pi à sà nɔ fanñke na, kur'à pyi kafawyige, maa

kafaaga tɛg'a ku tò.

³⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii kafaage láha fann̄ke ɲwɔge na.» Buɲi sɲɛɛɲi Marita mpyi wani, ka uru si Yesu pyi: «Kafooɲi, mu sí u nùge ta ku u fwore, u canmpyaa sicyɛɛre cyi ɲyɛ ɲɲjaa fann̄ke e.»

⁴⁰ Ka Yesu si u pyi: «Mii ɲyɛ a yi jwo mu á na mu aha dá mii na na mu sí Kile sífente ɲya mà?»

⁴¹ Ka pi i kafaage láha fann̄ke ɲwɔge na. Ka Yesu si ɲùɲke dùrugo ɲɲyɲi i, maa jwo: «Tufooɲi, mii fwù ɲyɛ mu na, ɲaha na yɛ mu à mii ɲarege shwɔ.

⁴² Mii wi ke, mii à cè na mu maha ɲɛɛge mii ɲareyi puni i, ɲka mii na yu amɛ, bà sùpyire puni ti naha a mii kwûulo ke, tire si mpyi si dá li na na mu u à mii tun mɛ.»

⁴³ U à puru jwo ke, maa jwo fànha na: «Lazari, yîr'a fworo naha!»

⁴⁴ Ka u u ntíl'a fworo fann̄ke e, u tooyi ná u cyeyi mpyi a pwɔ, u yyahe s'à tò ná vàanɲyi i, ka Yesu si pi pyi pi yire puni sànhana a láha u na, pi i u yaha u a sì.

*Pi à vùnɲɔ pwɔ Yesu na, si u bò
(Macwo 26.1-5; Marika 14.1-2; Luka 22.1-2)*

⁴⁵ Yahutuubii pi mpyi a kàre Mariyama yyére, maa Yesu kapyiɲkii ɲya ke, pi ɲɲyahara à dá u na.

⁴⁶ ɲka pire pìl'à kàr'a sà Yesu kapyiɲkii kyaa jwo Farizhɛɛnbil'á.

⁴⁷ ɲyɛ ka Kile sáragawwuubii ɲùɲufɛebii ná Farizhɛɛnbii si piye ɲya, maa wwɔ a jwo ná yukyaala kurun̄ke e Yesu kakyanhala karigii kyaa na. Pi mpyi na piye yíbili: «ɲge nàɲ'à kakyanhala karii ɲɲyahagii pyi! ɲaha wuu sí n-pyi yɛ?»

48 Wuu aha u yaha u u ncyii karigii pyi, sùpyire puni sí n-dá u na. Lire e ke Ɔromu shiinbii sí n-pa wuu Kileñaarebage jya, si wuu shiņi puni bò.»

49 Wà na mpyi pi e, pi maha uru pyi Kayifu. Uru u mpyi Kile sáragawwuubii nùņufembwøhe lire yyeeni. Ka uru si pi pyi: «Yii nyε a yaage cè mε!

50 Yii nyε a cè shin niņkin u kwû kini puni kurugo, lir'á pwórɔ kini sùpyire puni ti kèεge mà?»

51 Nyε Kayifu mpyi a puru jwumpe yige uye e mε. Bà u mpyi sáragawwuubii nùņufembwøhe lire yyeeni mε, lire kurugo Kile à puru jwumpe le u nɔwøge e, u jwo na Yesu à yaa u kwú Izirayeli kini sùpyire cyaga.

52 Nka Izirayeli sùpyire kanni kurugo bà u sí n-kwû mε. Kile pyiibii pi nyε diņyε yyaha kurugo ke, u à yaa u kwú si pire puni wà piye na, si mpyi niņkin.

53 Kuru canņke, Yahutuubii nùņufeebil'à bê li na na Yesu à yaa u bò.

54 Ka Yesu si láha uye ncyèeņi na sùpyir'á. Maa yîri wani mà kàre kànhe kà na síwage taan, kuru mεge nyε Efirayimu, mà sà tère pyi wani ná u cyelempyiibil'e.

55 Nyε Yahutuubii bilereņkwoņi kataanni mpyi a byanhara, ka shiņyahara si yîri cyeyi yabere e mà pa Zheruzalemu kànhe e mà kataanni ta li sàha nò mε, si mpa piye ffiniņε Kile yyaha taan.

56 Pi mpyi na Yesu caa, maa nķàre Kileñaarebage ntàani na. Maa wá na piye yíbili: «Di ku nyε ye? Lire e ke u si n-pa kataanni na mà?»

57 Lir'á Kile sáragawwuubii nùņufeebii ná Farizheebii ta pi à yí jwo sùpyir'á mà kwò na

shin maha shin ká Yesu saha cè ke, urufoo u sà yi jwo pir'á, bà pire si mpyi si u ta ϩcû με.

12

Mariyama à Yesu tooyi tìri ná sìnme nùguntan wum'i

¹ Yahutuubiibilerenkwonji kataanni mpyi a byanhara, ku sanja mpyi canmpyaa baani. Ka Yesu si núr'a kàre Betani kànhe e. Lazari u mpyi a nè a yige kwùñi i ke, uru na mpyi kuru kànhe e.

² Ka pi i yal'a shwəhə Yesu á kuru kànhe na, Marita u mpyi na tire yalyire karigii cwəənre. Lazari mú na mpyi ná Yesu i talyige e.

³ Mà pi yaha pi i lyî, Mariyama à sìnme nùguntan wumə lonɣara wumə* bwuu wu Yesu tooyi na, maa u nùñjoore tég'a yi cwuugo. Ka sìnmpé nùge si bage funñke puni ní.

⁴ Yesu cyelempyanji mege ku ϩye Zhudasi Isikariyoti, nge u mpyi na sí n-pa Yesu le cye e ke, ka uru si jwo:

⁵ «Naha na mpe sìnmpé ϩye a pére maa pu wyérenji kan fòñofeebil'á mà ye? Pu lwəore mpyi na sí n-jà shin ninjin yyee ninjin báara sàra kwə.»

⁶ Zhudasi mpyi a puru jwumpe jwo fòñofeebii kurugo με, u na mpyi nàñkaawa, uru u mpyi na wyérenji bégeli, u mpyi maha wyérenji lwúu.

⁷ Ka Yesu si jwo: «Láha ceenji na! Mii canntonke kurugo u à nde pyi.

⁸ Fòñofeebii ϩye naha ná yii e tèrigii puni i, mii sí sì n-pyi ná yii e tèrigii puni i mà de!»

* **12:3** Puru sìnmpé mpyi a ta cige nɣemu i ke, kuru mege mpyi: «naridi».

Sáragawwuubii jùñufeebil'à jwo pire sí Lazari bò

⁹ Nye Yahutuubil'à lógo na Yesu na nyε Betani kànhe e ke, ka pi niñyahamii si ñkàre wani. Pi nyε a mpyi a kàre Yesu yabilinji kanni nyanji kurugo mε, ñka Lazari u à jè a yige kwùñi i ke, si uru nya mú.

¹⁰ Kile sáragawwuubii jùñufeebil'à puru lógo ke, maa jwo: «Kampyi lire li, wuu sí Lazari bò»

¹¹ jaha na yε Lazari kurugo Yahutuubii niñyahamii mpyi na dáníyanji pyi Yesu na, marii fwore pire jwəh'i.

Saannji Yesu à jyè Zheruzalemu kànhe e

(Macwo 21.1-11; Marika 1.1-11; Luka 19. 28-40)

¹² Nye kuru canñke nùmpañña na, shinñyahara na mpyi Zheruzalemu kànhe e Yahutuubii bil-erenkwonji kataann'á, pi à lógo na Yesu na wá kuro na.

¹³ Ka pi i sháhankeñyi kyεεge maa fworo na Yesu bêni. Pi mpyi na ñko fànha na:

«Yabwəhe!

Ngemu u nyε na ma Kafoonji Kile mεge na ke,

Kile u jwó le u á!

Izirayeli saannji wi†.»

¹⁴ Yesu à dùfaanñaaga ta a dùg'a tèn, mu à jwo bà l'à séme Kile Jwumpe Semeni i na:

¹⁵ «Siyon kànhe pyiibii, yii àha raa fyáge mε!

Yii wii, yii saannji na ma,

u à tèn dùfaanñaaga‡ jwñ'i§.»

¹⁶ Cyelepmyiibii nyε a mpyi a pu yyaha cè lire tèni i mε, ñka Yesu à pa jè a fworo kwùñi i, mà jyè Kile pèente e ke, lire kani li mpyi a séme u kyaa na ke,

† 12:13 Zaburu 118.25, 26 ‡ 12:15 Saanwa ká dùgo dùfaanña na, lire li mpyi yyeñinje ná maye ntirigenji sañcyεenni. § 12:15 Zakari 9.9

ka pi funɲyi si nta a cwo lire na, maa li ɲya na l'à tòro li jwuɲkanni na.

17 Nyε sùpyire ti mpyi ná Yesu i, Lazari buwuɲi taɲɛŋke e fanɲke na ke, tire mpyi na lire kani yyaha yu.

18 Lire kakyanhahi Yesu à pyi ke, lire kyaa sùpyir'à lógo maa fwor'a kàr'a sà u ɲùɲɔ bê.

19 Farizhεεnbil'à lire ɲya ke, maa wá na yu piy'á: «Yii yabilimpíi ɲyii wà u na κε! Ali yafyin, wuu si n-jà li pyi ɲge nàɲi na mε, ɲaha na ye diɲye pun'à taha u fye e.»

Nùmpañke ná pèente taɲkanni

20 Kataanni tɛni i, mpíi pi mpyi a pa Zheruzalɛmu i mpa Kile ɲáare ke, Girεkiibii pìi na mpyi pire shwɔhɔl'e.

21 Ka pire Girekiibii pìi sí yîr'a nɔ Filipi na, ɲge u mpyi na yîri Betisayida kànhe e, Galile kùluni i ke, maa jwo: «Wuu na mu ɲáare, wuu la ɲye si Yesu ɲya.»

22 Ka Filipi si ɲkàr'a sà yi jwo Andire á, ka pi mú shuunni si yîr'a kàre Yesu yyére, mà sà yi jwo.

23 Ka Yesu si pi pyi: «Tɛn'à nɔ numε, Supyaɲi Jyaɲi u jyè u pèente e.»

24 Maa núr'a jwo: «Sèɛɲi na mii sí n-si yi jwo yii á, sùmabilini ká mpyi li ɲye a jyè ɲiɲke e maa fwónhɔ mε, li maha ɲkwôro liye niɲkin, ɲka l'aha jyè ɲiɲke e maa fyîn a fwordo, li maha yasεε niɲyahara pyi.

25 Ngemu la ká mpyi si u niɲjaɲi yaa ɲwɔ ke, urufoo si nùmpañja ta mε, ɲka ɲgemu ká kàntugo wà u niɲjaɲ'á ke, urufoo sí nùmpañja ta.

26 Shin maha shin la ká mpyi s'a báare mii á ke, u à yaa u taha mii fye e. Cyage e mii ɲye ke, mii

báarapyiŋi sí n-pyi wani mú. Nġemu ká a báare mii á ke, Tufooni sí urufoo pêe.»

Yesu à u kwùŋi kyaa jwo

²⁷ Ka Yesu si núr'a jwo: «Numε, mii funŋk'à pεn, tá mii ŋyε a yaa mii u Tufooni jaare u na shwə nde tēni yyefuge na mε? Nka mii à pa diŋyεŋi i nde tēni yyefuge mεε na.

²⁸ Tufooni, ma mεge mpèeŋi cyêe.» Ka mejwuu si yîri ñiŋyiŋi na: «Mii à ku pêe mà kwə, ŋka mii sí ku pêe sahaŋki.»

²⁹ Sùpyire ti mpyi wani kuru cyage e, maa lire mejwuuni lógo ke, ka pìi si jwo: «Kileŋ'à tîn.» Ka pìi si jwo: «Kile mèlekeŋi wà u à jwo ná u e.»

³⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Nde mejwuuni ŋyε a fworon ñiŋyiŋi na mii kurugo mε, yii kurugo l'à fworon.

³¹ Numε Kile sí yoge kwəŋ diŋyε sùpyire na, si ŋge diŋyεŋi ñiŋufooni kəŋə ñiŋrige u ñiŋufente na.

³² Mii aha bú yîri ñiŋke na mà dùgo ñiŋyiŋi na, mii sí sùpyire puni yyaha kēeŋe naye yyé.»

³³ Yesu mpyi na sí n-kwú pyiŋkanni ndemu na ke, lire u mpyi a jwo a cyêe sùpyire na amε.

³⁴ Ka sùpyire si u pyi: «L'à séme Kile Jwumpe Semεŋi i na “Kile Niŋcwənrəŋi sî n-sî n-kwú mε.” Nka mu à jwo na Supyaŋi Jyaŋi à yaa u lwó a yîrige ñiŋyiŋi na. Lire tēni i ke, jo u ŋyε Supyaŋi Jyaŋi yε?»

³⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Bèenmpe saha ŋyε yii shwəhəl'e, pu sî mə sahaŋki mε, yii a jaare pu na, bà numpini si mpyi l'aha bú mpâa yii e mε, numpini jaarafooni ŋyε a u tashage cè mε.

³⁶ Bèenmpe na ŋyε yii shwəhəl'e numε, ŋge u à puru bèenmpe kan ke, yii dá uru na, bà yii si mpyi si mpyi puru bèenmpe e mε.»

Yesu à puru jwo ke, maa yîri pi taan ma kàre cyage kabèr'e, maa sà ñwəhə wani.

Yahutuubii ñùñufeebii nyε a dá Yesu na mε

³⁷ Yesu mɛn'à kakyanhala kariii ñiñyahagii pyi sùpyire nyii na ke, lire nyε a pi pyi pi à dá u na mε.

³⁸ Lir'à pyi ke, Kile tùnntunñi Ezayi à jwumpe mpemu jwo tèecyiini i ke, pur'à fûññə na:

«Kafoonji Kile, jofoo u à dá wuu jwumpe na yε?

Jofoo na Kafoonji Kile à u sífente cyêe yε*?»

³⁹ Nde li mpyi a pi pyi pi sî n-jà n-dá mε, Ezayi à lire yyaha jwo. U à jwo:

⁴⁰ «Kile à pi pyi fyinmii,

maa pi funñyi tò,

ñaha na yε nde pi la nyε si zîi vyîinne ke,

lire li nyε nyiñyaani

ná karigii yyahe ñcèñi

ná pi mpañi mii Kile yyére si ticuumpe ta†.»

⁴¹ Ezayi mpyi a Yesu pèente ñya, maa u kyaa jwo, lire kurugo u mpyi a puru jwumpe jwo.

⁴² Nka puru jwumpe ná pu wuuni mú i, Yahutuubii ñùñufeebii ñiñyahamil'à dá Yesu na, ñka Farizhεεnbii yyaha fyagare kurugo, pi nyε a ñεn'a yi jwo a yige mε, pi àha bú ñkwò pi kòre ñjige Kile Jwumpe kàlambage e mε.

⁴³ Sùpyire t'a Yahutuubii ñùñufeebii père, lir'à táan pi á mà tòro Kile u a pi père.

Yesu jwumpe ná Tufoonji wumpe nyε ñiñkin

⁴⁴ Canñka Yesu à jwo fànha na: «Ñgemu ká dá mii na ke, urufoo nyε a dá mii kanni na mε, urufoo mú à dá mii tunvoonji na.

* **12:38** Ezayi 53.1 † **12:40** Ezayi 6.10

45 Ngemu ká mii nya ke, urufoo mú à mii tun-voonji nya.

46 Mii wi ke, mii à pa nge diɲyeɲi i si mpyi bɛɛnme, bà shin maha shin u à dá mii na ke, urufoo kà núru jaare numpini i me.

47 Ngemu ká mii jwumpe lógo, u sí nye na pu kurigii jaare me, mii bà u sí yoge kwòn urufoo na me. Mii nye a pa si mpa yoge kwòn diɲyeɲi na me, mii à pa si mpa u shwɔ.

48 Ngemu ká mii ná na jwumpe cyé ke, yoge sí n-kwòn urufoo na. Mii jwumpe niɲjwumpe pu sí yoge kwòn urufoo na diɲyeɲi canɲkwoge.

49 Mii nye a jwo naye ɲùɲɔ kurugo me, mii Tunji u à mii tun ke, uru u à mii jwumpe niɲjwumpe puni cyêe mii na.

50 Mii mú s'à cè na puru jwumpe pu maha shɲi niɲkwombaani kaan sùɲyan'á. Tufoonji à yi jwo mii á jwuɲkanni ndemu na ke, amuni mii à yi taha yii á.»

13

Yesu à u cyelempyiibii tooyi jyé

1 Yahutuubiibilerenkwonji kataanni mpyi a nɔ a kwò, Yesu mpyi a cè na uru tèefworon'à nɔ nge diɲyeɲi i s'a n̄kɛɛge u Tunji Kile yyére. Nye ka u u u tãange tɛgɛɛ baa woge cyêe u diɲyeɲi tãanɲɛɛbii na.

2 Yesu ná u cyelempyiibii mpyi na numpilaga lyìge lyî, lir'à Sitaanniɲi ta u à sònɲore le Simɔ Isikariyoti jyanji Zhudasi i u u Yesu le cye e.

3 Yesu mpyi a cè na Tufoonji à sífente puni le uru cye e, maa ɲcè mú na ur'à fwordo Kile e, na uru sí núru n-kàre Kile yyére.

⁴ Ka u u yîri talyige e, maa u vâanntinmbwôhe wwû mà yaha, maa vâannke kà lwó mà tèg'a uye bînni*.

⁵ Maa lwôhe kà le yaage k'e mà tègε na u cyelempyiibii puni nin̄kin nin̄kin̄ji tooyi jyí, maa yi cwuuge ná vâannke e.

⁶ U à pa n̄o Sim̄o Pyeri na ke, ka uru la si mpyi si n̄cyé, maa jwo: «Kafoon̄ji, mu yabiliñi u sí mii tooyi jyé la?»

⁷ Ka Yesu si u pyi: «Nde mii na mpyi ke, mu si n-jà lire n̄wôhe cè numε mε, fo kântugo yyére.»

⁸ Ka Pyeri si jwo: «Ōnh̄! Mu si n-si mii tooyi jyé mε.» Ka Yesu si jwo: «Mii aha mpyi mii n̄ye a mu tooyi jyé mε, mii ná mu kawwoo saha n̄ye mε.» ⁹ Ka Sim̄o Pyeri si jwo: «Kafoon̄ji, l'aha mpyi amuni, ma hà na tooyi kanni jyé mε, mii cyeyi ná n̄un̄ke mú jyé.»

¹⁰ Ka Yesu si jwo: «Ŋgemu u à wùl'a cwó ke, urufoo tεgeni li n̄ye mà tooyi jyé. N̄ye yii s'à f̄niñε, n̄ka yii puni bà mε.»

¹¹ Yesu mpyi a cè na wà sí uru le cye e, u bá mpyi a urufoo cè, lire na u à jwo pi puni n̄ye a f̄niñε mε.

¹² Yesu à pi tooyi jyé a kwò ke, maa u vâanntin̄ke le maa nt̄en̄ talyige e maa pi yíbe: «Nde mii à pyi yii na numε ke, yii à lire n̄wôhe cè la?»

¹³ Yii maha mii yiri “Cyelentun̄ji” ná “Kafoon̄ji.” Yii t̄anga na n̄ye, mii u n̄ye ure.

¹⁴ N̄ye mii u n̄ye yii Kafoon̄ji ná Cyelentun̄ji ke, mii à yii tooyi jyé, kuru cyage e yii mú à yaa yii a yiye tooyi jyí.

---

* **13:4** Yire vâann̄yi ná yi len̄kanni Yesu mpyi a le ke, bilibii pi mpyi maha mpyi amuni, bilibii báara u mpyi n̄jȳñi mú.

15 Mii à nde pyi a cyêe yii na, bà mii à li pyi mε, yii mú s'à li pyi ná yiye e.

16 Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, báarapyiñi sì n-jà n-pêe u ñũũfooni na mε, túnntunñi mú sì n-jà n-pêe u tunvooni na mε.

17 Numε, yii à ñcyii karigii cè, yii aha ñεε na ntùuli cyi jwunñkanni na, yii wuuni sí ñwɔ.

18 Yii puni kyaa na bà mii ñye mε, mpïi mii à cwɔɔnrɔ ke, mii à pire cè. Nka Kile Jwumpe Semεñi à mpemu jwo ke, p'à yaa pu fũññɔ. L'à séme “Mii lyìñεεñ' à mii tɔɔge lwó†.”

19 Mii na puru yu yii á numε, si yaa ná li tèepyïini i l'à nɔ, l'aha bú nɔ, bà yii si mpyi si ñcè na “Mii u ñye ñge u ñye ke‡.”

20 Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ñgemu ká ñεε mii túnntunñi na ke, urufol' à ñεε mii na, ñgemu sí ká ñεε mii na ke, urufol' à ñεε mii tunvooni na mú.»

Yesu à jwo na Zhudasi sí uru le cye e

(Macwo 26.20-25; Marika 14.17-21; Luka 22.21-23)

21 Ñye Yesu à puru jwumpe jwo ke, ka u funñke si mpεn sèl'e. Ka u u pu fĩñiñ'a jwo pi á: «Sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, shin ñiñkin na naha yii shwɔhɔl'e, ñge u sí n-pa mii le cye e ke.»

22 U à puru jwo ke, ka cyelempyiibii si wá na piye wíi, shinñi kyaa na Yesu ñye ke, pi ñye a cè mε.

23 Yesu cyelempyanji kyaa li mpyi a táan u á sèl'e ke, uru u mpyi a tèn u taan talyige e.

24 Ka Simɔ Pyeri si cyεge yĩrige u á, na u Yesu yĩbe shinñi kyaa na u ñye ke.

† 13:18 Zaburu 41.10 ‡ 13:19 Kile à uye cyêe Musa na, maa jwo na uru mεge ku ñye: «Mii u ñye ñge u ñye ke.»

25 Ka uru cyelempyaŋi si fêen Yesu kàmpanŋke na, maa u yíbe: «Kafooŋi, jofoo kyaa na mu nyε yε?»

26 Ka Yesu si u pyi: «Mii sí ŋke bwúurukwonge fyinmε. Mii aha ku kan ŋgemu á ke, urufoo kyaa lí. Amuni u à bwúuruŋi lwó, maa u kan Simo Isikariyoti jyaŋi Zhudasi á.»

27 Cyage e bwúuruŋ'à kan Zhudasi á ke, ka Sitaanniŋi si ntíl'a jyè u e. Ka Yesu si u pyi: «Nde mu la nyε si mpyi ke, li pyi fwɔfwɔ.»

28 Nka Yesu lyiŋeŋi wà mpyi a mpe jwumpe jwɔhɔ cè mε.

29 Zhudasi u mpyi na wyéŋeŋi bégele ke, ka pìi si wá na sônŋi na Yesu à u tun u sà kataanni yaayi yà shwɔ, lire nyε mε u sà fòŋɔfeebii pìi kanŦ.

30 Zhudasi à bwúurukwonge shwɔ a lyí cyage ŋkemu i ke, maa ntíl'a funŋke wyéŋeŋ'a fworo. Numpilage mpyi a wwò a kwò.

Yesu à to nivəŋŋə kan u cyelempyiibil'á

31 Nyε Zhudasi Isikariyoti à fworo ke, ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Supyaŋi Jyaŋi sí u pèente ta numε, Kile pèente sí raa jaa u e.

32 Lire ká mpyi, li saha sì mɔ mε, Kile sí u sífente kan Supyaŋi Jyaŋi á pi ŋgwòŋi funŋke e.

33 Mii pyiibii, mii saha sì mɔ ná yii e mε. Yii sí raa mii caa, nje mii à jwo Yahutuubii jùŋufeebil'á ke, mii sí yire jwo yii á numε mú, cyage e mii na ŋkèεge ke, yii sì n-jà nɔ wani mε.

Ŧ 13:29 Bilerenkwonji kataanni i, Kilejaarebage jwɔyi mpyi maha múg'a yaha. Lire pyiŋkanni na, fòŋɔfeebii mpyi maha sa ntèen wani, sùpyir'a sì wá na si na yaayi kaan pi á.

³⁴ Lire kurugo mii sí to nivə̀nɲə kan yii á. Yii yiye kyaa táan yiy'á. Bà yii kyal'à táan mii á mε, yii yiye kyaa táan yiy'á lire pyiɲkanni na.

³⁵ Tàange ká mpyi yii shwə̀həl'e, lire e sùpyire puni sí n-cè na yii ɲyε mii cyelempyii.»

Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u ɲyε a uru cè mε
(Macwo 26.31-35; Marika 14.27-31; Luka 22.31-34)

³⁶ Ka Simə Pyeri si Yesu yíbe: «Kafoonji, lire tènì i ke, taa mu kèεge ke?» Ka Yesu si u pyi: «Mu sì n-jà n-pa mii fye e numε mε, kàntugo yyére, mu sí n-ta n-pa mii fye e.»

³⁷ Ka Pyeri si núr'a u pyi: «Kafoonji, ɲaha kurugo mii sì n-jà n-pa mu fye e numε mà yε? Mii à tēen li tēenl'e si na múnaani kan mu kurugo.»

³⁸ Ka Yesu si u pyi: «Sèe la? Mu sí ɲεε ma múnaani kan mii kurugo là? Sèenji na mii sí n-sì yi jwo mu á, ɲkùpecyiini sí mu ta mu à jwo a nə tooyo taanre na na mu ɲyε a mii cè mε.»

14

Yesu à jwo na uru u ɲyε kuni l'à kàre Kile yyére ke

¹ Lire kàntugo Yesu à jwo u cyelempyiibil'á: «Yii àha kyaa tège yiye funɲə pɛn mε. Yii dá Kile na, yii dá mii na mú.

² Mii Tuɲi pyεnge e, tateεnge na ɲyε wani sèl'e, kàmpyi lire bà mε, mii mpyi na sì ɲεε n-jwo na mii sí tateεnge bégele n-yaha yii yyaha na mε.

³ Mii aha cyage bégel'a kwò, mii sí nuru n-pa yii fye e, si yii lwó si ɲkàre cyage e mii sí n-pyi ke.

⁴ Cyage e mii na ɲkèεge ke, yii à lire kuni cè a kwò.»

⁵ Ka Tomasi si Yesu pyi: «Kafoonji, wuu bá nyε a mu tashage cè mε, di wuu sí n-pyi si kuni cè yε?»

⁶ Ka Yesu si u pyi: «Mii u nyε kuni, mii u nyε ná sèenji i, mii u nyε shìnji ninjkwombaanjifoonji. Sùpya sì n-jà nò Tufoonji yyére ná urufoo nyε a tòro mii yyére mε.

⁷ Kàmpyi yii mpyi a mii cè, yii mpyi na sí mii Tunji cè mú. Numε yii à u cè, yii à u nya mú.»

⁸ Ka Filipi si jwo: «Kafoonji, Tufoonji cyêe wuu na, lire kanni sí wuu tìn.»

⁹ Ka Yesu si u pyi: «Filipi, ninjaa kyaa bà l'à mii ná yii yaha sijcyan mε, mu sí sàha njkwò a mii cè mà? Shinji u à mii nya ke, urufol'à Tufoonji nya mú. Ka mu u nùr'a jà a jwo na mii u Tufoonji cyêe yii na la?

¹⁰ Lire tènì i ke, mu nyε a dá li na na mii ná Tufoonji à sàa wwò mà? Mpe mii na yu yii á ke, mii nyε na pu yige naye e mε. Mii ná Tufoonji u à wwò, ka u u wá na u karigii pyi mii cye kurugo.

¹¹ Yii dá na jwumpe na na mii ná Tufoonji a sàa wwò. Mii jwumpe ká mpyi pu nyε a yii tìn mε, yii dá li na mii kapyiĩnkii kurugo.

¹² Mii kèεge Tufoonji yyére, lire kurugo sèenji na mii sí n-sìi yi jwo yii á, ηgemu ká dá mii na ke, karigii mii na mpyi ke, urufoo mú sí n-jà raa cyire pyi, urufoo sí n-pa raa cyi pyi jcyiimu cyi à pèe ndògogii na ke.

¹³ Yii aha kyaa maha kyaa jáare Tufoonji á ná mii mεge e ke, mii sí lire pyi, bà Jyafoonji si mpyi si Tufoonji pèente cyêe sùpyire na mε.

¹⁴ Yii aha kyaa maha kyaa jáare ná mii mεge e ke, mii sí lire pyi.

Yesu à jwo na Kile Munaani sí n-pyi ná uru

cyelempyiibil'e

¹⁵ Kampyi mii kyal'à táan yii á, yii sí raa mii tonji kurigii jaare.

¹⁶ Mii sí Tufoonji jaáare u u Tegεfoonji wabεε kan yii á, bà uru si mpyi si ηkwôro ná yii e tèrigii puni i mε.

¹⁷ Kile Munaani li ηγε uru Tegεfoonji. Lire maha sèenji yu, diηγε sùpyire sì n-jà li ta mε, jaaha na γε pi ηγε na li naa, nta ηjyére si li cè mε. Nka yii pi ke, yii à li cè, jaaha na γε li ηγε yii taan maa mpyi yii e mú.

¹⁸ Mii sì yii yaha círimii fiige mε. Nka mii sí núru n-pa yii fye e.

¹⁹ Li saha sì mε mε, diηγε sùpyire saha sì raa mii jaaha mε, ηka yii pi ke, yii sí raa mii jaaha. Mii sí bá ηè n-fworo kwùnji i, lire kurugo yii mú sí shènji niηkwombaani ta.

²⁰ Kuru canηke ká nε, yii sí n-cè na mii à wwò ná Tufoonji i, yii sí n-cè na yii à wwò ná mii i mú, mii mú s'à wwò ná yii e.

²¹ Ngemu ká mii tonji karigii lógo, maa cyi kurigii jaare ke, urufol'à mii kyaa táan uy'á. Ngemu ká mii kyaa táan uy'á ke, mii Tuñi mú sí urufoo kyaa táan uy'á, mii mú sí urufoo kyaa táan nay'á, si naye cyêe urufoo na.»

²² Yesu cyelempyani wà mεge na mpyi Zhudasi, uru ná Zhudasi Isikariyoti ηγε shinnu mε, ur'à jwo: «Kafoonji, jaaha na mu sí maye cyêe wuu na, si mpyi mu sì maye cyêe diηγε sùpyire na mà γε?»

²³ Ka Yesu si u pyi: «Ngemu ká mii kyaa táan uy'á ke, urufoo sí raa mii jwumpe kurigii jaare. Mii Tuñi mú sí urufoo kyaa táan uy'á. Wuu sí n-pa n-tèen urufoo yyére.

24 Ngemu u nyε u nyε a mii kyaa táan uy'á mε, urufoo sí raa mii jwumpe kurigii jaare mε. Mpe yii na núru mii jwɔ na ke, mii nyε a pu yige naye e mε, Tufoonji u à mii tun ke, ur'e p'à fworó.

25 Mii na nje puni yu yii á, mà mii yaha ná yii e sahan̄ki.

26 Tufoonji sí n-kwò Tεgefoonji ngemu tun yii á mii mεge na, ná uru u nyε Kile Munaani ke, karigii puni mii à jwo yii á ke, uru sí yii funnɔ cwo cyire na.

27 Mii kèεge, n̄ka mii sí yyen̄n̄ke kan yii á. Yyen̄n̄ke ku nyε mii á ke, kuru ná d̄nyen̄i woge nyε nin̄kin mε, lire e yii funmpεenre ná fyagare láha yiye na.

28 Yii à yi lógo mii jwɔ na mà kwò na mii na n̄kèεge, n̄ka mii sí núru n-pa yii yyére. Kampyi yii à mii kyaa táan yiy'á, yii sí raa múgure na mii kèεge Tufoonji yyére, n̄aha na ye Tufoon'jà p̄e mii na.

29 Mii à yii s̄on̄n̄'a yaha numε, si yaa ná j̄cyii karigii tèep̄yiini i l'à n̄ɔ, bà yii si mpyi si dá mii jwumpe na li tèep̄yiini i mε.

30 Mii saha sì n-jwo ná yii e si m̄ɔ mε, n̄aha na ye n̄ge d̄nyen̄i n̄un̄ufoon'jà ȳiri mii fye e. N̄ka lire nyε a li cyêe na u à f̄anha ta mii na mε.

31 Nde Tufoonji à jwo mii á ke, lire mii maha mpyi, bà d̄nyε s̄up̄yire si mpyi si j̄cè na mii à Tufoonji kyaa táan nay'á mε.» Yesu à puru jwo ke, maa jwo: «Yii a wá, wuu ȳiri naha.»

15

Yesu à jwo na uru na nyε erεzen cige

¹ Ka Yesu si núr'a jwo: «Mii u nyε ερεzen cige sèe woge, mii Tunji u nyε ku faafoonji. ² Nkéné maha nkéné ku nyε mii na, ku sí nyε na yaserε pyi mε, u sí kuru kwòn n-wà. Nka nkéné maha nkéné ku nyε mii na, marii seni ke, u sí kuru bînni, là s'a bârali ku zenji na.

³ Kàlanji mii à kan yii á ke, uru kurugo yii à fíniñ'a kwò Kile nyahe taan.

⁴ Yii tèn mii wwoyεεge e, mii sí n-tèn ná yii e mú. Ερεzenñi nkénéke sì n-jà n-se ná ku nyε a ta cige na mà ye. Amuni yii nyε, ná yii nyε a tèn mii wwoyεεge e mε, yii sì n-jà yafyin pyi Kile a mε.

⁵ Mii u nyε ερεzen cige, yii pi nyε ku nkényi. Ngemu ká ntèn mii wwoyεεge e, ka mii i ntèn urufoo woge e ke, urufoo sí raa kacennji niñyahagii pyi Kile á. Mii aha mpyi mii nyε ná yii e mε, yii sì n-jà yafyin pyi Kile á mε.

⁶ Ngemu ká mpyi u nyε a ñen'a tèn mii wwoyεεge e mε, urufoo sí n-wà cyínni na, bà ερεzenñi nkényi maha nkwòn a wà mε. Yi sí n-waha, pi sí yi lwó n-wà nage e.

⁷ Yii aha ntèn mii wwoyεεge e, ka mii jwumpe si ñkwôro yii funñ'i, kyaa maha kyaa yii na ñcaa ke, yii aha lire ñáare, li sí n-pyi yii á.

⁸ Yii aha kacennji niñyahagii pyi Kile á, lire li sí li cyêe na yii nyε mii cyelempyii. Lire e mii Tunji mεge sí n-pêe.

⁹ Bà mii kyal'à táan na Tunji á mε, amuni yii kyal'à táan mii á. Yii tèn mii tàange e.

¹⁰ Yii aha a mii tonji kurigii ñaare, yii sí n-kwôro mii tàange e, bà mii à na Tunji wuñi kurigii ñaara maa ñkwôro u tàange e mε.

11 Mii na mpe puni yu bà funntange ku nyε mii i ke, kuru si mpyi si yii jî mε. Lire e yii funntange sí n-fûnṅɔ.

12 Mii tonji u ṅge: yii yiye kyaa táan yiy'á, bà yii kyal'à táan mii á mε.

13 Mà ma múnaani kan kwùṅ'á ma ceveebii kurugo, tàange sì n-tòro kuru na mε.

14 Nde mii à jwo yii á ke, yii aha a lire pyi, lire e yii sí n-pyi mii cevee.

15 Mii saha sì raa yii yiri na báarapyii mε, nahaha na yε báarapyiṅi sì n-jà u kàfooṅi karigii puni cè mε. Nka mii à yii pyi na ceveebii, nahaha na yε kyaa maha kyaa mii à ta na Tuṅi á ke, mii à yii kâla cyire puni na.

16 Yii bà pi à mii cwəṅnrɔ mà dε! Nka mii u à yii cwəṅnrɔ mà pyi túnntunmii, yii raa báare Kile á, u u mpyi báara ṅgemu təṅṅi u nyε u sì n-kwə mε. Lire pyiṅkanni na, yii aha kyaa maha kyaa jáare mii Tuṅi á ná mii mεge e ke, u sí lire kan yii á.

17 Nde mii na jcaaa yii á ke, lire li nyε yii yiye kyaa táan yiy'á.»

Djnyε sùpyire sí n-pa dánafeebii tòn

18 «Yii kyaa ká mpen djnyε sùpyir'á, yii li cè na mii kyal'à fyánha a pen pi á.

19 Yii ná djnyε sùpyire n'a mpyi ninṅin, yii kyaa mpyi na sí n-táan pi á, nahaha na yε yii mpyi na sí n-pyi pi á. Nka yii saha nyε pi á mε, mii à yii cwəṅnrɔ pi shwəhəl'e. Lire kurugo yii kyal'à pen pi á.

20 Jwumpe mii à fyánha a jwo yii á ke, yii funṅke cwo puru na na báarapyiṅi sì n-jà n-pêe n-tòro u jùṅufooṅi na mε. Ná pìl'à mii kyérege, pìi sí yii

kyérege mú. Ná píl'à jεε mii jwumpe na, pìi sí jεε yii wumpe na mú.

²¹ Nyε cyire karigii puni sí n-pyi yii na mii mεge kurugo, jaha na ye nge u à mii tun ke, pi jyε a uru cè mε.

²² Mii n'a mpyi mii jyε a pa maa jwo ná pi e mε, làwwugo mpyi na sì n-jà n-cyán pi na mε. Nka numε tashwəgə jyε pi na mε.

²³ Mii kyal'à pεn nge mu á ke, mii Tunj kyaa mú à pεn urufol'á.

²⁴ Karigii cyi à sìi sùpya sàha cyi pyi a jya mε, kàmpyi mii mpyi a cyire pyi a cyêe pi na mε, pi kapegigii yoge sàha mpyi na sì n-jà n-kwə̀n pi na mε. Nka numε, pi mén'à cyi jya ke, lire ná li wuuni mú i, pi à mii ná Tufoonj kyaa pεn piy'á.

²⁵ Lire pyinjanni na, nje yi mpyi a séme pi Kile Jwumpe Semεnj i na “Pi à mii kyaa pεn piy'á jùhə baa*” ke, yir'à fùnhə.

²⁶ Nyε Tεgefoonj mii sí n-tun yii á, si njîri Tufoonj yyére ke, uru u jyε Kile Munaani, li maha sèenji yu. L'aha mpa, li sí raa mii kyaa yu sùpyir'á.

²⁷ Yii mú sí raa mii kyaa yu sùpyir'á, jaha na ye mii ná yii na jyε sijn cyan fo mii karigii tasiige e.»

16

Kile Munaani kapyinjii

¹ Ka Yesu si núr'à jwo: «Mii à jcyii karigii puni jwo yii á, bà li si mpyi, tēni ká nə, yaaga kà njà yii kēenye njige Kile kuni i mε.

² Pi sí n-pa raa yii kòre s'a yige Kile Jwumpe kàlambayi i. Tēni labεε sí n-pa nə, nge mu ká jà a yii

* 15:25 Zaburu 35.19; 69.5

wà bò ke, urufoo sí raa sôn̄ɲi na ur'à báara Kile á amuni.

³ Pi sí cye le cyire karigii puni i s'a mpyi yii na, ɲaha na ye pi ɲye a Tufoon̄ɲi Kile cè me, pi ɲye a mii cè mú me.

⁴ Mii à ɲcyii karigii puni jwo yii á mà yaha, li ɲùŋke ku ɲye cyi tēep̄yiini ká nɔ, yii i li cè na mii à cyi jwo yii á mà kwò.

Mii ɲye a cyi jwo yii á fo tasiige e me, ɲaha na ye mii mpyi ná yii e.

⁵ Nume mii kēge na tunvoon̄ɲi yyére, sùpya ɲye a ta yii e mà mii takarege yíbe me.

⁶ Ɗka mii à jà a mpe jwumpe jwo ná yii e ke, ka yii yyahayi si ntanha.

⁷ Lire ná li wuuni mú i, sēɲi mii na yu, mii ɲkàreɲ'à pwórɔ yii á, ɲaha na ye ná mii ɲye a kàre me, Tεgefoon̄ɲi sì n-pa yii á me. Ɗka mii aha ɲkàre, mii sí u tùugo yii á.

⁸ U aha mpa, u sí d̄ɲye sùpyire kapegigii cyêe pi na, si li cyêe pi na na pi ɲye a tíi Kile yyahe taan me, pi karigii sòn̄ɲon̄ɲkanni sí ɲye a ɲwɔ me.

⁹ U sí pi kapiini cyêe pi na, ɲaha na ye pi ɲye a dá mii na me.

¹⁰ U sí li cyêe pi na na pi ɲye a tíi me, ɲaha na ye mii sí nùru n-kàre na Tuɲi yyére, yii saha sì mii ɲya me.

¹¹ U sí li cyêe pi na na pi sòn̄ɲon̄ɲkanni ɲye a ɲwɔ me, ɲaha na ye yog'à kwòn a kwò ɲge d̄ɲyeɲi ɲùɲufoon̄ɲi na.

¹² Karii ɲiɲyahagii na ɲye mii u jwo yii á sahan̄ki, ɲka cyi fānh'à pēe yii na nume.

¹³ Lire e Kile Munaani li maha sēɲi cyêe ke, lire ká mpa, li sí yii yyaha cû, si sēɲi puni cyêe.

Li jwumpe sì raa fworó li yabiliŋi i mε. Mpe li sí n-lógo ke, puru li sí n-jwo yii á. Li sí raa karigii nimpaaŋkii yu yii á mú.

¹⁴ Li sí pèente taha mii na, ɲaha na ye mii jwumpe li sí raa yu yii á.

¹⁵ Yaaga maha yaaga ku ɲye Tufooni á ke, kuru na ɲye mii á. Lire kurugo mii à jwo na Kile Munaani li sí mii jwumpe lwó s'a yu yii á.»

Yesu ɲkàreŋi sí u cyelempyiibii yyahayi tanha

¹⁶ Yesu à jwo u cyelempyiibil'á: «Ncyèɛ, yii saha sì mii ɲya mε. Ncyèɛ, yii sí mii ɲya sahaŋki.»

¹⁷ Yesu à puru jwo ke, ka u cyelempyiibii pìi si wá na piye yíbili: «Nje u à jwo ke, yire ɲwòhe ku ɲye ɲaha ye? U à jwo “Ncyèɛ yii saha sì mii ɲya mε, ɲka lire kàntugo, ɲcyèɛ yii sí mii ɲya.” U à jwo mú “Mii kèege Tufooni yyé.”

¹⁸ Uru ɲcyèɛŋi ɲwòhe ku ɲye ɲaha ye? Wuu ɲye a uru yyaha cè mε.»

¹⁹ Yesu à cè na pi sí raa uru yíbili ke, maa jwo: «Mii à jwo “Ncyèɛ yii saha sì mii ɲya mε, maa núr'a jwo ɲcyèɛ yii sí mii ɲya ke” lire na yii na yiye yíbili la?

²⁰ Sèeŋi na mii sí n-sìi yi jwo yii á, yii sí mεε sú, yii sí n-paara, ɲka diɲye sùpyire sí múguro. Yii yyahayi sí n-tanha, ɲka yii yyetanhare sí n-kêenɲe mpyi funntanga.

²¹ Ceenji yaceni ká yîri, li ziji funmpɛɛnre maha u pyi u a yyahe tanha, ɲaha na ye pyàŋi tèesini yyefug'à nɔ u na. ɲka u aha si a kwò, kuru funntange cye e, u maha funɲɔ wwò yyefuge na.

²² Amuni yii wuuni sí n-pyi. Yii sí yyaha tanha numε, ɲka mii saha sí yii ɲya. Lire tɛni i, yii ná

funntange ku sí n-pyi, sùpya sì n-jà kuru shwə yii na mε.

²³ Kuru canḡke ká nɔ, yii saha sì yaaga yíbe mii á mε. Sèenji na mii sí n-sì yi jwo yii á, yii aha mii Tuḡji jáare kyaa maha kyaa na ná mii mεge e ke, u sí lire pyi yii á.

²⁴ Yii sàha ḡkwò a yaaga jáare Tufoonji á ná mii mεge e mε. Yii u jáare, u sí yii kan. Lire ká mpyi, yii funntange sí n-fûḡḡ.

Yesu cyelempyiibii sí raa Kile jáare Yesu mεge na

²⁵ Nyε mii à jwo ná yii e tàanliḡkil'e, ḡka tēni là sí n-pa nɔ, mii saha sì raa yu ná yii e amuni mε, mii sí raa fíninji raa yu yii á Tufoonji kyaa na.

²⁶ Kuru canḡke ká nɔ, yii sí raa Tufoonji jáare ná mii mεge e, li saha sì nɔ mii u a u jáare yii kyaa na mε.

²⁷ Naha na yε Tufoonji yabilin'á yii kyaa táan uy'á, na yii á mii kyaa táan yiy'á, maa dá li na na mii à fwordo ur'e.

²⁸ Sèe wí, mii à fwordo Tufoonji i, maa mpa diḡyεnji i, numε mii na yíri diḡyεnji i s'a ḡkèεge Tufoonji yyére.»

Yesu à fànha ta diḡyεnji na mà kwò

²⁹ Yesu à puru jwo ke, ka cyelempyiibii si jwo: «Wí, mu na fíninji na yu, mu saha nyε na tàanliḡji yu mε.

³⁰ Numε wuu à cè na mu à karigiḡ puni cè a kwò, mu saha nyε na ntèn pi i mu yíbe mε, lire e wuu à dá na mu à fwordo Kile e.»

³¹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèe yii à dá mii na numε la?

³² Nyε tēni là sí n-pa nɔ, li bá à nɔ a kwò, yii puni sí n-fé n-caala, shin maha shin sí n-kàre u pyenge

e, si mii kanni yaha. Nka sèenji na, mii kanni bà u sì n-pyi mε, Tufoonji nyε ná mii i.

³³ Mii à mpe jwo, bà yii si mpyi si yyejinke ta mii ná yii wwojεεge e mε. Yii sí n-kyaala naha dijnyεji i, nka yii màban le yiye e, mii à fànha ta dijnyεji na mà kwò.»

17

Yesu à Kile jáare uye kyaa na

¹ Yesu à puru jwo ke, maa u nyiigii yírige nìnyinji na, maa jwo: «Tufoonji, tèn'à nɔ numε, mu u pèene taha ma Jyanji na, bà u si mpyi si pèene taha mu na mú mε.

² Nyε mu à fànhe kan u á sùpyire puni jùηɔ na, mpii mu à kan u á ke, u u shìnji ninjkwombaarji kan pir'á.

³ Pi shìnji ninjkwombaarji sí u nyε pi mu kanni cè Kilenji sèe wunji, pi i mu túnntunji Yesu Kirisita cè mú.

⁴ Mii à mu pèe naha jìjke na. Tùnnture mu mpyi a kan mii á ke, t'à fùηɔ.

⁵ Tufoonji, na pèe maye yyére numε, bà mii mpyi a pèe mu taan mà dijnyεji ta u sàha sìi mε.

Yesu à Kile jáare u cyelempyibii kyaa na

⁶ Sùpyire mu à cwənrɔ dijnyεji i mà kan mii á ke, mii à mu mεge cyêe ti na. Pi mpyi mu wuu, mu s'à pi kan mii á, pi mú s'à jεε mà mu jwumpe yaha piye funji'i.

⁷ Numε, pi à cè na yaaga maha yaaga mu à kan mii á ke, na kur'à fworɔ mu i.

⁸ Jwumpe mu à jwo mii á ke, puru mii à jwo pi á mú, pi s'à nyε pu na. Pi à tɛɛn li taan sɛɛnɔ na na mii à yíri mu yyére, maa dá li na na mu u à mii tun.

⁹ Mii nyε na mu jáare diɔnyε sùpyire kyaa na mà dɛ. Mpii mu à kan mii á ke, pire kyaa na mii na mu jáare, naha na yε pire pi nyε mu wuubii.

¹⁰ Yaaga maha yaaga ku nyε mii á ke, kuru na nyε mu wogo, yaaga maha yaaga ku nyε mu á ke, kuru mú na nyε mii wogo. Mii cyelempyiibii pi sí mii pèente pyi ti cè.

¹¹ Mii sí n-fworo nge diɔnyɛni i, mii kɛɛge mu yyére, pi sí n-kwôro naha. Tufoonɔ niɔcɛnɛni, pi màra ma tàanna ná ma mɛge mpèɛni i, mu a kuru nɔkemu kan mii á ke, bà pi si mpyi si mpyi ninɔkin mii ná mu fiige mɛ.

¹² Tèni i mii mpyi ná pi e ke, mii à pi màra mà tàanna ná mu mɛge mpèɛni i, mu à nɔkemu kan mii á ke. Mii à pi puni kàanmucya maa pi shwɔ, pi wà nyε a pînni mɛ, fo li mpyi a jwo a yaha nge u sí n-pînni ke, mpe pu mpyi a séme Kile Jwumpe Semɛni i ke, ka lire si puru pyi p'à fûnnɔ.

¹³ Nka numɛ mii kɛɛge mu yyére, mii na nyɔyii puni yu mà mii yaha naha diɔnyɛni i, bà pi si mpyi si mii funntange puni ta mɛ.

¹⁴ Mii à pi kâla mu jwumpe na. Pi kyal'à pɛn diɔnyε sùpyir'á naha na yε pi nyε nge diɔnyɛni wuu mɛ, bà mii nyε mii nyε nge diɔnyɛni wu mɛ.

¹⁵ Mii nyε na mu jáare maa pi lwó a yige naha diɔnyɛni i mà dɛ, mii na mu jáare ma raa pi kàanmucaa Sitaannɔni na.

¹⁶ Pi nyε nge diɔnyɛni wuu mɛ, bà mii mú nyε mii nyε nge diɔnyɛni wu mɛ.

17 Sèenji cyêe pi na, bà pi si mpyi si piye puni kan mu á me. Mu jwumpe pu nyε uru sèenji.

18 Bà mu à mii tun dijnyeji i me, amuni mii à pi tun wani mú.

19 Mii à naye puni kan mu á pi kurugo, bà pi mú si mpyi si piye puni kan mu á me.

Yesu à Kile jáare dánafeebii sanmpii kyaa na

20 Mii nyε na mu jáare pire kanni kyaa na me, mpíi pi sí n-dá mii na pi jwumpe kurugo ke, mii na mu jáare pire kyaa na mú,

21 bà pi puni si mpyi si mpyi nin̄kin me. Tufoonji, mii ná mu à sàa wwò pyin̄kanni ndemu na ke, pi puni pi pyi nin̄kin ná wuu e amuni, lire e dijnye sùpyire sí n-dá lí na na mu u à mii tun.

22 Pèente mu à kan mii á ke, tire mii à kan pi á, bà pi si mpyi si wwò si mpyi nin̄kin mii ná mu fiige me.

23 Pyin̄kanni na mii ná pir'à wwò mà pyi nin̄kin, ka mii ná mu si wwò mà pyi nin̄kin ke, pi wwò pi i mpyi nin̄kin amuni. Lire ká mpyi, dijnye sùpyire sí n-cè na mu u à mii tun, si jcé na mu à pi kyaa táan may'á, bà mu à mii kyaa táan may'á me.

24 Tufoonji, mii aha mpyi cyage nkemu i ke, sùpyire mu à kan mii á ke, mii la nyε tire ti tèn, tir'à mii pèente wíi wani, mu à tire ntemu kan mii á ke, jahaha na ye mu à mii kyaa táan may'á, mà dijnyeji ta u sàha sù me.

25 Tufoonji, mu u à tí ke, dijnye sùpyire nyε a mu cè me, nká mii wi ke, mii à mu cè, mii cyelempyiibii mú à cè na mu u à mii tun.

26 Mii à pi pyi pi à mu cè, mii sí pi pyi pi mu cè sahan̄ki. Bà mu à mii kyaa táan may'á me, kuru

tàange fiige ku pyi pi shwəhəl'e, mii ná pire si wwò wuu u mpyi niŋkin.»

18

*Pi à sà Yesu cû
(Macwo 26.47-56; Marika 14.43-50; Luka 22.47-53)*

¹ Nyε Yesu à puru jwumpe jwo ke, ka u ná u cyelempyiibii si fwor'a kàre Sedərən dùge kàntugo. Cíkəəgə na mpyi kuru cyage e, ka pi i jyè kuru funŋke e.

² Yesu mpyi a tēe na sɪ ná u cyelempyiibil'e kuru cyage e. Nyε Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi a kuru cyage saha cè.

³ Mǎ Yesu ná u cyelempyiibii sanmpii yaha kuru cyage e, ka Zhudasi si nɔ wani. Sòrolashikuruŋə ná Kileŋaarebage saŋcwənsigibii p̄i na mpyi ná Zhudasi i. Kile sáragawwuubii ñùŋufeebii ná Farizhɛɛnbii pi mpyi a pire tun ná Zhudasi i. Fùkinahii ná bɛɛnmɛ yaayi yabɛɛ ná kàshikwənyaaya na mpyi pi cye e.

⁴ Karigii cyi mpyi na sí Yesu ta ke, u mpyi a cyire cè a kwò. Ka u u file pi na, maa pi yíbe: «Jofoo yii na ɲcaa ye?»

⁵ Ka pi i u pyi: «Nazareti kàhe shinŋi Yesu.» Ka Yesu si pi pyi: «Mii u ŋel!»

Lir'à ta Zhudasi u mpyi na sí Yesu le cye e ke, uru mpyi pi shwəhəl'e.

⁶ Tèni i Yesu à jwo: «Mii u ŋel!» ke, ka pi i wá na núruli kàntugo fo mà sà ɲcwo ñiŋke na.

⁷ Ka u u núr'a pi yíbe: «Jofoo yii na ɲcaa ye?» Ka pi i jwo: «Nazareti kàhe shinŋi Yesu.»

⁸ Ka u u núr'a pi pyi: «Mii nyε a jwo yii á mà kwò na mii u nge mà? Kampyi mii yii saha na ncaa, yii na fyènwòhòshiinbii yaha pi a sì.»

⁹ Lir'à pyi ke, jwumpe Yesu à jwo na: «Mii Tunji, shin maha shin mu à kan mii á ke, u wà nyε a pînni mε*» ka puru si fûnḡo.

¹⁰ Lir'à Simò Pyeri ta ná kàshikwònnḡwòg'e, ka u u ku òr'a wwû mà tèg'a Kile sáragawwuubii nùḡufembwòhe báarapyiḡi kàniḡe niḡḡeḡke kwòḡn a cyán. Uru báarapyiḡi mεge na mpyi Malikusi.

¹¹ Ka Yesu si Pyeri pyi: «ḡwòḡni le li fwuuni i. Lire sanni i ke, kyaage lwòhe mii Tunji à yaha mii mεε na ke, mu la nyε mii u ku bya mà?»

¹² Nyε Yesu à puru jwo ke, ka sòrolashiibii ná pi nùḡufooḡi ná Kileḡaarebage saḡcwònsigibii si u cû maa u cyeyi pwò.

¹³ Maa fyánha a kàre ná u e Ana† yyére, Kayifu nafenanji u nyε ure. Kayifu u mpyi sáragawwuubii nùḡufembwòhe lire yyeeni.

¹⁴ Uru u mpyi a Yahutuubii nùḡufeebii yere na: «L'à pwórò shin niḡkin kanna u kwû sùpyire puni cyaga.»

Pyeri à jwo na uru nyε a Yesu cè mε

(Macwo 26.69-70; Marika 14 14.66-68; Luka 22.55-57)

¹⁵ Pi niḡkaribii ná Yesu i, Simò Pyeri ná cyelempyanji waber'à taha pi fye e, màceḡe na mpyi uru cyelempyanji ná sáragawwuubii nùḡufembwòhe shwòhòl'e. Lire kurugo u mú à jyè ná pi e Kile sáragawwuubii nùḡufembwòhe pyεḡe e.

* **18:9** Yuhana 6.39 † **18:13** Nge Ananji na mpyi nò.

16 Pyeri mpyi a kwôro pyenge jwôge na, cyínnji na. Nge cyelempanyi u mpyi sáragawwuubii jùñufembwôhe shinceni ke, ka uru si fwooro cyínnji na, bilicwoñi u mpyi na pyenge jwôge kàanmucaa ke, maa jwo ná ur'e, maa Pyeri lèñe pyenge funñke e.

17 Nyε Pyeri niñjyini, ka uru bilicwoñi si jwo u á: «Tá mu mú nyε nge nàñi cyelempanyi wà mε?» Ka Pyeri si jwo: «Ōnhô, mii nyε u wà mε!»

18 L'à pyi wyeere tèni i, báarapyiibii ná Kileñaarebage sañcwansigibii mpyi a yyére na kyànhighii nage ware, Pyeri mú mpyi a yyére na ku ware ná pi e.

Kile sáragawwuubii jùñufembwôh'à Yesu yíbe
(Macwo 26.59-66; Marika 14.55-64; Luka 22.66-71)

19 Nyε Kile sáragawwuubii jùñufembwôh'à Yesu yíbe u cyelempanyiibii ná u kàlanji kyaa na.

20 Ka Yesu si u pyi: «Mii nyε a kyaa jwo ñwôhore e mε. Tère maha tère mii mpyi maha sùpyire kâlali Kile Jwumpe kâlambayi ná Kileñaarebage e, cyeyi i Yahutuubii maha piye bínnini ke. Mii nyε a yafyin jwo ñwôhore e mε.

21 Naha kurugo mu saha na mii yíbili yε? Mpii pi à ñen'a mii jwumpe lógo ke, sà pire yíbe nje mii à jwo pi á ke, pir'à yi lógo fo mà jwô.»

22 Yesu à puru jwo ke, Kileñaarebage kàanmucyafoonji u mpyi a yyére u taan ke, ka uru si kantawaa bwòn u e, maa u pyi: «Sáragawwuubii jùñufembwôhe jwô mu à shwô amε la?»

23 Ka Yesu si nàñi pyi: «Kampyi jwumpimε mii à jwo, cyage k'à pu pi ke, kuru jwo na á. Kampyi jwumpimε bà mε, naha na mu à mii bwòn yε?»

24 Nyε ka Ana‡ si u cyempwɔ wuŋi tũgo sáragawwuubii ñũñufembwɔhe Kayifu yyére.

*Pyeri saha à jwo na uru nyε Yesu cyelempya mε
(Macwo 26.71-75; Marika 14.69-72; Luka 22.58-62)*

25 Mà Simɔ Pyeri yaha u u nage ware, wà à u pyi: «Tá mu mú nyε nge nàñi cyelempyañi wà mε?» U nyε a tèn li taan mε, maa jwo: «Ɔnhɔ, mii nyε u wà mà dε!»

26 Nyε nàñi ñiŋgeŋke Pyeri a kwòn ke, Kile sáragawwuubii ñũñufembwɔhe báarapyiñi wà na mpyi uru cìmpworo. Ka uru báarapyiñi si Pyeri pyi: «Lire sanni i ke, mii yabiliñi nyiigii nyε a kánha a mu ná uru nya cikɔɔge e mà?»

27 Ka Pyeri si núr'a yi kyáala. Ka ñkùpooni si ntíl'a mεε sú.

*Pilati à Yesu yíbe
(Macwo 27.1-2, 11-31; Marika 15.1-20; Luka 23.1-5, 13-25)*

28 Lire kàntugo pi à yíri ná Yesu i Kayifu yyére maa ñkàre fànhafooni pyεngε§. L'à pyi nyèsɔɔge na. Nka Yahutuubii nyε a ñen'a jyè fànhafooni pyεnge e mε. Lir'à pyi bà pi fwɔnrɔ baa wuubii si mpyi si bilereñkwoñi kataanni ñjyìñi lyí Kile yyahe taan mε*.

---

‡ 18:24 Nge Anañi na mpyi nò. § 18:28 Fànhafooni Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsujyìñi wà bò. * 18:28 Mà tàanna ná Yahutuubii Saliyañi i, shinñi u nyε u nyε Yahutu mε, Yahutu n'a mpyi a jyè uru wà pyεnge e, li mpyi maha mpyi mu à jwo uru Yahutuñi à ñwóhɔ Kile á. Lire n'a mpyi a pyi, uru Yahutuñi mpyi na já a lire yyeeni bilereñkwoñi kataanni pyi sahanñi mε.

29 Lire kurugo fànhafoonji Pilati à fworò pi fye e cyínnji na, maa pi yíbe: «Ŋge nàñi làwwuge nùñke ku nyε ñkire yii á ye?»

30 Ka pi i u pyi: «Ŋge nàñi n'a mpyi u nyε a kapii pyi mε, wuu mpyi na sí u le mu cye e mε.»

31 Ka Pilati si pi pyi: «Yii yabilimpíi pi u cù yii i u kataanmpe cwóonrò yii tàanna ná yii Saliyañi i.» Ka Yahutuubii nùñufeebii si u pyi: «Kuni nyε a kan wuu á, wuu sùpya bò mε.»

32 Lir'à pyi ke, jwumpe Yesu mpyi a jwo u mbòñi kyaa na ke, ka puru si fùññò.

33 Lire tènì i, ka Pilati si nùr'a jyé u bage e, maa Yesu yyere, maa u yíbe: «Yahutuubii Saanji u nyε mu la?»

34 Ka Yesu si u pyi: «Mu à yi jwo maye e laa, pìi pi à yi jwo mu á mii kyaa na?»

35 Ka Pilati si u pyi: «Mu à mii nya Yahutu la? Mu kìnì shiinbii ná Kìle sáragawwuubii nùñufeebii pi à mu le mii cye e. Naha mu à pyi ye?»

36 Ka Yesu si u pyi: «Mii Saanre nyε naha dìnyεñi woro mε. Kàmpyi ti mpyi naha woro, mii fyèñwàhòshiinbii mpyi na sí kàshige kwòn, bà Yahutuubii nùñufeebii si mpyi pi àha njà mii cù mε, ñka sèenji na, mii Saanre nyε naha woro mε.»

37 Ka Pilati si u pyi: «Lire e ke saanwa u nyε mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu yabilinji u à jwo na mii nyε saanwa! Mii à pa si dìnyεñi i, si sèenji cyèe sùpyire na. Shin maha shin la ku nyε s'a ñaare sèenji fye e ke, urufoo sí nyε raa mii jwumpe nùru.»

38 Ka Pilati si jwo: «Naha k'à sii sèenji ye?»

U à puru jwo ke, maa fwor'a kàre Yahutuubii yyére sahanji, maa sà yyére pi yyaha na, maa pi

pyi: «Mii nàha sàa tìgìre cyage ta nge nàŋi na mɛ!

³⁹ Nyɛ ná lire na nyɛ kalyee, yyeɛ maha yyeɛ bilereŋkwoŋi kataanni ká nɔ, mii maha yii sùpya yige kàsunji i, li sí n-bê yii á mii u Yahutuubii Saanŋi yige la?»

⁴⁰ Ka Yahutuubii si jwo fànha na: «Ɔnhɔ, uru yaha wani! Barabasi yige!» Mà li ta uru nge na mpyi kapimpyi.

19

¹ Nyɛ Pilati à yi nyɛ amuni ke, maa jwo na pi Yesu cû, pi i u bwòn ná kàsor'e.

² Ka sòrolashiibii si nguro cîn mà pyi saanra jùntonɔ mà tò u na, maa saanlii v àanntinmbwɔhɔ ni nyɛga le u na.

³ Maa file u na, marii ŋko: «Yahutuubii Saanŋi, wuu à mu shéere!» Maa wá na kantawahigii bwùun u e.

⁴ Ka Pilati si núr'a fworɔ cyíinŋi na, maa sùpyire pyi: «Mii sí yii yaha yii fworɔ ná u e tafage e, bà yii sí mpyi si jɔcè na mii nàha a sàa tìgìre cyaga ta u na mɛ.»

⁵ Ka Yesu si fworɔ tafage e, ngure nìntonke nyɛ u jùŋke na, saanbii v àanntinmbwɔhe sí nyɛ u yacige e. Ka Pilati si jwo sùpyir'á: «Nàŋi u nge.»

⁶ Tèni i Kile sáragawwuubii jùŋufɛebii ná Kilenaarebage sanɔwɔnsigibii jyiigil'à tɛgɛ Yesu na ke, ka pi i jwo fànha na: «U kwòro cige na! U kwòro cige na!» Ka Pilati si jwo: «Yii yabilimpìi pi u cû, yii sà ŋkwòro cige na*, mii nàha a sàa tìgìre

* **19:6** «Yii yabilimpìi pi u cû, yii sà ŋkwòro cige na»: puru jwumpe e, Pilati mpyi na pi fwóhɔre; u mpyi a sàa li cè na Ɔromu shiinbii nyɛ na nyɛg'a kuni kan Yahutuubil'á pi sùpya bò mɛ.

cyaga ta u na mε.»

⁷ Ka Yahutuubii jùṅufeebii si Pilati pyi: «Saliyani wà na jye wuu á, mà tàanna ná ur'e, u à yaa u bò, jaha na ye u à jwo uru u jye Kile Jyani.»

⁸ Pilati à puru lógo ke, ka là si bâra u fyagare na sahaṅki.

⁹ Ka u u núr'a jye ná Yesu i bage e, maa u yíbe: «Taa mu à yîri ke?» Ka Yesu si fyâha u na.

¹⁰ Ka Pilati si u pyi: «Mu à fyâha mii na la? Mu jye a cè na síṅi jye mii á mà mu yaha, lire jye mε mà mu kwòro cige na mà?»

¹¹ Ka Yesu si u pyi: «Kile u à uru síṅi kan mu á niṅjaa. Ná lire bà mε, mu mpyi na sì n-jà kyaa pyi mii na mε. Lire e ṅge u à mii cû mà le mu cye e ke, urufoo u kapiin'à pêe mu wuuni na.»

¹² Yesu à puru jwo ke, ka Pilati si wá na kaṅuṅo caa si Yesu ta jaha. Nka Yahutuubii saha mpyi ṅko fâha na: «Mu aha ṅge nàṅi yaha, mu saha sì n-pyi Jromu saanbwáhe Sezari cevoonj mε. Shin maha shin u à uye pyi saanwa ke, urufoo sí n-pyi Sezari zâmpɛn.»

¹³⁻¹⁴ Kuru canṅke nùmpañja na mpyi bilereṅkwoṅi kataanni. Canvwuge na, Pilati à puru jwumpe lógo ke, maa Yesu yige cyínni na sahaṅki. Tafabwáho na mpyi wani, k'à yaa ná kafaayi i, Eburubii shɛɛnre e ku mεge jye: «Gabata». Ka Pilati si ntèen wani u yukyaala tatɛenge e, maa jwo Yahutuubii jùṅufeebil'á: «Yii saannj u jye ṅge!»

¹⁵ Ka pi i wá na ṅko fâha na: «Yii u bò! Yii u bò! Yii u kwòro cige na!» Ka Pilati si pi pyi: «Mà yii saannj yabiliṅi kwòro cige na la?» Ka Kile

sáragawwuubii nùnjufeebii si u pyi: «Saanwa nyε wuu á mà tòro Sezari na mε†!»

¹⁶ Kàntugo ka Pilati si Yesu yaha pi á pi sà ñkwòro kworokworocige na.

Yesu à kwòro cige na

(Macwo 27.32-44; Marika 15.21-32; Luka 23.26-43)

Ka sòrolashiibii si Yesu cù a kàre.

¹⁷ Maa fworò ná u e kàñhe kàntugo, maa u kworokworocige tège u yabiliñi ñun'í. Ka pi i ñkàre cyage k'e, pi maha kuru yiri: «Ñun'kwòge Cyage» Eburubii shεεnre e pi maha ku yiri: «Gòlikota».

¹⁸ Kuru cyage e pi à Yesu kwòro cige na, maa shiin shuunni kwòro ciyi na u taan. Wà mpyi u kàniñke na, u saanji sí nyε u kàmèni na. ¹⁹ Ka Pilati sí pi pyi pi à sémeε pyi mà dùrugo Yesu kworokworocige na na: «YESU NAZARETI KANHE SHINÑI, YAHUTUUBII SAANÑI.»

²⁰ Yahutuu niñyahara à tire sémeε kâla, ñaha kurugo yε Yesu takworoge ná kàñhe laage mpyi a tɔɔn mε. Mà bâra lire na, tire sémeε mpyi a séme Eburubii ná Ɔɔmɔ shiinbii ná Girekiibii shεεnre e.

²¹ Ka Kile sáragawwuubii nùnjufeebii si ñkàr'a sà yi jwo Pilati á na u mpyi a yaa u séme: «Yahutuubii Saanñi» mε, u mpyi a yaa u séme na ñge nàñ'á jwo na uru u nyε Yahutuubii Saanñi.

²² Ka Pilati si pi pyi na nte t'à séme a kwò ke, tire ti sí n-sii n-yaha wani.

---

† 19:15 Shinñi u nyε u nyε a Kile cè mε, Yahutuubii mpyi na ñεεge urufoo u pyi pire saanñi mε. Lire e ke pi nyε a sèenji jwo mpe jwumpe e mε.

23 Nyε sòrolashiibil'à Yesu kwòr'a kwò cige na ke, maa u v àan̄nyi lwó a t áa tataayi sicyεεere, pi shin maha shin à taaga lwó, ka pi i u v àanntinmbwøhe lwó mú, kuru na mpyi jwòon̄kuriibaa.

24 Maa jwo piy'á na pi àha kuru v àanntin̄ke t áa mε, na pi nkyaanlwooni pyi, ηge u sí ku ta ke, urufoo sí n-cè. Jwumpe p'à séme Kile Jwumpe Semε̄ni i ke, lir'á pyi bà puru si mpyi si fún̄η̄ mε. L'à séme: «Pi à mii v àan̄nyi t áa piye na, maa nkyaanlwooni pyi mii v àanntinmbwøhe kuru-rugo‡.»

Lire nde sòrolashiibil'à pyi.

25 Yesu nun̄i ná u nun̄i s̄iηε̄ni ná Kilopasi cwon̄i Mariyama ná Mariyama mà ȳiri Magidala kànhe e, pire mpyi a yyére Yesu kworokworocige taan.

26 Yesu à u nun̄i n̄ya, maa u n̄yii cyelempyan̄i n̄ya u taan ke, maa jwo nufoon̄'á: «Nàa, mu jyan̄i u n̄ye ηge.»

27 Maa núr'a jwo u cyelempyan̄'á: «Mu nun̄i u n̄ye ηge.» Mà lwó kuru can̄ke na, ka cyelempyan̄i si u k̄ε̄n̄ηε uye yyére.

Yesu kwù̄ni kani

(Macwo 27.45-56; Marika 15.33-41; Luka 23.44-49)

28 Lire kàntugo mà Yesu yaha u à cè na karigii pun'á fún̄η̄, u à jwo: «Byage naha mii na.» U à puru jwo bà Kile Jwumpe Semε̄ni si mpyi si fún̄η̄ mε.

29 Lir'á cwooni là ta wani, l'à j̄i lùtanhaga na. Ka sòrolashiibii si sìcogo fyinmε kuru lwøhe e mà dùrugo kàbii na, mà yaha Yesu n̄wøge taan, lire kàbiini na mpyi izope cige.

‡ 19:24 Zaburu 22.19

³⁰ Yesu à kuru lùtanhage néene ke, maa jwo: «Numε cyi pun'à fûnḡ.» Lire kântugo u à nùḡke sôgo maa u múnaani kan Kile á.

Sòrolashiḡi wà à Yesu buwuḡi fûru

³¹ Nyε kuru canḡke nùmpañḡa mpyi Yahutuubi-canḡḡḡ, kuru mpyi a p̄ε canḡḡyi sanḡyi na. Lire kurugo Yahutuubii nùḡufeebii la nyε a mpyi pi kwôro ciyi na canḡḡke e mε. Ka pi i ḡkàre Pilati á maa sà u ḡáare na u pire yaha pi sà pi tooyi bwàn a kyεεεε, pi i wyèr'a kwû, pi i pi buwuubii tîrige ciyi na.

³² Ka sòrolashiibii si ḡkàre, mp̄ii shuunḡi pi mpyi a kwòro Yesu taan ke, ka pi i niḡcyiḡi tooyi kyεεεε, maa nta a shḡnwuḡi wuyi kyεεεε.

³³ Pi à nḡ Yesu na ke, mà uru ta u à kwû a kwò. Lire kurugo pi saha nyε a uru u tooyi kyεεεε mε.

³⁴ Lire ná li wuuni mú i, sòrolashiḡi wà à Yesu sú a fûru ḡkere na ná tàanbil'e. Ka s̄shange ná lwòhe si ntíi na fwoke kuru tafuruge e.

³⁵ Sùpyañi u à ḡcyii karigii séme ke, uru yabilḡi u à cyi ḡya, u jwumpe mú na nyε sèe. U à cè cεcε na sèeḡi uru na yu, bà yii si mpyi si dá mú mε.

³⁶ Nyε ḡcyii karigii mpyiḡ'à Kile Jwumpe Semḡi fûnḡḡ. L'à séme:

«U kaciige kà si n-kebe mεḢ.»

³⁷ L'à séme Kile Jwumpe Semḡi cyage k'e mú na:

Ḣ 19:36 Ekizodi 12.46; Nḡmburu 9.12; Zaburu 34.21. Yyee maha yyee bilereḡkwḡi kataanni ká nḡ, Izirayeli shiinbii mpyi maha mpàbili bḡ maha mpyi sárage pi kapegigii yàfanḡi kurugo. Lire mpàbili kaciige kà maha yaa ku kebe mε. Yesu u à lire mpàbilini fáa, lire e Kile nyε a ḡεε Yesu kaciige kà si ḡkebe mε.

«Ŋge pi à sù a fûru ke, pi sí n-pa yyahayi le u e si raa wíi* .»

Yesu ntòŋi kani

(Macwo 27.57-61; Marika 15.42-47; Luka 23.50-56)

³⁸ Lire kàntugo Arimati kànhe shinŋi Yusufu à kàre Pilati yyére si Yesu buwuŋi jáare u á. Yesu cyelempyaŋi wà u mpyi u wi, ŋka u mpyi na uye ŋwòhòni Yahutuubii ñùŋufeebii yyaha fyagare na. Pilati à ñεε ke, ka Yusufu si ŋkàr'a sà Yesu buwuŋi lwó.

³⁹ Nyε Nikodemu, ŋge u ná ntêl'a kàre Yesu fye e canŋka numpilage e ke, ka uru si mpa ná miri ná aloyesi sìnme lwòhe e, pu nùg'à táan, pu s'à wùrugo, pu s'à cúluyi beŋjaaga ná ke kwò.

⁴⁰ Ka pire shiin shuunniŋi si pi pyi pi à Yesu buwuŋi lwó, maa u le u tòto vaaŋyi i, maa puru sìnmpε nùguntanga wumpe wu u na, bà Yahutuubii maha pi kwùubii bégeli mà jwo pi pi tò mε.

⁴¹ Cyage e Yesu à kwòro cige na ke, cikòogò na mpyi wani, fann̄a nivòŋŋò na mpyi kuru cikòoge e, bu mpyi na sàha ŋkwò a tò kur'e mà ñya mε.

⁴² Kuru yàkoŋke ku mpyi Yahutuubii canŋŋke zòŋŋŋi. Kuru fann̄ke laage mú sí ñye a mpyi a tòn mε, lire kurugo ka pi i Yesu buwuŋi le wani.

20

Cyelempyiibil'à sà Yesu fann̄ke ñiŋgaye ta

(Macwo 28.1-10; Marika 16.1-8; Luka 24.1-12)

---

* 19:37 Zakari 12.10

¹ Cibilaage canjcyiige* nyèsòoge na, nyεge mpyi na sàha jà a cwó me, Magidala Mariyama à kàre fanjke na mà sà li ta kafaage pi mpyi a tég'a ku jwò tò ke, kur'à lwó wani.

² Nyε ka u u fê a kàre Simò Pyeri ná cyelempyanji kyaa li mpyi a táan Yesu á sèl'e ke, pire yyére, maa pi pyi: «Pi à Kafoonji buwuji lwó a yige fanjke e, wuu sí nyε a u tayahaga cè me.»

³ Ka Pyeri ná uru cyelempyanji si fworò na njkèεge fanjke na.

⁴ Pi mú shuunni mpyi na fî, njka cyelempyanj'à Pyeri caanra fanjke na.

⁵ U à lyêele ke, maa lempe nya njjke na, njka u nyε a jyè me.

⁶ Li nyε a mò me, ka Simò Pyeri si nò wani, maa ntíl'a jyè fanjke e, maa lempe wíi.

⁷ Vãanji yi mpyi a tég'a Yesu njjke tò ke, yire na mpyi a kúrul'a yaha yi mεεε cyage e, yi ná lempe nyε a mpyi tanuge e fanjke e me.

⁸ Nyε cyelempyanji u mpyi a fyânya a nò ke, ka uru mú si jyè maa nya, maa dá.

⁹ Fo mà sà nò lire tènì na, cyelempyiibii nyε a mpyi a yi yyaha cè na Kile Jwumpe Semεji à jwò na Yesu mpyi na sí n-sii jè n-fworò kwùji i me.

¹⁰ Puru jwòhò na, cyelempyiibii mú shuunn'à núr'a kàre pyεngε.

*Yesu à uye cyêe Magidala Mariyama na
(Macwo 28.9-10; Marika 16.9-11)*

¹¹ Nyε ka Mariyama si mpa yyére fanjke jwòge na, maa mεε le na súu. Ka u mεεsuwuji si njkwò a lyêel'a wíi fanjke e,

* **20:1** Yahutibil'á cibilaage canjcyiige ku nyε kárinji.

12 mà Kile mèlekεεbii pìi shuunni nya ná v`anvynnyì i, pì à tèen Yesu buwuñi tasinnage e. Pì wà à tèen Yesu n`nñke tayahage e, ka u sannji si ntèen Yesu tooyi woge e.

13 Ka pì i u yíbe: «Ceewe, ñaha na mu na mεε súu yε?» Ka u u pì pyi: «Pì à mii Kafoonji buwuñi lwó a yige, mii sí nyε a u tayahaga cè mε.»

14 U à ta u puru jwo a kwò ke, maa yyaha k`εenn`a wíi mà Yesu nya u à yyére, ñka u nyε a mpyi a cè na uru wi mε.

15 Ka Yesu si jwo: «Ceewe, ñaha na mu na mεε súu yε? Jofoo mu na ñcaa yε?» Ka u u wá na s`nñji na cik`oge faafoonji wi, ka u u pyi: «L'aha nta mu u à Yesu lwó, u saha cyéε na na si sà u lwó.»

16 Ka Yesu si jwo: «Mariyama!» Ka u u yyaha k`εennε Yesu yyére maa jwo Eburubii sh`εenre e: «Araboni!» Lire ñwòhe ku nyε: «Cyelemtuñi!»

17 Ka Yesu si u pyi: «Ma hà na cù n-yaha mε, mii sàha ñkwò a dùgo Tufoonji yyére mε, ñka sà yi jwo mii c`nmpyiibil'á na mii naha na dùru na Tuñi yyére, uru mú sí u nyε yii Tuñi, na mii naha na dùru na Kilenji yyére, uru mú sí u nyε yii Kilenji.»

18 Ka Mariyama si ñkàr'a sà a yi yu cyelempyiibil'á: «Mii à Kafoonji nya!» Nje Yesu à jwo u á ke, maa wá na yire yu.

*Yesu à uye cyéε u cyelempyiibii na
(Macwo 28.16-20; Marika 16.14-18; Luka 24.36-49)*

19 Kuru cannuge, cibilaage canñcyiige yàk`ñke, Yesu cyelempyiibii mpyi a bínni bag'e, maa ku

shwôhɔ piye na Yahutuubii ñùñufeebii yyaha fya-gare na. Ka Yesu si mpa yyére pi shwôhɔl'e maa pi pyi: «Kile u yyeñin̄ke kan yii á.»

20 Mâ u yaha puru na, u à u kantahigii ná u kàmpan̄ke cyêe pi na. Cyelempyiibil'à Kafoon̄ji ñya ke, ka pi fun̄ke si ntáan sèl'e.

21 Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Kile u yyeñin̄ke kan yii á! Bà Tufoon̄ji à mii tun mε, amuni mii à yii tun.»

22 Yesu à puru jwo a kwò ke, maa ñwɔge kafεεge fwɔ pi na, maa pi pyi: «Yii Kile Munaani ta.»

23 Yii aha mpiimu kapegigii yàfa pi na ke, pire wogigii sí n-yàfa pi na, yii aha ñcyé mpiimu wogigii na ke, pire wogigii sí n-kwôro pi na.

Yesu à uye cyêe Tomasi na

24 Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii ke ná shuun-ñin̄ji na can̄ke ñkemu i ke, ñge mεge ku ñye pi e Tomasi ná pi maha u pyi: «Ñañ̄ji» ke, uru ñye a mpyi ná pi e mε.

25 Ka cyelempyiibii sanmpii si u pyi: «Wuu à Kafoon̄ji ñya!» Ka u u pi pyi: «Mii aha mpyi mii ñye a sikkann̄kii fyèñi ñya u cyeyi i mε, mii sí ñye a na kampeeni tège fyèñi na, maa bwòn u ñkèni tafuruge nɔɔpiige na mε, mii sì n-dá mε.»

26 Cibilaaga ñin̄kin à tòro ke, ka cyelempyiibii si núr'a piye bínni bage e, maa ku shwôhɔ piye na, Tomasi na mpyi ná pi e lire tèn̄i i, ka Yesu sí mpa yyére pi shwôhɔl'e, maa jwo: «Kile u yyeñin̄ke kan yii á.»

27 Maa Tomasi yyere na u file uru na, maa jwo: «Kampeeni taha naha, na cyeyi wíi, ma cyεge file, maa ku le na ñkèni tafuruge e. Fworo dánabaare e, ma a dá.»

28 Ka Tomasi si u pyi: «Mii Kafoonji ná mii Kilenji!»

29 Ka Yesu si u pyi: «Mu à mii nya ke, lire e mu à dá, mpíi pí à dá mii na, mà li ta pí nye a mii nya me, píre wuun'à nwɔ.»

Yuhana sémeŋi kasemeŋi

30 Nye Yesu à kakyanhala kariii niŋyahagii pyi u cyelempyiibii nyii na, cyire kyaa nye a jwo ŋge sémeŋi i me.

31 Nka ŋcyii cyi à séme ke, cyir'à séme bà yii si mpyi si dá li na na Yesu u nye Kile Niŋcwɔnrɔŋi ná Kile Jyaŋi me. Yii aha dá u na, yii sí shɔŋi niŋkwombaaŋi ta u mege kurugo.

21

Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii pì baashuunni na

1 Nye cyire karigii kàntugo, Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii na sahaŋki Tiberiyadi baŋi nwɔge na. Ame u à uye cyêe pi na:

2 kuru cyage e, Yesu cyelempyiibii pì baashuunni na mpyi wani, píre e Simɔ Pyeri, ná Tomasi pí maha mpyi: «ŋaŋi» ke, ná Natanayeli u à yíri Galile kùluni i Kana kàŋhe e ke, ná Zebede jyaabii mú shuunni.

3 Ka Simɔ Pyeri si pi pyi: «Mii na ŋkèege fyaa tacuŋi i.» Ka cyelempyiibii sanmpii si jwo: «Wuu mú na ŋkèege ná mu i.» Ka pi i fwooro lire e, mà sà jyè bakwɔage e na cwɔobii wàa lwɔhe e, ŋka kuru canŋke numpilage e, pi nye a fya niŋkin ta me.

4 Nyèg'à pa múgo ke, ka pi i Yesu niŋjyereni nya baŋi nwɔge na, ŋka pi nye a núr'a u cè me.

5 Ka Yesu si pi pyi: «Na pyii, yii à fyaabii pì ta la?» Ka pi i u pyi: «Wuu nye a yaaga ta me.»

⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii cwòñi wà bakwɔɔge kàniñke na, yii sí pìi ta.» Pi à cwòñi wà ke, fyaabii nyahañi cye e pi nyε a jà a cwòñi òr'a yige lwòhe e mε.

⁷ Cyelempyanji kyaa li mpyi a táan Yesu á ke, ka uru si jwo Pyeri á: «Kafoonji wi!» Simɔ Pyeri u mpyi a u vaañnyi wwû marii fyaabii caa ke, tɛni i u à lógo: «Kafoonji wi!» ke, ka u u láha a yi le maa jyè lwòhe e.

⁸ Ka cyelempyiibii sanmpii si wá na ñkèεge bakwɔɔge e kùmpoge yyére, cwòñi mpyi a ñí fyaabii na, ka pi i wá na u òrili. Pi ná lwòhe ñwɔge laage mpyi a tɔɔn mε, ku mpyi a kuye wwû metirii ñkul'e (100) mε.

⁹ Pi à nɔ kùmpoge na maa ntíge ke, ka pi i nanñkyañhii ñya, fyaa sí nyε cyi ñun'i, bwúuru mú na mpyi wani.

¹⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a ma ná yii fyaabii ññcumpii pìl'e.»

¹¹ Ka Simɔ Pyeri si dùgo kùmpoge na, maa cwòñi òr'a yige ná fyabwoyi i. Pi puni na mpyi ñkuu ná beeshuunni ná ke ná taanre (153) ñka fyaabii na pi nyahañi mú i, cwòñi nyε a cwɔn mε.

¹² Ka Yesu si pi pyi: «Yii a ma, yii pa lyî.» Cyelempyanji wà nyε a ñen'a u yíbe na: «Jo u nyε mu yε?» mε, ñaha na yε pi mpyi a cè na Kafoonji wi.

¹³ Ka Yesu si file, maa bwúuruñi lwó, maa u táa pi na, maa fyaabii mú kan pi á.

¹⁴ Kuru k'à pyi Yesu tontanrawoge mà uye cyéε u cyelempyiibii na, mà lwó u à ñè a fworò kwùñi i ke.

Yesu à Pyeri yíbe

15 Pi à lyî a kwò ke, ka Yesu si jwo Simò Pyeri á: «Yuhana jyanji Simò, tàange ku nyε mu i mà yyaha tíi ná mii i ke, tá kur'à pée mà tòro ñke ku nyε pi sanmpil'e mà yyaha tíi ná mii i be?» Ka Pyeri si u pyi: «Ɖɔn, Kafoonji! Mu yabiliñi nyε a cè na mu kyal'à táan mii á mà?» Ka Yesu si jwo u á na u a uru mpàpyiyi ñwò caa.

16 Maa núr'a jwo tozhɔnwogo: «Yuhana jyanji Simò, mii kyal'à táan mu á la?» Ka u u jwo: «Ɖɔn, Kafoonji! mu à cè na mu kyal'à táan mii á.» Ka Yesu si yi jwo u á na u a uru mpàabii kàanmucaa.

17 Ka Yesu si núr'a jwo tontanrewogo: «Yuhana jyanji Simò, mii kyal'à táan mu á la?» Ka Pyeri si yyaha tanha na Yesu à uru yíbe a ta taanre na u kyal'à táan ur'á la, maa Yesu pyi: «Kafoonji, mu à karigii puni cè, mu à cè na mu kyal'à táan mii á.» Ka Yesu si yi jwo u á na u a uru mpàabii ñwò caa.

18 Maa núr'a u pyi: «Sèñi na mii sí n-sì yi jwo mu á, mu nàñjiiwe wuñi mpyi maha v àanntinñke le, maa maye pwò, cyage k'à táan mu á ke, maa ñkàre wani. Ñka mu aha mpa lyε, mu sí cyeyi yîrige*, wabεε sí mu v àanntinñke le mu na, si mu pwò si ñkàre ná mu i cyage ku nyε ku nyε a táan mu á mε.»

19 Kwùñkanni na Pyeri mpyi na sí n-kwû si pèene taha Kile na ke, lire Yesu mpyi na yu ná mpe jwumpe e. Puru ñwòhò na, ka Yesu si Pyeri pyi: «Taha na fye e.»

Cyelempyanji kyaa l'à táan Yesu á ke

20 Cyelempyanji kyaa li mpyi a táan Yesu á ke, Pyeri à yyaha kèenñ'a wíi mà uru ñya u u ma pi

* 21:18 «Mu sí cyeyi yîrige»: lire na mpyi kyaa mà li cyêe na pi sí Pyeri kwòro cige na, si mbò.

kàntugo. Cannka mà pi yaha pi i numpilaga lyìge lyî, uru cyelempyañi u ná mpyi a tɛɛn maa fɛɛn Yesu kàmpañke na, maa u yíbe: «Kafoonji, jofoo u sí mu le cye e ye?»

²¹ Nyɛ Pyɛri à uru cyelempyañi nya ke, maa jwo Yesu á: «Kafoonji, nge de, naha ku sí uru ta ye?»

²² Ka Yesu si u pyi: «Mii la ká mpyi uru u kwôro kwùmbaa fo mii cannuruge, mu naha ku nyɛ lire e ye? Mu wi ke, taha mii fye e kannna.»

²³ Puru jwumpe cye kurugo, dánafeebil'à jwo cyeyi puni i na uru nge cyelempyañi sì n-kwû mɛ. Mà li ta Yesu nyɛ a jwo Pyɛri á na u sì n-kwû mɛ. Mpe Yesu à jwo ke, puru p'à pyi: «Mii la ká mpyi u kwôro kwùmbaa fo zà nɔ mii cannuruge na, mu naha ku nyɛ lire e ye?»

²⁴ Uru cyelempyañi ninuñi u à ncyii karigii puni jwo, uru mú sí u à cyi séme. Wuu mú s'à cè na cyi na nyɛ sèe.

²⁵ Nyɛ Yesu à karigii cyiiberii nijyahagii pyi. Li n'a mpyi a yaha na cyire karigii cyi le cyi mɛge sémii ninjin ninjin i, mii na sâññi pire sémebii tayahaga mpyi na sì n-ta diñyeñi i mɛ.

**KILE JWUMPE SEMENI JWUMPE NINTANMPE
New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Supyire Sénoufo (Sénoufo, Supyire)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Senoufo, Supyire

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

9c94658e-b59d-5cd7-bd2e-4e0770667d41